

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

K O

G

RINKODAROS IR
KOMUNIKACIJOS
MOKSLŲ INSTITUTAS

LIETUVOS GYVENTOJŲ NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO LYGIO NUSTATYMO METODIKOS SUKŪRIMAS IR BANDOMASIS ŠIO LYGIO NUSTATYMO TYRIMAS

Tyrimo metodika ir tyrimo rezultatai

2023

Perkančioji organizacija: Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Tyrimo atlikėjai: UAB „KOG institutas“ (KOG institutas), UAB „Norstat LT“

Dedikuota ekspertų grupė: Rūta Matulaitienė (KOG institutas), dr. Laima Nevinskaitė (nepriklausoma ekspertė)

Prie tyrimo rezultatų analizės bei ataskaitos rengimo prisidėjo: Egidijus Vlaščenko, dr. Lukas Pukelis, dr. Eleonora Šeimienė

Tyrimo koordinatore: Rūta Matulaitienė (KOG institutas)

Kontaktai: UAB „KOG institutas“, Algirdo g. 38, Vilnius, info@koginstitutas.lt

TURINYS

IVADAS	4
1. METODIKA	5
1.1. UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS, ATLIEKANT TĘSTINĘ NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO STEBĖSENĄ	6
1.2. LIETUVOS PATIRTIS, ATLIEKANT NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO TYRIMUS	17
1.3. APKLAUSOS ATRANKOS METODIKA	19
1.4. KLAUSIMYNO STRUKTŪRA	28
1.5. KLAUSIMYNAS	34
1.6. ANALIZĖS PJŪVIAI IR VERTINIMO KRITERIJAI	55
1.7. NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO VERTINIMO KRITERIJŲ PROGNOZAVIMO METODIKA	60
1.8. REKOMENDACIJOS DĖL METODIKOS TAIKYMO ATEITYJE	64
2. BANDOMOJO TYRIMO REZULTATAI	66
2.1. TYRIMO APRAŠYMAS	66
2.2. LEGALAUS IR NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO ĮPROČIAI	69
2.3. LEGALAUS IR NELEGALAUS TURINIO PASIRINKIMO PRIEŽASTYS	85
2.4. NELEGALAUS TURINIO PRIEIGOS IR VARTOJIMO BŪDAI, NEIGIAMOS PASEKMĖS	89
2.5. ŽINIOS, ĮSITIKINIMAI IR NUOSTATOS	94
2.6. KOMUNIKACIJA SOCIALINĖJE ERDVĖJE IR ŠEIMOJE	106
2.7. PAGRINDINIŲ REZULTATŲ SANTRAUKA	112
2.8. ESMINIAI RODIKLIAI	117
2.9. NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO TENDENCIJŲ PROGNOZĖ	119
2.10. TYRIMO IŠVADOS	122
2.11. PO BANDOMOJO TYRIMO ATLIKTOS KLAUSIMYNO IR RODIKLIŲ KOREKCIJOS	126
PRIEDAS	129
BANDOMOJO TYRIMO KLAUSIMYNAS	129

ĮVADAS

Daugelis tyrimų patvirtina, kad Lietuvoje nelegalaus skaitmeninio turinio vartojimo situacija kol kas nėra patenkinama, Lietuva ne vienus metus yra viena iš „pirmaujančių“ ES šalių. Pavyzdžiui, remiantis Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos (EUIPO) 2021 m. tyrimo duomenimis¹, Lietuva užėmė trečią vietą Europos Sąjungoje pagal nelegalaus, autorių teisių turėtojų teises pažeidžiančio turinio vartojimą. Interneto srautų stebėseną atliekančios įmonės MUSO duomenimis, pagal vidutinį vartotojų apsilankymų skaičių per metus interneto svetainėse, kuriose neteisėtai viešai skelbiamas autorių teisių saugomas turinys, Lietuva 2021 m. buvo penktoje vietoje. Tiesa, šios įmonės duomenimis, Lietuvoje 2019–2021 m. bendras vartotojų lankomumo srautas svetainėse, kuriose neteisėtai viešai skelbiamas autorių teisių saugomas turinys, sumažėjo 52 proc.²

Viena iš priemonių, galinčių prisidėti prie efektyvaus nelegalaus turinio vartojimo problemos sprendimo, yra nuolatinė situacijos stebėseną. Tokia stebėseną suteiktų pagrindą įrodymais pagrįstai politikai šioje srityje, padėtų įvertinti šios politikos efektyvumą, periodiškai koreguoti šios politikos kryptis ir uždavinius. Šiuo tikslu Kultūros ministerija inicijavo Nelegalaus turinio vartojimo lygio nustatymo metodikos (toliau – Metodika) parengimą ir nelegalaus turinio vartojimo lygio bandomojo tyrimo (toliau – Bandomasis tyrimas) pagal šią Metodiką atlikimą.

Šiame dokumente apžvelgiama tarptautinių ir atskirų užsienio šalių bei ankstesnių Lietuvos nelegalaus turinio vartojimo tyrimų praktika, pateikiama jų pagrindu sukurta ir Lietuvos Respublikai pritaikyta nelegalaus turinio vartojimo stebėsenos Metodika, įskaitant stebėsenai skirtą gyventojų apklausos klausimyną, jo pagrindu sudarytus stebėsenos rodiklius ir jų prognozavimo metodiką, bei atlikto Bandomojo tyrimo rezultatai. Rengiant Metodiką buvo konsultuojamasi su Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos atstovais bei šios ministerijos koordinuojama Teisinio reguliavimo ir praktinio teisės įgyvendinimo darbo grupe.

¹ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, *Online Copyright Infringement in the European Union: Music, Films And TV (2017-2020), Trends And Drivers*. 2021. Prieiga:

https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/online-copyright-infringement-in-eu_2021

² *Vartotojų lankomumo tyrimas LRTK užblokuotose interneto svetainėse 2019 m. – 2021 m.* Prieiga:

https://www.rtk.lt/uploads/documents/files/2021%2012%2030%20LRTK%20piratiniu%CC%A8%20svetainiu%CC%A8%20tyrimas%202019%20m_2021%20m.pdf

1. METODIKA

Metodikos tikslas – parengti Lietuvai pritaikyto nelegalaus turinio vartojimo ir visuomenės nuostatų tyrimo metodologiją. Remiantis šiuo tyrimu, turi būti galima periodiškai stebėti Lietuvos gyventojų nelegalaus turinio (filmų, serialų, vaizdo įrašų, televizijos laidų, sporto transliacijų, muzikos kūrinių, knygų (el. knygų, audioknygų), žurnalų, natų, vaizdo žaidimų, mokomojo turinio ir programinės įrangos) vartojimą, išsiaiškinti visuomenės požiūrį į nelegalaus turinio vartojimą, stebėti visuomenės nelegalaus turinio vartojimo įpročių ir nuostatų kaitą.

Metodika parengta remiantis penkių parinktų užsienio šalių (Australijos, Jungtinės Karalystės, Ispanijos, Italijos, Suomijos) nelegalaus turinio vartojimo stebėsenos patirtimi, taip pat atsižvelgiant į tarptautinius bei Lietuvoje anksčiau atliktus nelegalaus turinio vartojimo tyrimus. Užsienio šalis pasirinktos siekiant pasiremti tęstiniais tyrimais ir atspindėti geografiškai skirtingas šalis. Rengiant Metodiką, buvo atsižvelgiama į minėtų tyrimų struktūrą (kokie tyrimo aspektai įtraukiami), klausimų formuluotes ir iš dalies tyrimų rezultatus (sprendžiant, kurie aspektai yra aktualūs, o kurie mažiau aktualūs).

Rengiant klausimyną buvo orientuojamasi į pagrindinę Metodikos paskirtį – padėti priimti tikslesnius sprendimus formuojant, koordinuojant ir įgyvendinant autorių teisių apsaugos politiką. Taigi, sprendžiant dėl į Metodiką įtrauktinų klausimų, atsižvelgiama į tai, kiek jie gali būti panaudojami atliekant tęstinį situacijos stebėjimą, nustatant politikos veiksmų efektyvumą, siekiant suprasti pokyčių veiksnius, taip pat į tai, ar yra galimybė daryti tiems aspektams poveikį ir panaudoti juos viešosios komunikacijos kampanijose.

Rengiant Metodiką, atsižvelgta į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktus, reglamentuojančius autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, Lietuvoje vykdomą autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos politiką: Lietuvos kultūros tarybos administruojamą Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos programą, Lietuvos radijo ir televizijos komisijai suteiktus įgaliojimus blokuoti interneto svetaines ir jų kopijas, kuriose neteisėtai viešai skelbiamas autorių teisių saugomas turinys, bei suteiktus įgaliojimus duoti privalomus nurodymus mokėjimo, finansų ar kitai įstaigai nutraukti mokėjimus ar kitas finansines operacijas subjektui, vykdančiam autorių teises pažeidžiančią veiklą internete. Dėl to į klausimyną įtraukti klausimai ar atsakymų variantai apie naudojimosi blokuojamomis interneto svetainėmis būdus, mokėjimą už naudojimąsi nelegalių svetainių paslaugomis, gyventojų turimas žinias ir įsitikinimus apie autorių teises, legalias prieigas prie internetinio turinio.

Metodikoje pateiktas klausimynas, kurį sudaro prasminiai klausimų blokai: legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo įpročiai, legalaus ir nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys, legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo būdai bei neigiamos jo vartojimo pasekmės, visuomenės žinios, įsitikinimai ir nuostatos dėl nelegalaus turinio, komunikacija socialinėje erdvėje ir šeimoje, ir pagalbiniai klausimai. Klausimyną,

neskaičiuojant sociodemografinio bloko klausimų, sudaro 26 klausimai, o įtraukiant klausimų variantus (kai kuriais atvejais respondentams pateikiami skirtingi klausimai, priklausomai nuo jų anksčiau pasirinktų atsakymų, taip pat skirtingai suformuluoti klausimai apie tą patį aspektą jaunimui bei vaikų turintiems respondentams), iš viso įtraukti 28 klausimai.

Tyrimo objektas yra skaitmeninis nelegalus turinys. Toks turinys apima internete pateikiamą nelegalų turinį bei nelegalų turinį, platinamą fiziniėmis laikmenomis (CD, DVD, „Blu-ray“ diskais). Vis dėlto per atliktą Bandomąjį tyrimą tik 1 proc. asmenų nurodė pirkę nelegalią skaitmeninę laikmeną, todėl nuspręsta į tyrimą įtraukti tik skaitmeninį internete platinamą turinį. Taigi tyrimu siekiama aprėpti įvairaus pobūdžio turinį internete – jis apklausoje suskirstytas į devynias kategorijas:

1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natos)
3. Sporto transliacijos
4. Dramos kūrinių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniams atlikti)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos
8. Vaizdo žaidimai
9. Kompiuterinės programos

Metodikos struktūra. Metodikoje iš pradžių apžvelgiama užsienio šalių, tarptautinių ir Lietuvoje atliktų tyrimų patirtis, pateikiama rekomenduojama apklausos atrankos metodika, apžvelgiama parengto klausimyno struktūra – į klausimyną įtraukiami klausimų blokai, konkretūs klausimai ir jų pagrindimas (kodėl jie įtraukiami į klausimyną), taip pat iš tų klausimų galimi formuoti nelegalaus turinio vartojimo ir nuostatų rodikliai. Pateikiamas sudarytas klausimynas su klausimų formuluotėmis ir klausimų filtravimo (kokie klausimai pateikiami respondentams priklausomai nuo ankstesnių atsakymų) sąlygomis. Paskutiniuose Metodikos skyriuose aprašomi apklausos duomenų analizės pjūviai ir vertinimo kriterijai, pateikiant konkrečius jų apskaičiavimo algoritmus, bei nelegalaus turinio vartojimo ir nuostatų kitimo prognozavimo metodika. Galiausiai pateikiamos rekomendacijos dėl Metodikos taikymo ateityje, atliekant tęstinius tyrimus.

1.1. UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS, ATLIEKANT TĘSTINĘ NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO STEBĖSENĄ

leškant užsienio šalių, kurių patirtimi būtų galima remtis kuriant nelegalaus turinio vartojimo stebėsenos metodiką, pirmiausia orientuotasi į tęstinius tyrimus, stengtasi atspindėti įvairius Europos regionus ir atsižvelgti į kitų (ne Europos) pažengusių šalių patirtį.

Vienas svarbiausių nelegalaus turinio vartojimo tyrimų šaltinių yra Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos (EUIPO) atliekami tyrimai. Tarnyba savo Stebėsenos centre³ skelbia daug su autorių teisių pažeidimais ir apsauga susijusių tyrimų ir apžvalgų – tiek bendresnio pobūdžio, pateikiančių pagrindinius duomenis apie nelegalaus skaitmeninio turinio vartojimą, tiek labiau specializuotų, skirtų konkretesniems su nelegalaus turinio vartojimu ar jo pateikimu internete susijusiems aspektams. Pirmajai grupei priskirtini: antriniais duomenimis paremtas Europos šalių nelegalaus turinio vartojimo elgesio tyrimas „Online Copyright Infringement in the European Union: Music, Films And TV (2017-2020), Trends And Drivers“⁴, apklausų duomenimis pagrįsti kartotinis intelektinės nuosavybės (padirbtų prekių, nelegalaus internetinio turinio ir legalaus internetinio turinio) suvokimo, žinių ir elgesio tyrimas „European Citizens and Intellectual Property: Perception, Awareness, and Behaviour“ (2013, 2017, 2020⁵) ir nelegalaus turinio vartojimo jaunimo grupėje tyrimas „Intellectual Property and Youth Scoreboard“ (2016, 2019, 2022⁶). Specializuotų tyrimų pavyzdžiai yra ataskaita apie autorių teisių pažeidimus kūrinų pavadinimų lygmeniu⁷, reklamą autorių teises pažeidžiančiose interneto svetainėse ir programėlėse⁸, svetainių blokavimo patirtį ES šalyse⁹.

³ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos Stebėsenos centras, *Observatory Publications*. Prieiga: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/observatory-publications>

⁴ *Online Copyright Infringement in the European Union: Music, Films And TV (2017-2020), Trends And Drivers (2021)*. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/quantification-of-ipr-infringement/online-copyright-infringement-in-eu/online_copyright_infringement_in_eu_en.pdf

⁵ *European Citizens and Intellectual Property: Perception, Awareness, and Behaviour (2020)*. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/Perception_study_2020/Perception_study_full_en.pdf

⁶ *Intellectual Property and Youth Scoreboard (2022)*. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IP_youth_scoreboard_study_2022/IP_youth_scoreboard_study_2022_en.pdf

⁷ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, *Online Copyright Infringement In The European Union Title-Level Study: Film, Music And TV*, 2020. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2020_Online_Copyright_Infringement/2020_Online_Copyright_Infringement_in_the_EU_Title_Level_Study_FullR_en.pdf

⁸ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, *Online advertising on IPR-Infringing Websites and Apps 2021, 2022*. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2022_Online_advertising_IPR_Infringing_Websites_and_Apps_2021/2022_Online_advertising_IPR_Infringing_Websites_and_Apps_2021_FullR_en.pdf

⁹ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, *Study on Dynamic Blocking Injunctions in The European Union*, 2021. Prieiga: <https://euiipo.europa.eu/tunnel->

Apžvelgiant tyrimų patirtį atskirose šalyse, paieška pradėta nuo Lietuvai artimiausių šalių ir regionų, geografiškai judant toliau nuo Lietuvos. Apžvelgus Lietuvos kaimynes, taip pat Lietuvai artimesnes Rytų Europos šalis, nustatyta, kad nė vienoje iš jų nėra atliekami tęstiniai nelegalaus turinio vartojimo tyrimai. Rasta tik vienkartinį įvairaus pobūdžio tyrimų. Tai yra vienkartinės apklausos, pvz., Latvijoje asociacijos „Už legalų turinį!“ (*Par legālu saturu!*)¹⁰ užsakymu 2018 m. atlikta apklausa¹¹; pagal užsakymą atlikti mokslininkų tyrimai, pvz., Latvijoje minėtos asociacijos užsakymu atlikti du to paties mokslininko tyrimai (2015 m. ir 2018 m.)¹²; taip pat mokslinės arba studentų publikacijos, pavyzdžiui, nagrinėjančios nelegalaus turinio vartojimą ir su juo susijusias nuostatas Lenkijoje¹³, Estijoje¹⁴, Čekijoje¹⁵. Tikėtina, kad mokslinių publikacijų šia tema būtų galima rasti daug daugiau, tačiau nėra siekiama išnagrinėti visų galimų šaltinių, veikia orientuojamasi į tęstinius valstybinių organizacijų arba kitų autorių teisių užtikrinimo srityje veikiančių organizacijų užsakomus ir jų taikomus tyrimus.

Apžvelgus Šiaurės šalių regioną, nustatyta, kad užsakomieji tęstiniai nelegalaus turinio vartojimo tyrimai atliekami tik Suomijoje – juos pateikia Autorių teisių ir antipiravimo centras¹⁶. Suomija bus įtraukta į detalesnę penkių šalių apžvalgą, pateikiamą toliau. Rastas vienkartinis Danijoje atliktas nelegalaus turinio vartojimo tyrimas¹⁷, tačiau apskritai Šiaurės šalyse, apžvelgiant nelegalaus turinio vartojimo situaciją, dažnai remiamasi Švedijoje įsikūrusios privačios tyrimų bendrovės „Mediavision“ kartotiniu tyrimu, apimančiu Švediją, Daniją, Norvegiją, Suomiją¹⁸. Šis tyrimas įtraukia kelis svarbiausius su nelegalaus

web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2021_Dynamic_Blocking_Injunctions/2021_Study_on_Dynamic_Blocking_Injunctions_in_the_European_Union_FullR_en.pdf

¹⁰ *Par legālu saturu!* Prieiga: <https://parlegalusaturu.lv/en/>

¹¹ Sauka, Arnis, *Nelegālās maksas tv apraides apjoms un interneta satura lietošanas paradumi Latvijā*. Prieiga: https://parlegalusaturu.lv/media/FINAL%20TV%20un%20Internets%202015%202017%2024042018_AS.pdf

¹² Sauka, Arnis, *Nelegālās maksas TV apraides apjoms Latvijā*, 2015. Prieiga:

https://parlegalusaturu.lv/media/TV_un_Internets_zinojums_FINAL.pdf; Sauka, Arnis. *Nelegālās maksas TV apraides apjoms un Interneta satura lietošanas paradumi Latvijā*. Rīga, 2018. Prieiga:

<https://parlegalusaturu.lv/media/FINAL%20TV%20un%20Internets%20zinojums%202018.pdf>

¹³ Mróz, Bogdan, „Online piracy: An emergent segment of the shadow economy. Empirical insight from Poland“, *Journal of Financial Crime*, 2016, 23(3). Prieiga:

https://www.researchgate.net/publication/304348296_Online_piracy_An_emergent_segment_of_the_shadow_economy_Empirical_insight_from_Poland

¹⁴ Teder, Annika, *Eesti noorte hoiakud internetipiraatluse suhtes [Attitudes of Estonian youth towards Internet piracy]: Bakalaureusetöö*, Tartu, 2011. Prieiga: <https://dspace.ut.ee/handle/10062/18028>

¹⁵ Macek, Jakub, Zahrádka, Pavel, „Online Piracy and the Transformation of Audience’s Practices. The Case of the Check Republic“, Hick, Darren Hudson; Schmücker, Reinold, *The Aesthetics and Ethics of Copying*. London: Bloomsbury Publishing, 2016, p. 335–358.

¹⁶ *Copyright Information and Anti-Piracy Centre*. Prieiga: <https://ttvk.fi/en/front-page>

¹⁷ *Ulovlig streaming og download i Danmark i 2020*, 2020. Prieiga:

<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/dokumenter/01-analyser/analysenotater-2020/ulovlig-streaming-og-download-i-danmark-i-2020.pdf>

¹⁸ *Mediavision: 2.9 million Pirates in the Nordics*. Prieiga:

<https://www.mediavision.se/en/2021/06/10/mediavision-2-9-million-pirates-in-the-nordics/>

turinio vartojimu susijusius rodiklius ir yra prieinamas kaip komercinis produktas. Šio tyrimo duomenis kaip papildomą duomenų šaltinį pateikia ir minėtas Suomijos autorių teisių ir antipiravimo centras, apžvelgdamas Suomijos situaciją kitų Šiaurės šalių kontekste¹⁹, juos taip pat nurodo Danijos teisių aljansas, kasmet rengiantis apžvalgą apie autorių teisių pažeidimus ir prevenciją Danijoje²⁰.

Išnagrinėjus kitas Europos šalis, tęstinių užsakomųjų nelegalaus turinio vartojimo tyrimų rasta Jungtinėje Karalystėje, Ispanijoje, Italijoje, Prancūzijoje – pirmosios keturios iš jų dėl to, kad jose atliekami išsamiausi tyrimai, bus įtrauktos į toliau pateikiamą penkių šalių gerosios praktikos apžvalgą. Prancūzijoje atliekamas tyrimas²¹ yra trumpiausias iš minėtų šalių tyrimų, jis apima tik vizualinį turinį ir elgsenos aspektą ir į šią apžvalgą neįtraukiamas. Įvairiose Europos šalyse taip pat galima rasti mokslinių studijų ir vienkartinį tyrimų, atliekamų privačių tyrimo kompanijų.

Siekiant platesnio požiūrio, taip pat buvo ieškota tęstinių tyrimų kai kuriose didžiosiose išsivysčiusiose ne Europos šalyse – JAV, Kanadoje, Australijoje. Apžvalga parodė, kad Kanada yra atlikusi pavienį tyrimą (2018)²², JAV tęstinių tyrimų nerasta, o Australijoje rastas tęstinis tyrimas, kurį užsakė kūrybinės pramonės asociacijos vienijanti organizacija „Kūrybinis Australijos turinys“. Jis bus įtrauktas į toliau pateikiamą gerosios praktikos apžvalgą.

Faktą, kad ne visose šalyse atliekami tęstiniai tyrimai, galima paaiškinti kitų duomenų prieinamumu. Iš įvairių nelegalaus turinio vartojimo situaciją įvairiose šalyse apžvelgiančių straipsnių matyti, kad dažnai remiamasi tarptautiniais tyrimais ir duomenų šaltiniais – EUIPO tyrimu, MUSO internetinių piravimo srautų stebėsenos duomenimis, taip pat vienkartinio 2018 m. mokslininkų atliktu „Global Online Piracy Study“ tyrimu, kuriame nagrinėta nelegalaus turinio vartojimo situacija 13 pasaulio šalių (Prancūzijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Lenkijoje, Ispanijoje, Švedijoje, Didžiojoje Britanijoje, Brazilijoje, Kanadoje, Honkonge, Indijoje, Japonijoje, Tailande)²³, bei kitais vienkartiniais tyrimais.

PASIRINKTŲ TYRIMŲ UŽSIENIO ŠALYSE APŽVALGA

¹⁹ *Mediavision, Insight: Nordic Piracy*, Spring 2022. Prieiga: <https://ttvk.fi/assets/uploads/2022/06/mediavision-nordic-piracy-2022-press-fi.pdf>

²⁰ Rights Alliance, *Data and Technology*. Prieiga: <https://rettighedsalliancen.com/data-and-technology/>

²¹ ALPA, *Protection de la création audiovisuelle depuis 1985. ACTUALITÉS*. Prieiga : <https://www.alpa.paris/communiques/>

²² Kanados vyriausybė, *Study of Online Consumption of Copyrighted Content: Attitudes Toward and Prevalence of Copyright Infringement in Canada – Final Report*, 2018. Prieiga: <https://ised-isde.canada.ca/site/public-opinion-research/en/study-online-consumption-copyrighted-content-attitudes-toward-and-prevalence-copyright-infringement>

²³ Quintais, João Pedro, Poort, Joost, *Global Online Piracy Study*, University of Amsterdam. Prieiga: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/Global-Online-Piracy-Study.pdf>

Toliau trumpai apibūdinami tęstiniai nelegalaus turinio vartojimo tyrimai pasirinktose šalyse, o jų metodikos ir struktūros apžvelgiamos 1 lentelėje. Šalys pateikiamos abėcėlės tvarka.

Australija. Tyrimą „Australų piratavimo elgesys ir nuostatos“ (*Australian Piracy Behaviours and Attitudes*)²⁴ vykdo audiovizualinių kūrinių autorių teisių apsaugos organizacija, vienijanti audiovizualinės srities asociacijas ir įmones – „Kūrybinis Australijos kūrinys“ (*Creative Content Australia*). Šiuo metu pateikiamos 5 tyrimų bangų ataskaitos (2017–2021 m.).

Ispanija. Tyrimą „Piratavimo observatorija“ (*Observatorio de la piratería*)²⁵ atlieka Turinio kūrėjų ir pramonės koalicija (*La Coalición de Creadores e Industrias de Contenidos*). Šiuo metu pateikiamos 12 tyrimo bangų ataskaitos (2010–2021 m.). Tyrimų rezultatai prieinami ispanų ir anglų kalbomis.

Jungtinė Karalystė. Tyrimą „Internetinių autorių teisių pažeidimų stebėseną“ (*Online Copyright Infringement Tracker*)²⁶ atlieka valstybinė įstaiga Intelektinės nuosavybės biuras (*Intellectual Property Office*). Šiuo metu pateikiamos 11 tyrimo bangų ataskaitos (2012–2021 m.; kai kurios bangos buvo atliekamos dažniau nei kas 1 metus). Skirtingų bangų metodologija gali skirtis.

Suomija. Tyrimą „Aurių teisių barometras“²⁷ atlieka Aurių teisių informacijos ir stebėsenos centras (*Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry*), veikiantis kaip ne pelno asociacija, vienijanti kūrybos pramonės srityje veikiančias organizacijas. Tyrimą sudaro dvi dalys: „Piratavimo barometras“ (*Tekijänoikeusbarometri: piratismi*) – tiriamas nelegalaus turinio vartojimo elgesys ir su tuo susijusios nuostatos, ir „Aurių teisių barometras“ (*Tekijänoikeusbarometri: tekijänoikeus*) – tiriamos nuostatos, susijusios su autorių teisėmis, kūrybinio turinio kūrėjais ir autorių teisių apsaugos organizacijomis. Tyrimų rezultatai pateikiami suomių kalba. Šiuo metu prieinamos 4 tyrimo bangų ataskaitos (2019–2022 m.). Organizacija taip pat pateikia Suomijos nelegalaus turinio vartojimo profilį, paremtą privačios tyrimų bendrovės „Mediavision“ duomenimis (anglų kalba).

Italija. Tyrimą „Audiovizualinis piratavimas Italijoje“²⁸ kiekvienais metais atlieka Audiovizualinės ir multimedijų pramonės apsaugos federacija (*Federazione per la Tutela delle Industrie dei Contenuti Audiovisivi e Multimediali*), bendradarbiaudama su tarptautine tyrimų bendrove IPSOS. Šiuo metu pateikiami 2016–2021 m. duomenys, taip pat 2009 m. ir 2011 m. tyrimų ataskaitos. Ataskaitos prieinamos italų kalba.

²⁴ *Creative Content Australia, Our Research*. Prieiga: <https://creativecontentaustralia.org.au/research/>

²⁵ *La Coalición de Creadores e Industrias de Contenidos, Estudios del Observatorio*. Prieiga: <http://lacoalicion.es/estudios-del-observatorio/>

²⁶ *GOV.UK, Research and analysis. Online copyright infringement tracker survey (11th Wave)*. Prieiga: <https://www.gov.uk/government/publications/online-copyright-infringement-tracker-survey-11th-wave>

²⁷ *Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry, Aineistöit*. Prieiga: <https://ttvk.fi/neuvonta/aineistot>

²⁸ *Federazione per la Tutela delle Industrie dei Contenuti Audiovisivi e Multimediali, Osservatorio*. Prieiga: <https://fapav.it/osservatorio/>

Toliau pateikiama minėtose penkiose šalyse atliekamų tęstinių tyrimų ir EUIPO apklausos duomenimis paremto tyrimo „European Citizens and Intellectual Property: Perception, Awareness, and Behaviour“ apžvalga, pristatant tyrimų metodikos pagrindus, pagrindinius tyrimų blokus ir klausimų kryptis. Lentelėje pateikiama informacija, paremta naujausių tyrimų bangų ataskaitomis.

1 lentelė. Atrinktosiose užsienio šalyse ir EUIPO atliekamų tyrimų apžvalga

	Australija	Jungtinė Karalystė	Italija	Ispanija	Suomija	Europos Sąjunga (EUIPO tyrimas)
Naujausios ataskaitos data (nuoroda į pdf dokumentą)	2021 m.	2021 m.	2021 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.
Metodikos pagrindai						
Respondentų grupė	Suaugusieji nuo 18 m. ir paaugliai 12–17 metų	Nuo 12 metų	Suaugusieji nuo 15 metų ir paaugliai 10–14 metų	11–74 metai	15–79 metai	Suaugusieji nuo 15 metų
Turinio kategorijos	Tik vizualinis turinys (filmai, serialai, TV laidos, sportas)	Įvairios internetinio turinio kategorijos	Tik vizualinis turinys (filmai, serialai, TV laidos, sportas)	Įvairios internetinio turinio kategorijos	Tik audiovizualinis turinys (filmai, serialai, TV, vaizdo įrašai, muzika), taip pat fizinės jų laikmenos	Nelegalus turinys (neiškariant kategorijų)
Duomenų rinkimo metodas	Apklausa	Apklausa ir kokybinis tyrimas (ne visose bangose)	Apklausa	Apklausa	Apklausa	Apklausa
Tiriamos elgsenos laikotarpis	Klausama apie paskutinius 12 mėn.	Klausama apie paskutinius 3 mėn.	n. d.	n. d.	Klausama apie paskutinius 12 mėn.	Klausama apie paskutinius 12 mėn.
Klausimų aprėptis	Tiriama elgsena ir nuostatos	Detaliai tiriama visų turinio rūšių	Tiriama elgsena ir nuostatos	Didžiausias dėmesys	Tiriama elgsena, nuostatos	Elgsena ir nuostatos

		vartojimo elgsena, mažiau dėmesio nuostatomis (remiamasi kokybiniu tyrimu)		skiriamas elgsenai	nelegalaus turinio atžvilgiu, taip pat nuostatos dėl autorių teisių ir kūrėjų	
Pristatyme pateikiami analizės pūviai	Pagal amžių, piratų profilį (nuolatiniai, nereguliarūs piratai, nebe piratai, ne piratai), kaita lyginant su ankstesniais metais, atskira paauglių imties analizė	Pagal sociodemografinius požymius	Pagal sociodemografinius požymius, kaita per paskutinius 5 metus, atskira paauglių imties analizė	Lyginant su ankstesniais metais	Pagal sociodemografinius požymius	Pagal sociodemografinius požymius
Nelegalaus turinio vartojimo elgsena						
Legalus ir nelegalus turinio vartojimas	Legalus ir nelegalus turinio vartojimas, turinio prenumeravimas	Legalus ir nelegalus turinio vartojimas	Skirtingų turinio kategorijų nelegalaus turinio vartojimas, turinio prenumeravimas	Legalus ir nelegalus turinio vartojimas	Legalus ir nelegalus turinio vartojimas	Sąmoningas nelegalaus turinio vartojimas (žinant apie turinio nelegalumą); skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu atlikimas internete

Nelegalaus turinio naudojimo (prieigos) būdai	Nelegalaus turinio vartojimo (prieigos) būdai	Nelegalaus turinio vartojimo (prieigos) būdai	Nelegalaus turinio vartojimo būdai: skaitmeninis, netiesioginis (naudojantis iš kitų žmonių gautais slaptažodžiais), fizinių laikmenų piratavimas; turinio iš interneto parsisiuntimo būdai; nelegalių IPTV įrenginių naudojimas; prieigai prie nelegalaus turinio naudojami įrenginiai	-	-	-
Nelegalaus turinio paieškos būdai	Nelegalaus turinio paieškos būdai	-	Nelegalaus turinio paieškos būdai	Nelegalaus turinio paieškos būdai	-	-
Piratavimo pokytis	Kaip patys vertina savo piratavimo pokytį per laiką, kas tai lemia	Kaip patys vertina savo piratavimo pokytį per laiką	-	-	-	-
Veiksmai, negalint priėti prie norimo nelegalaus turinio	Ką daro, jei nelegalus puslapis blokuojamas	Ką darytų, jei negalėtų pasiekti nelegalaus turinio	-	-	-	-

Kita	Su kokiomis problemomis yra susidūrę dėl piratavimo (virusai ir kt.), kiti klausimai apie neigiamas piratavimo pasekmes	-	Nelegalaus turinio vartojimas šeimos aplinkoje	Piratinių svetainių finansavimas (ar turėjo susiregistruoti, susimokėti, kokius duomenis pateikė, reklama)	-	-
Nuostatos						
Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys	Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys	Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys	Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys	Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys	-	Legalaus turinio pasirinkimo priežastys
Kitos nuostatos nelegalaus turinio vartojimo atžvilgiu	Įvairios nuostatos: ar pritaria, kad nelegalūs puslapiai turėtų būti blokuojami; ar laiko save piratais, jei ne, tai kodėl; ar sutinka, kad nelegalus parsisiuntimas yra vagystė	-	Įvairios nuostatos: požiūris į nelegalaus turinio vartojimo nusižengimo rimtumą, kas patiria nuostolių dėl piratavimo, piratavimo nelegalumo suvokimas, požiūris į priemonių prieš piratavimą efektyvumą, suvokimas apie	Galimas priemonių prieš piratavimą efektyvumas	Skirtingo „sunkumo“ piratavimo veiksmų vertinimas (nuo žiūrėjimo internete iki nelegalaus turinio įkėlimo)	Nelegalaus turinio vartojimo priimtinumai, jei vartojama savo tikslais ir jei nėra atitinkamos legalios alternatyvos

			galimas neigiamas piratavimo pasekmes			
-	-	-	Požiūris į kai kurių formų piratavimo nelegalumą (kiek nelegalu): nelegalių IPTV įrenginių naudojimą, dalijimąsi prenumeratos slaptažodžiais	-	Įvairios nuostatos: ar autoriams turėtų būti atlyginama; paieškos puslapių atsakomybė; baudos pažeidėjams ir kt.	-
Kita						
Kitos tyrimo temos	Pateikiamas atskiras klausimų blokas jaunimo grupei: kaip piratavimą vertina tėvai, ar yra aptarta mokykloje, ar yra matę reklamų prieš piratavimą, kur ir su kuo žiūri piratinį turinį	Testuojamas potencialių kampanijų pranešimų efektyvumas (kokybiniu metodu)	Ekonominis nelegalaus turinio vartojimo poveikis negautomis pajamomis	Įvertinti nuostoliai kiekvienoje kūrybinių industrijų šakoje turinio vienetais ir pinigine išraiška, darbo vietomis ir kitais rodikliais, negautomis įmokomis į biudžetą	-	-

Jaunimo tikslinės grupės tyrimų apžvalga

Kadangi šiame tyrime atskiras dėmesys bus skiriamas jaunimo tikslinei grupei, trumpai aptariama, kaip tyrimuose atsižvelgiama į jauno amžiaus gyventojų grupę.

Visuose apžvelgtuose tyrimuose įtraukiami ir jaunesni nei 18 m. respondentai. Anksčiausias įtraukiamas amžius yra 10 metų Italijos nelegalaus turinio vartojimo tyrime, vėliausias – 15 metų Suomijos ir ES tyrimuose. Kaip atskira grupė analizuojami tik paaugliai ir tik dviejuose tyrimuose: Australijos tyrime paauglių grupei priskiriami 12–17 metų amžiaus, Italijoje – 10–14 metų amžiaus respondentai. Italijos ataskaitoje paaugliai analizuojami pagal tuos pačius rodiklius kaip ir pagrindinė grupė, t. y. jaunimui neužduodant kitų, papildomų klausimų, o Australijos ataskaitoje jie analizuojami kaip atskira amžiaus grupė ir jai užduodama papildomų klausimų. Šie papildomi klausimai apima tėvų požiūrį į piratavimą, paauglius pasiekiančią komunikaciją apie nelegalų turinį (ar tema buvo aptariama mokykloje, ar yra matę prieš piratavimą nukreiptų reklamų), paauglių elgesio vartojant nelegalų turinį ypatumus (kur ir su kuo žiūri piratinį turinį). Likusių apžvelgtų tyrimų ataskaitose jaunimo grupė nėra išskiriama (Ispanija, Suomija, JK, EUIPO tyrimas).

EUIPO atlieka atskirą nelegalaus turinio ir padirbtų prekių naudojimo jaunimo grupėje tyrimą „Intellectual Property and Youth Scoreboard“, į kurį įtraukiami 15–24 metų amžiaus respondentai. Šis tyrimas apima tuos pačius rodiklius, kurie paprastai tiriami kituose tyrimuose (nelegalaus turinio vartojimas, jo priežastys, motyvai, kurie paskatintų atsisakyti nelegalaus turinio vartojimo). Ataskaitoje taip pat pateikiami kokybinio tyrimo, kuriame išsamiau aptariami jaunimo nelegalaus turinio vartojimo motyvai, patirtys naudojant tokį turinį, nuostatos dėl tokio turinio vartojimo, rezultatai.

1.2. LIETUVOS PATIRTIS, ATLIEKANT NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO TYRIMUS

Lietuvoje, aptariant nelegalaus turinio vartojimo mastą, taip pat dažnai remiamasi tarptautiniais tyrimais, pvz., cituojamas EUIPO tyrimas²⁹ ar naudojami MUSO duomenys, tačiau atliekami ir nepriklausomi tyrimai – į juos atsižvelgta rengiant šią Metodiką. Vienas naujausių ir išsamiausių Lietuvoje atliktų nelegalaus turinio vartojimo tyrimų – 2022 m. Kultūros ministerijos, bendradarbiaujant su „Kurk Lietuvai“ komanda, atliktas jaunimo (14–29 m.) intelektinės nuosavybės naudojimo ir (ne)legalaus turinio vartojimo

²⁹ *Lietuvoje dažnas vartotojas renkasi vogti turinį: iki šiol kova su piratais neduoda rezultatų*, LRT, 2021 m. balandžio 23 d. Prieiga: <https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/1394228/lietuvoje-daznas-vartotojas-renkasi-vogti-turini-iki-siol-kova-su-piratais-neduoda-rezultatu>

tyrimas³⁰. Tyrime analizuotas įvairių rūšių turinio naudojimo dažnis, legalių ir nelegalių šaltinių naudojimo santykis, gebėjimas atpažinti legalius ir nelegalius šaltinius, nelegalaus turinio naudojimo priežastys ir daug kitų klausimų. Metodikoje šiuo tyrimu iš dalies remiamasi sprendžiant, kokius klausimus įtraukti į tyrimą, ir parenkant kai kurių klausimų formuluotes, taip pat tyrimo rezultatais naudojamosi siekiant įvertinti kai kurių atsakymų variantų įtraukimo tikslingumą – jei buvo matyti, kad kai kuriuos atsakymų variantus respondantai rinkosi itin retai, manyta, kad nėra tikslinga juos įtraukti į Metodikoje numatomą tyrimą.

Lietuvoje atliekamų nelegalaus turinio vartojimo tyrimų yra itin mažai. 2020 m. pristatytas apsilankymų nelegaliose svetainėse duomenimis paremtas Intelektinės nuosavybės apsaugos centro tyrimas³¹ apie nelegalaus turinio vartojimą, kuriame aptariama svetainių blokavimo neveiksmingumo problematika. Tyrime teigiama, kad svetainių blokavimas nėra efektyvus ir net gali turėti priešingą poveikį, nes prieš tas svetaines daugiau nesiimama jokių veiksmų, nors vartotojams jos vis tiek lieka pasiekiamos per IP adresus. Taip pat pažymėta, kad nėra išspręsta nelegalių grojaraščių prieinamumo problema. Atsižvelgiant į šį tyrimą, į Metodikos klausimyną įtraukti atsakymų variantai apie blokuojamų svetainių, nelegalių grojaraščių vartojimą.

2022 m. LATGA pristatytame tyrimė³² apie nelegalaus turinio naudojimo priežastis nurodoma pora svarbiausių nelegalaus turinio naudojimo priežasčių – negebėjimas atpažinti nelegalaus turinio svetainių ir nenoras mokėti už legalų turinį. Tyrimą pristatančiame straipsnyje taip pat aptartas poreikis vykdyti švietimą apie nelegalų turinį per mokyklas. Šie aspektai įtraukti į Metodikoje numatomą tyrimą.

Be šių tyrimų, esama publikuotų mokslininkų ir studentų parengtų darbų apie nelegalaus turinio vartojimą, tačiau jų taip pat nėra daug. Teisiniu požiūriu aptarta nelegalaus turinio teisinio reguliavimo ir jo (ne)veiksmingumo problematika Lietuvoje bei galimi piratavimo problemos sprendimo būdai³³. Nelegalaus turinio vartojimo tyrimų srityje plačiausiai ir aktualiausiai laiko atžvilgiu ištirtas nelegaliai platinamų knygų vartojimas: remiantis nedidelės apimties skaitmeninių knygų skaitytojų apklausa (322 respondantai, atrinkti patogiosios atrankos būdu „Facebook“ grupėse) aptarti veiksniai, lemiantys

³⁰ Kultūros ministerija, „Kurk Lietuvai“, Rinkos tyrimų centras, *Lietuvos jaunojo internetinio pirato portreto identifikavimo tyrimas*, Vilnius, 2022. Prieiga:

https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/22_02_08_jaunojo_pirato_tyrimas.pdf

³¹ Intelektinės nuosavybės apsaugos centras, *Piratavimas skaičiais. Trys ketvirtadaliai interneto vartotojų vis dar piratuoja, o už nelegalų turinį jau tenka ir susimokėti*, 2020. Prieiga: https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAK/bda3f9e09b5f11eaa51db668f0092944/489ac6569b6011eaa51db668f0092944/format/ISO_PDF/

³² Apklausa: Lietuvos gyventojai nelegalų turinį internete vartoja norėdami sutaupyti arba iš nežinojimo, 2022 m. gruodžio 10 d. Prieiga: <https://www.latga.lt/naujienos/apklausa-lietuvos-gyventojai-nelegalu-turini-internete-vartoja-noredami-sutaupyti-arba-is-nezinojimo/>

³³ Buzaitė, A., Dambrauskaitė, A. (2020), *Ar tikrai piratavimui Lietuvoje atėjo pabaiga? Dabartis ir ateities perspektyvos*, Teisės mokslo pavasaris, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Studentų mokslinė draugija, p. 182–201. Prieiga: <https://www.zurnalai.vu.lt/open-series/article/view/21066/20210>

nelegaliai platinamų el. knygų pasirinkimą, legalių prieigų patogumo ir suteikiamo turinio įvairovės svarba, siekiant mažinti nelegalaus turinio vartojimą³⁴, kokybinių interviu pagrindu aptartos nelegaliai platinamų el. knygų pasirinkimo priežastys bei pasekmės vartotojų, autorių ir leidėjų požiūriu³⁵, taip pat apžvelgtas legaliai ir nelegaliai platinamų el. knygų prieinamumas³⁶. Darbe, skirtame skaitmeninio piratavimo valdymui kūrybos pramonėje, aptarti skaitmeninį piratavimą lemiantys veiksniai³⁷. Analizuota internetinių piratų, dalyvaujančių „Torrent“ svetainės veikloje, subkultūra, netiesiogiai atskleidžiant kai kuriuos piratavimo motyvus bei mechanizmus³⁸.

1.3. APKLAUSOS ATRANKOS METODIKA

Tyrimo metodologijos santrauka pateikiama 2 lentelėje ir detaliau aprašoma tolesniame tekste.

2 lentelė. Tyrimo metodologijos santrauka

Apklauso metodas	Kiekybinė internetinio panelio vartotojų apklausa
Tikslinė grupė	14–64 metų Lietuvos gyventojai, aktyviai besinaudojantys internetu
Imties sudarymas	Sudaromos kvotos pagal aktyvių interneto vartotojų statistiką: jų pasiskirstymą pagal lytį, amžiaus grupes ir gyvenamąją vietovę
Jaunimo apklauso metodika	14–15 m. vaikai kviečiami dalyvauti gavus tėvų sutikimą per tam skirtus klausimus klausimyne; 16–29 m. (ir vyresnių gyventojų) dalyvavimas savarankiškas
Imties dydis	Renkama imtis – N=1200: - N=1000 pagrindinė imtis (14–64 m. amžiaus grupėje); - N=150 papildomas pririnkimas (14–29 m. amžiaus grupėje);

³⁴ Grigas, V., Gudiničius, A., Černevičiūtė, E. (2021), „Nelegaliai platinamų knygų naudojimas Lietuvoje“, *Informacijos mokslai*, 91, p. 83–99. Prieiga: <https://www.journals.vu.lt/IM/article/download/18034/23467>

³⁵ Grigas, V., Gudiničius, A. (2022), „Causes and consequences of unauthorized use of books: readers, authors, and publishers' perspective“, *Online Information Review*, 46 (5), p. 886–903; taip pat žr. „Nepagautas – ne vagis? Lietuvoje knygų piratavimas pasiekė neregėtas aukštumas: ką apie tai sako leidėjai, autoriai ir patys skaitytojai“, *Technologijos.lt*, 2020 m. sausio 14 d. Prieiga: <https://m.technologijos.lt/cat/1/article/S-79970>

³⁶ Gudiničius, A., Grigas, V. (2022), „Two Decades of E-Book Publishing in a Small Language Market: Publishers Lag Behind Pirates“, *Publishing Research Quarterly*, 38, p. 490–502.

³⁷ Akulavičius, Marius (2015), *Skaitmeninio piratavimo valdymas kūrybinio turinio industrijoje (daktaro disertacija)*, Vilniaus universitetas. Prieiga: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:8800863/>

³⁸ Rekis, D., Rekienė, S. (2016), „Lietuvos interneto piratų subkultūra socialinio dalyvavimo aspektu: torrent tipo svetainės atvejis“, *Tiltai*, 3, p. 99–113. Prieiga: <https://e-journals.ku.lt/journal/TBB/article/2148/file/pdf>

	<p>- N=50 renkama papildomai galimam diskvalifikavimui po kokybės kontrolės (3–4 % bendros imties)³⁹.</p> <p>Galutinė siektina imtis: ne mažiau nei 1150 respondentų, iš jų 14–29 m. amžiaus grupėje užtikrinant ne mažiau nei 400 respondentų.</p>
--	---

Apklauso metodas

Kadangi tyrimo tema išskirtinai susijusi su internetu, efektyviausias kaštų, apklauso greičio ir tinkamumo temai atžvilgiu apklauso būdas – **internetinio panelio vartotojų apklausa**. Internetinis panelis – savanoriškai užsiregistravusių apklausoms gyventojų bazė. Pastaruoju metu tokio metodo apklauso yra tapusios įprastos dėl kainos ir kokybės santykio. Pastebėtina, jog tokia apklausa reprezentuoja vis dar ne visus Lietuvos gyventojus, o **aktyvius interneto vartotojus**, iš esmės – besinaudojančius internetu kasdien. 2022 m. duomenimis, Lietuvoje internetu kasdien naudojasi 82 % gyventojų nuo 16 iki 74 metų, tačiau naudojimasis internetu ženkliai krenta 65 – 74 m. amžiaus grupėje (45 %) ⁴⁰. Dėl to internetinio panelio apklauso būdas (nederinant jo su kitais) netinka tirti tokioms temoms kaip politinės preferencijos, kur vyriausių gyventojų nuomonė turi didelį svorį, tačiau nelegalaus turinio vartojimui tirti metodas yra tinkamas.

Lietuvoje šiuo metu veikia keletas internetinių apklauso paslaugų teikėjų, kurie vienu ar keliais būdais (internetu, gyvų apklauso metu, telefonu) yra surinkę Lietuvos gyventojų panelius. Pasirenkant paslaugos teikėją nelegalaus turinio vartojimo tyrimui rekomenduojama atsižvelgti į:

- panelio dydį. Rekomenduojami paneliai, turintys bent 20 000 aktyvių narių;
- panelio valdymo kokybės užtikrinimo garantijas. Pageidautina, kad panelio valdytojas turėtų ISO sertifikatą (-us) arba priklausytų ESOMAR (Pasaulinė rinkos, socialinių ir viešosios nuomonės tyrimų organizacija) ar panašiai organizacijai, kurių nariai įsipareigoja laikytis socialinių ir rinkos tyrimų standartų ir etikos normų, ar prašyti kitų kokybės užtikrinimo įrodymų.

Tikslinė grupė

Kaip minėta anksčiau, gyventojai nuo 65 m. daug rečiau naudojami internetu. Be to, užsienyje atlikti tyrimai rodo, kad vyresnio amžiaus grupėje nelegalaus turinio vartojimo dažnumas pastebimai mažesnis, kai kuriose turinio kategorijose net kelis kartus. Pavyzdžiui, pagal anksčiau minėtą Suomijos autorių teisių ir antipirataavimo centro atliekamą tyrimą, amžiaus grupėje nuo 50 metų piratinio turinio vartojimas ženkliai krenta ⁴¹. Danijoje atliktas tyrimas rodo, kad tik 1 proc. vyresnių nei 60 metų amžiaus žmonių per

³⁹ Duomenų tvarkymo etape įprastai tikrinami tokie atvejai: pernelyg greitas pildymas, palyginti su kitų respondentų pildymo mediana; tendencingas pildymas (visur ar beveik visur pasirenkami tik skalės atsakymai eilute žemyn arba įstrižai; visur žymimas tik vienas atsakymas, net jei galimi keli, arba tik atsakymai „Nežinau“, ir pan.).

⁴⁰ Lietuvos statistikos departamentas, Informacinių technologijų naudojimo namų ūkiuose statistinio tyrimas, 2022. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ecdf71f1-3015-495e-895e-5ff57adcadd9>

⁴¹ https://ttvk.fi/assets/uploads/2022/12/tekijanoikeusbarometri-2022_raportti_piratismi.pdf

paskutinius 12 mėn. parsisiuntė ar naršyklėje žiūrėjo nelegalų turinį, o apskritai gyvenime tai yra darę tik 6 proc. tos amžiaus grupės žmonių⁴². Todėl laikytina, kad amžiaus režio iki 64 metų pasirinkimas Lietuvos tyrimui taip pat yra pakankamas.

Priešingai nei vyriausių gyventojų auditorija, remiantis anksčiau atliktais tyrimais Lietuvoje ir užsienyje, jaunimas aktyviai vartoja nelegalų turinį. Dėl to ir šio tyrimo rėmuose atskiras dėmesys yra skiriamas **14–29 metų jaunimo**⁴³ nelegalaus turinio vartojimo įpročių analizei.

Apibendrinant, **Lietuvos gyventojų tyrimui siūlytina rinktis apklausti 14–64 metų amžiaus grupės atstovus, besinaudojančius internetu.**

Jaunimo įtraukimo į apklausą metodika

Dėl teisinių apribojimų 14–15 m. vaikai nekviečiami ir neregistruojami dalyvauti interneto panelių apklausose, todėl šiam tyrimui jie turės būti kviečiami dalyvauti tyrime per pasirinktame panelyje užsiregistravusius tėvus, formuluojant klausimyną taip, kad tėvai suteiktų galimybę tyrime dalyvauti vienam jų atitinkamo amžiaus vaikui.

Toks apklausos būdas turi ir apribojimų, ir privalumų. Iš vienos pusės, gali pasitaikyti atvejų, kai tėvai nuspręš nepaisyti atrankos klausimų ir patys užpildys anketą už vaikus. Apklausiant telefonu arba gyvai šis aspektas būtų išspręstas, tačiau didėtų tikimybė sulaukti „socialiai pageidautinų“ atsakymų, kadangi respondentas bendrautų tiesiogiai su interviuotoju arba pildytų anketą jo akivaizdoje (pildant savarankiškai). Tad atsižvelgus į šiuos niuansus manytina, jog internetinės apklausos metodas yra priimtinas jauniausių respondentų apklausai.

Nuo 16 m. tėvų sutikimo dalyvauti apklausoje nereikia, todėl respondentai nuo 16 m. pasiekiami tiesiogiai kviečiant dalyvauti tyrime per interneto panelį.

Imties sudarymas ir imties dydis

Imčiai sudaryti taikoma atsitiktinė kvotinė atranka iš panelio narių. Įprasta interneto panelių tyrimų praktika – sudaryti nekryžmines kvotas, reprezentuojančias Lietuvos gyventojus pagal amžių, lytį ir gyvenamąją vietovę. Kvotos sudaromos pagal naujausius Lietuvos Respublikos visuotinių gyventojų ir būstų surašymo duomenis ir naujausią Lietuvos statistikos departamento statistiką apie gyventojų skaičiaus kitimą. **Nelegalaus turinio vartojimo tyrimui tikslinga sudaryti kvotas, reprezentuojančias kasdien internetu besinaudojančius gyventojus.** Reikėtų atkreipti dėmesį, kad šiuo metu apie 14–15 metų amžiaus grupę ir jos naudojamąsi internetu Lietuvoje prieinamos statistikos nėra. Vis tik sudarant kvotas

⁴² *Ulovlig streaming og download i Danmark i 2020*, 2020. Prieiga:

<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/dokumenter/01-analyser/analysenotater-2020/ulovlig-streaming-og-download-i-danmark-i-2020.pdf>

⁴³ Amžius apibrėžiamas vadovaujantis LR jaunimo politikos pagrindų įstatymu. Prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.223790/asr>

bus remiamasi prielaida, kad beveik visi šios amžiaus grupės, kaip ir artimiausios 16–19 m. amžiaus grupės, atstovai aktyviai naudojami internetu kasdien. Taip pat pabrėžtina, kad sudarant imtį atskira 14–15 m. kvota taikytina tik siekiant užtikrinti, kad į bendrą imtį patektų ir patys jauniausi dalyviai, kurių atrankos metodas skiriasi nuo 16 m. ir vyresnių gyventojų.

Rekomenduotina tyrimo imtis – ne mažiau nei 1200 respondentų, kuri sudaryta taip:

- Renkama 1000 respondentų bendroji imtis. Tokio dydžio imčiai sudaromos kvotos pagal amžių, lytį ir gyvenamąją vietovę.
- Apie 150 respondentų renkama papildomai 14–29 m. amžiaus tikslinėje grupėje (nepaisant numatytų kvotų pagal N=1000 imtį), paskirstant šį dydį proporcingai tarp 14–15 m., 16–19 m. ir 20–29 m. amžiaus pogrupių. Tokiu būdu susidarys virš 400 respondentų šios tikslinės grupės analizei. Nors ~270 respondentų imtis (renkant N=1000) būtų pakankama analizuoti šią amžiaus grupę vieno tyrimo rėmuose, lyginimui tarp atskirų tyrimų patikimiau turėti didesnę ~400 respondentų imtį.
- Apie 50 respondentų renkama tam, kad būtų paliekama galimybė po kokybės kontrolės dalį anketų (30–50) pašalinti. Apklausų internetu kokybė tikrinama specialiais statistiniais algoritmais. Tikrinimo metu ieškomos anketos, kurios užpildytos atmetinai, t. y. nustatomi pasikartojantys atsakymai, nelogiški atsakymai, per trumpa apklausos pildymo trukmė ir pan. Tokie įrašai iš duomenų masyvo ištrinami.

Ties 1000–1200 respondentų imtimi maksimali rezultatų paklaida siekia apie 3 %, o didinant imtį ji ženkliai nebemažėja. Toks imties dydis leidžia daryti pakankamai detalius sociodemografinius pūvius. Analizuojant duomenis detalesniais sociodemografiniais pūviais, siūloma analizuoti ir tarpusavyje lyginti grupes, kurias sudarytų bent 100 respondentų. Tyrimų praktikoje 100 respondentų laikytina mažiausia, bet pakankama imtimi lyginti rezultatus skirtingais pūviais arba su bendrąja imtimi. Į tai taip pat buvo atsižvelgiama sudarant atrankos kvotas ir galvojant apie aktualius prasminius pūvius duomenų analizės etape.

Duomenų svėrimas. Kadangi į bendrąją imtį bus įtraukta didesnė proporcija jaunimo nei reikėtų pagal jiems apskaičiuotas kvotas su N=1000, **surinkti tyrimo duomenys turi būti „pasveriami“**. Duomenų svėrimo procedūra yra įprasta socialinių tyrimų praktika, kai yra išlyginamas demografinių grupių perviršis ar trūkumas, priartinant imties pasiskirstymą prie realaus generalinės visumos pasiskirstymo. Tyrimų rezultatai įprastai sveriami pagal tuos parametrus, kurių pagrindu sudaromos kvotos, šiuo atveju pagal lytį, amžių, gyvenamąją vietovę. Duomenų svėrimui turi būti naudojami tie patys Lietuvos statistikos departamento duomenys, pagal kuriuos bus sudaromos konkretaus tyrimo kvotos. Ši procedūra yra neatsiejama aptariamo tyrimo metodikos dalis ir, ateityje vykdant nelegalaus turinio tyrimus, turi būti numatyta tyrimo pirkimo techninėje specifikacijoje kartu su kitais atrankos metodikos aspektais.

Tyrimo imties mažinimo galimybės. Mažinti imtį nėra rekomenduotina dėl mažėjančių galimybių analizuoti duomenis detalesniais pjūviais. Be to, apklausą vykdant interneto paneliuose, imties mažinimas iki, pvz., 800 respondentų neturės apčiuopiamos įtakos siekiant sumažinti sąnaudas.

Toliau 3 lentelėje pateiktos apskaičiuotos kvotos pagal 2023 m. pradžioje prieinamą statistinę informaciją. Pastabos:

- Kvotų detalumas (amžiaus grupių, gyvenamosios vietovės) paremtas įprasta internetinių tyrimų praktika.
- Tikslaus atsarginės imties (N=50), skirtos kokybės kontrolei, pasiskirstymo pagal kvotų proporcijas išlaikyti nebūtina; svarbu, kad visose kvotose būtų surinkta šiek tiek anketų perviršio.
- Jaunimo tikslinei grupei turi būti siekiamos kvotos pagal amžiaus pogrupius, o vyrų ir moterų proporcija tik stebima, siekiant, kad viena ar kita lytis šioje imtyje ženkliai nenusvertų kitos. Gyvenamosios vietovės kvotų laikymasis būtų pernelyg sudėtingas tokio dydžio imčiai, todėl nenumatomas. Lentelėje pateiktos gyvenamosios vietovės kvotos tik orientacinės.
- Pastebėtina, jog nedideli nuokrypiai (iki 3 %) nuo numatytų imčių yra leistini ir kiekvienoje kvotoje didesnės įtakos tyrimo reprezentatyvumui neturės; šie nuokrypiai turi būti išlyginti duomenų svėrimo procedūros etape. Vis tik bendra kvotų sudarymo logika ateityje turėtų būti išlaikyta tapati.

3 lentelė. Kvotų apskaičiavimo pavyzdys pagal 2023 m. pradžios statistiką.

	14-64 Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje ⁴⁴	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (% eilutėje) ⁴⁵	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (projekcija į absoliučius skaičius)	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (apskaičiuoti % stulpelyje)	Bendrosios kvotos	Papildomai kokybės kontrolei	Papildomai 14–29 m. tikslinei grupei	Visa imtis
Iš viso	1887734	88,7%	1 674 420 ⁴⁶	100%	1000	50	150	1200
Lytis								
Vyrai	922459	86,4%	797005	47,6%	476	24	≈75	575
Moterys	965275	91,0%	878400	52,4%	524	26	≈75	625
Amžiaus grupės								
14–15 m.	58284	98,8% ⁴⁷	57585	3,4%	34	2	19	55
16–19 m.	108426	98,8%	107125	6,4%	64	3	35	102
20–29 m.	297179	98,9%	293910	17,5%	175	9	96	280

⁴⁴ Lietuvos statistikos departamentas, Nuolatinių gyventojų skaičiaus ir sudėties nustatymo statistinis tyrimas, 2023. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize/>

⁴⁵ Lietuvos statistikos departamentas, Informacinių technologijų naudojimo namų ūkiuose statistinis tyrimas, 2022. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize/>. Informacija lentelėje nurodytais pjūviais gauta pagal užklausą Lietuvos statistikos departamentui.

⁴⁶ Pastebėtina, kad kiekvienos kvotos pjūvių suma skiriasi nuo bendrųjų skaičių projekcijos (eilutėje „Iš viso“) dėl apvalinimo paklaidos, tačiau kvotoms sudaryti naudojami tik atskirų kvotų duomenys, dėl to šis neatitikimas nėra aktualus.

⁴⁷ Kadangi ši amžiaus grupė statistiniame tyrime nėra tiriama, naudojama ta pati proporcija kaip 16–19 metų amžiaus grupėje.

	14-64 Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje ⁴⁴	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (% eilutėje) ⁴⁵	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (projekcija į absoliučius skaičius)	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (apskaičiuoti % stulpelyje)	Bendrosios kvotos	Papildomai kokybės kontrolei	Papildomai 14–29 m. tikslinei grupei	Visa imtis
30–39 m.	410776	98,3%	403793	24,1%	241	12	-	253
40–49 m.	375335	92,1%	345684	20,6%	206	10	-	216
50–59 m.	415208	78,5%	325938	19,4%	194	10	-	204
60–64 m.	222526	65,1%	144864	8,6%	86	4	-	90
Gyvenamoji vietovė								
Vilnius	393448	94,8%	372989	22,2%	222	11	≈33	266
Kaunas	195801	94,4%	184836	11,0%	110	6	≈17	133
Klaipėda	101690	96,2%	97826	5,8%	58	3	≈9	70
Šiauliai	68142	86,0%	58602	3,5%	35	2	≈5	42
Panevėžys	56546	89,9%	50835	3,0%	30	2	≈5	37
Vilniaus apskr. be miesto	176588	85,7%	151336	9,0%	90	5	≈14	109
Kauno apskr. be miesto	184207	84,3%	155287	9,3%	93	5	≈14	112
Klaipėdos apskr. be miesto	118510	89,2%	105711	6,3%	63	3	≈9	75
Šiaulių apskr. be miesto	103585	81,8%	84733	5,1%	51	3	≈8	62

	14-64 Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje ⁴⁴	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (% eilutėje) ⁴⁵	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (projekcija į absoliučius skaičius)	Per paskutinius 3 mėnesius internetu naudojosi kasdien (apskaičiuoti % stulpelyje)	Bendrosios kvotos	Papildomai kokybės kontrolei	Papildomai 14–29 m. tikslinei grupei	Visa imtis
Panevėžio apskr. be miesto	81637	89,0%	72657	4,3%	43	2	≈6	51
Alytaus apskritis (įskaitant Alytų)	88552	88,4%	78280	4,7%	47	2	≈7	56
Utenos (įskaitant Uteną)	81643	74,9%	61151	3,6%	36	2	≈5	43
Telšių (įskaitant Telšius)	87075	84,4%	73491	4,4%	44	2	≈7	53
Tauragės (įskaitant Tauragę)	59928	83,2%	49860	3,0%	30	1	≈4	35
Marijampolės (įskaitant Marijampolę)	90382	87,7%	79265	4,7%	47	2	≈7	56

Bandomajam tyrimui techninėje specifikacijoje numatyta imtį (N = 400) siūloma paskirstyti taip: N = 380 rinkti pagal kvotas, sudarytas atitinkamai anksčiau pateiktai statistikai, ir papildomai rinkti N = 20 14–15 m. amžiaus grupėje (nepriklausomai nuo lyties ir gyvenamosios vietovės), kad susidarytų kiek didesnė 14–29 metų amžiaus grupės imtis.

Kvotos Bandomajam tyrimui nurodytos 4 lentelėje.

4 lentelė. Apskaičiuotos kvotos Bandomajam tyrimui pagal 2023 m. pradžios statistiką.

	Reikia apklausti (N)
Iš viso	400
Lytis	
Vyrai	181
Moterys	199
Amžiaus grupės	
14–15 m.	13 (+20)
16–19 m.	24
20–29 m.	67
30–39 m.	91
40–49 m.	78
50–59 m.	74
60–64 m.	33
Gyvenamoji vietovė	
Vilnius	85
Kaunas	42
Klaipėda	22
Šiauliai	13
Panevėžys	12
Vilniaus apskr. be miesto	34
Kauno apskr. be miesto	35
Klaipėdos apskr. be miesto	24
Šiaulių apskr. be miesto	19
Panevėžio apskr. be miesto	16
Alytaus apskritis (įskaitant Alytų)	18
Utenos (įskaitant Uteną)	14
Telšių (įskaitant Telšius)	17
Tauragės (įskaitant Tauragę)	11
Marijampolės (įskaitant Marijampolę)	18

1.4. KLAUSIMYNO STRUKTŪRA

Į siūlomą klausimyną įtraukti 26 klausimai, tačiau ne visi klausimai užduodami visiems respondentams. Bandomojo tyrimo apklausos pildymo mediana – 13 minučių, vidurkis – 19 minučių. Kadangi po Bandomojo tyrimo pakoreguotame galutiniame klausimyno variante atsisakyta kai kurių klausimų, kituose tyrimuose vidutinė pildymo trukmė galėtų siekti iki 15–17 minučių. Atliekant kas antrą tyrimo bangą, pasiūlyta galimybė naudoti mažesnės apimties klausimyną. Šioje metodikoje pateikiamos abi versijos: trumpoji, apimanti esminius klausimus, aktualius matuoti kiekviename tyrime (pažymėta klausimyne „T“ raide), ir išplėstinė, apimanti papildomai ir tuos klausimus bei aspektus, kurie tikėtina, kinta lėtai ir (arba) nėra naudojami stebėtiniams rodikliams apskaičiuoti (visas klausimynas).

Klausimyno sudėtinės dalys (blokadai):

1. Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo įpročiai
2. Legalaus ir nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys
3. Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo būdai, neigiamos pasekmės
4. Visuomenės žinios, įsitikinimai ir nuostatos
5. Komunikacija socialinėje erdvėje ir šeimoje
6. Pagalbiniai blokai: sociodemografiniai klausimai; klausimai respondentų, kurie į apklausą įtraukiami per tėvus, atrankai

5 lentelėje pateikiami pagrindiniai klausimyno blokai, klausimų santrauka, apibūdinamas klausimo tikslas (kokia jo paskirtis tyrime, ką parodys pagal jį gauti duomenys) bei tuo klausimu stebimos kaitos vertinimo kriterijai.

5 lentelė. Klausimyno struktūra ir jos pagrindimas

KLAUSIMYNO BLOKAS / KLAUSIMAI	KLAUSIMO TIKSLAS	KAITOS VERTINIMO KRITERIJUS
LEGALAUS IR NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO ĮPROČIAI		
Skaitmeninio turinio bendrasis vartojimas (neskaidant į legaliai / nelegaliai prieinamą)	Leis nustatyti skirtingų kategorijų turinio internete vartojimą, kad būtų galima apskaičiuoti piratavimo mastą tarp apskritai tą turinį vartojančių asmenų, taip pat užtikrinti, kad toliau respondentams pateikiami klausimai būtų susiję tik su jų vartojamų kategorijų turiniu.	Pokytis nevertinamas kaip teigiamas ar neigiamas.

KLAUSIMYNO BLOKAS / KLAUSIMAI	KLAUSIMO TIKSLAS	KAITOS VERTINIMO KRITERIJUS
Skaitmeninio turinio vartojimo būdai (neskaidant į legaliai / nelegaliai prieinamą)	Leis nustatyti skirtingų kategorijų turinio internete vartojimo būdus, geriau pažinti vartotojų įpročius ir vėliau stebėti jų pokyčius, kurie gali lemti ir nelegalaus turinio vartojimo būdų kaitą.	Pokytis nevertinamas kaip teigiamas ar neigiamas.
Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimas kiekvienoje turinio kategorijoje	Leis stebėti legalaus ir nelegalaus turinio skirtingose turinio kategorijose vartojimo proporcijų kaitą ir duomenis panaudoti viešojoje komunikacijoje, keičiant įsitikinimus, kad visi vartoja nelegalų turinį.	Nelegalų turinį vartojančių gyventojų (pasirinkusių bent vieną nelegalaus turinio kategoriją) procentinė dalis, apskaičiuota pagal gyventojų dalį. Teigiamas pokytis – mažėja gyventojų, vartojančių nelegalų turinį.
Nelegalių šaltinių vartojimo dažnis kiekvienoje turinio kategorijoje	Leis stebėti nelegalių šaltinių vartojimo dažnį, jį palyginti su bendru tos kategorijos vartojimo dažniu ir išskirti nelegalaus turinio vartotojų grupes: nuolatiniai, dažni, atsitiktiniai vartotojai.	Nelegalaus turinio vartojimo dažnis, nelegalaus turinio vartotojų grupių dydžiai. Teigiamas pokytis – mažėja nuolatinų nelegalaus turinio vartotojų grupė.
Mokamo legalaus turinio vartojimas kiekvienoje turinio kategorijoje	Leis stebėti mokamo legalaus turinio vartojimo pokyčius, kurie, remiantis kitų šalių patirtimi, yra veidrodinis nelegalaus turinio atspindys: kuo daugiau vartojama mokamo legalaus turinio, tuo labiau mažėja nelegalaus turinio vartojimas. Taip pat leis panaudoti duomenis viešojoje komunikacijoje, keičiant nuostatas, kad mokamas legalus turinys yra neįperkamas.	Mokamo legalaus turinio vartotojų dalis kiekvienoje turinio kategorijoje. Teigiamas pokytis – mokamo legalaus turinio vartotojų skaičiaus didėjimas.
LEGALAUS IR NELEGALAUS TURINIO PASIRINKIMO PRIEŽASTYS		
Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys	Leis suprasti, kaip vartotojai aiškina nelegalaus turinio pasirinkimo priežastis, ir pagal tai iš dalies (nes riboja atsakymų subjektyvumas) numatyti politikos priemonių kryptis.	Dažniausiai nurodomos nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys. Pokytis nevertinamas kaip teigiamas ar neigiamas.
Legalių šaltinių pasirinkimo priežastys	Leis nustatyti, kokie motyvai skatina gyventojus rinktis tik legalius turinio	Dažniausios legalaus turinio pasirinkimą lemiančios

KLAUSIMYNO BLOKAS / KLAUSIMAI	KLAUSIMO TIKSLAS	KAITOS VERTINIMO KRITERIJUS
	šaltinius, ir pagal tai orientuoti politikos bei komunikacijos kryptis.	priežastys. Teigiamas pokytis – jei nurodomos priežastys kinta priklausomai nuo taikomų politikos priemonių, pvz., vartotojai neberanda anksčiau naudotų svetainių, didėja nepakantumas nelegalaus turinio vartojimui.
NELEGALAUS IR LEGALAUS TURINIO VARTOJIMO BŪDAI, NEIGIAMOS PASEKMĖS		
Nelegalaus turinio paieškos būdai	Leis suprasti, kokiais būdais vartotojai ieško nelegalaus turinio, ir numatyti jų ribojimo poreikį.	Pokytis nevertinamas kaip teigiamas ar neigiamas.
Nelegalaus turinio prieigos būdai	Leis stebėti nelegalaus turinio pasiekimo būdų pokyčius ir kai kuriuos papildomus rodiklius: į internetą nelegalų turinį įkeliančių vartotojų dalį, už nelegalų turinį mokančių vartotojų dalį.	Dažniausi nelegalaus turinio pasiekimo būdai. Teigiamas pokytis – jei į tyrimą įtraukti nelegalaus turinio prieigos būdai kinta priklausomai nuo taikomų politikos priemonių.
Neigiamos patirtys, naudojantis nelegaliu turiniu	Leis įvertinti, kiek nelegalaus turinio vartotojų yra susidūrę su neigiamomis pasekmėmis. Jei bus nustatyti reikšmingi skaičiai, juos bus galima panaudoti komunikacijos kampanijose.	Pokytis nevertinamas kaip teigiamas ar neigiamas.
VISUOMENĖS ŽINIOS, ĮSITIKINIMAI IR NUOSTATOS		
Subjektyvus gebėjimo atskirti legalų ir nelegalų turinį vertinimas	Leis suprasti, kokia dalis vartotojų mano negebantys atskirti legalaus ir nelegalaus turinio, ir pagrįsti galimą švietimo šia tema poreikį.	Gyventojų, gebančių atskirti legalų ir nelegalų turinį, procentinė dalis. Teigiamas pokytis – didėja nelegalų turinį atskirti gebančių gyventojų dalis.
Legalų ir nelegalų šaltinių atskyrimo būdai	Leis suprasti, pagal kokius požymius vartotojai atskiria legalų ir nelegalų turinį, ir numatyti švietimo šia tema kryptis.	Gyventojų, teisingai nurodžiusių legalų ir nelegalų svetainių požymius, dalis. Teigiamas pokytis – didėja teisingai legalų ir nelegalų svetainių požymius nurodančių gyventojų dalis.

KLAUSIMYNO BLOKAS / KLAUSIMAI	KLAUSIMO TIKSLAS	KAITOS VERTINIMO KRITERIJUS
Spontaniškas nelegalių turinio šaltinių įvardijimas	Leis iš dalies suprasti, ar vartotojai teisingai atskiria legalias ir nelegalias svetaines, ir įvertinti geriausiai žinomas nelegalaus turinio svetaines.	Gyventojų, teisingai įvardinusių nelegalias svetaines, dalis ir įvardijamų svetainių skaičius. Teigiamas pokytis – mažėja nurodomų nelegalių svetainių skaičius (mažėja jų žinomumas).
Spontaniškas legalių turinio šaltinių įvardijimas	Leis iš dalies suprasti, ar vartotojai teisingai atskiria legalias ir nelegalias svetaines, ir įvertinti geriausiai žinomas legalaus turinio svetaines.	Gyventojų, teisingai įvardinusių legalias svetaines, dalis ir įvardijamų svetainių skaičius. Teigiamas pokytis – daugėja nurodomų legalių svetainių skaičius (didėja jų žinomumas).
Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas	Leis nustatyti, kiek skirtingi nelegalaus turinio vartojimo ir sklaidos veiksmai vertinami kaip priimtini, taip pat suprasti, kokius visuomenės įsitikinimus apie nelegalaus turinio vartojimą reikia keisti.	Didžiausias ir mažiausias priimtumo lygmuo, vidutinė priimtumo vertė. Teigiamas pokytis – visų formų nelegalaus turinio vartojimo ir sklaidos priimtumo mažėjimas.
Kitos su autorių teisių apsauga susijusios žinios ir įsitikinimai	Sudėtinis pritarimo teiginiams klausimas leis įvertinti (1) nepakantumo nelegalaus turinio vartojimui nuostatas – įsitikinimus apie nelegalaus turinio prilyginimą vagystei ir kt.; (2) ar gyventojai jaučiasi turintys pakankamai žinių apie tai, kam ir kaip daromi nuostoliai vartojant nelegalų turinį, ar jiems pakanka informacijos apie legalaus turinio šaltinių prieinamumą.	(1) Išvestinis nepakantumo nelegalaus turinio vartojimui rodiklis, apskaičiuotas pagal atsakymų vidurkį. Teigiamas pokytis – didėja nepakantumas nelegalaus turinio vartojimui. (2) Žinių ar informacijos pakankamumas. Teigiamas pokytis – didėja gyventojų, kuriems pakanka žinių ar informacijos nurodytose srityse, dalis.
Teiginiai, galintys paskatinti susimąstyti dėl nelegalaus turinio vartojimo	Leis nustatyti, kokie teiginiai paskatintų vartotojus susimąstyti prieš renkantis nelegalų turinį, ir iš dalies numatyti komunikacijos kampanijų turinio kryptis.	Teiginiai, vartotojų dažniausiai nurodomi kaip galintys paskatinti susimąstyti prieš renkantis nelegalų turinį. Pokytis nevertinamas.

KLAUSIMYNO BLOKAS / KLAUSIMAI	KLAUSIMO TIKSLAS	KAITOS VERTINIMO KRITERIJUS
Baudos kaip priemonė nelegalaus turinio vartojimui stabdyti	Leis įvertinti, ar ir kokio dydžio baudos paskatintų vartotojus atsisakyti vartoti nelegalų turinį.	Gyventojų, kuriuos baudos paskatintų atsisakyti vartoti nelegalų turinį, dalis. Teigiamas pokytis – didėja gyventojų, kuriuos baudos paskatintų atsisakyti vartoti nelegalų turinį, dalis.
KOMUNIKACIJA SOCIALINĖJE ERDVĖJE IR ŠEIMOJE		
Klausimų serija jaunimui ir vaikų turintiems tėvams: šeimos žinojimas ir šeimos nuomonė apie nelegalaus turinio vartojimą	Leis nustatyti ir stebėti nuostatas dėl nelegalaus turinio vartojimo šeimoje, taip pat įvertinti, kokią galimą įtaką jaunimo nuostatom daro tėvai ar globėjai: ar tėvai žino, ar vaikai vartoja nelegalų turinį, ar aptaria tai su vaikais, ar nelegalų turinį vartojančių vaikų tėvai yra linkę patys vartoti nelegalų turinį.	Kiek procentų tėvų žino, kad jų vaikai vartoja nelegalų turinį, kiek procentų tėvų tam nepitaria, kiek procentų tėvų aptaria tai su vaikais. Teigiamas pokytis – didėja jauno amžiaus respondentų, kurie nurodo, kad tėvai ar globėjai nepalankiai vertina nelegalų turinį, dalis, daugėja tėvų, aptariančių nelegalaus turinio vartojimą su vaikais.
Komunikacija apie nelegalaus turinio vartojimą socialinėje aplinkoje	Leis nustatyti ir stebėti, kiek nelegalaus turinio tema pasiekia gyventojus per viešąją komunikaciją, švietimo įstaigas ir kiek ši tema aptariama socialinėje aplinkoje.	Gyventojų, nurodžiusių, kad juos pasiekia pranešimai apie nelegalų turinį, o nelegalaus turinio tema yra aptariama jų švietimo įstaigose ar socialinėje aplinkoje, procentinė dalis. Teigiamas pokytis – didėja tokių gyventojų procentinė dalis.

Klausimyne klausimai užduodami ne lentelėje pateikta seka, bet išdėstomi taip, kad pildymo eiga būtų natūrali, pakaitomis pateikiant sudėtingesnius ir paprastesnius klausimus.

Klausimyne vartojamos sąvokos ir turinio kategorijų klasifikacija

Klausimyne pasirinkta nelegalaus turinio vartojimą įvardyti kasdienėje kalboje vartojamu terminu „piratavimas“, siekiant neakcentuoti veiksmo neteisėtumo ir paskatinti nuoširdesnius atsakymus bei

mažesnę respondentų nubyrimą atliekant apklausą. Be to, šis terminas yra trumpesnis ir leidžia sklandžiau formuluoti klausimus.

Klausimyne pasirinkta klausti apie turinio „naudojimą“, o ne „vartojimą“, nes tokia formuluotė skamba natūraliau kalbant apie vieno individo pasirinkimus bei veiksmus ir yra platesnė, tinkamesnė įvardyti pasirenkamam visų rūšių turiniui (įskaitant programinę įrangą).

Nelegalaus ir piratinio turinio sąvokų apibrėžimai pateikiami ir pačiame klausimyne (žr. klausimyną).

Išskiriant nelegalaus turinio kategorijas, iš dalies remtasi minėtu Jaunojo pirato tyrimu – jame išskirtos kategorijos buvo šiek tiek pakoreguotos ir dar pridėta kitų. Nuspręsta televizijos laidas prijungti prie filmų ir serialų kategorijos, nes tai yra bendra per televiziją transliuojamo turinio grupė, mišraus žanro (daug televizijos laidų rengiama serijiniu principu), taip pat įtraukiama į tas pačias mokamas turinio svetaines (pvz., „Netflix“, lietuviška „Go3“). Tačiau iš šios grupės dėl savo specifikos išskirtos sporto transliacijos – jos dažnai vyksta tiesiogiai ir pritraukia iš dalies atskirą auditoriją, taip pat esama atskirų tik sportui skirtų mokamų svetainių (pvz., „Fubo TV“). Skirtingai nei minėtame tyrime, nuspręsta į vieną kategoriją sujungti visų rūšių rašytinį turinį – el. knygas, audioknygas ir žurnalus, nes šios rūšys praktiškai neturi atskirų nelegalaus turinio kanalų, jas galima laikyti atliekančiomis panašias funkcijas ir pritraukiančiomis panašią auditoriją kaip ir įprastos knygos. Į tyrimą papildomai įtraukti ankstesniame tyrime neminėti dramatinio turinio (teatro spektaklių, miuziklų ir kt.) įrašai bei programinė įranga. Bendrasis sąrašas apima devynias turinio kategorijas:

1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)
3. Sporto transliacijos
4. Dramos kūrinių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniams atlikti)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos
8. Vaizdo žaidimai
9. Programinė įranga

Svarbu atkreipti dėmesį, kad apklausoje respondentams pateikiamos kategorijos bus filtruojamos pagal pirmame klausime pateiktus atsakymus apie turinio kategorijų naudojimą – jei respondentas pažymėjo, kad kokio nors turinio nenaudoja, jam ši turinio kategorija tolesniuose klausimuose nebebus rodoma.

1.5. KLAUSIMYNAS

Čia pateikiama galutinė klausimyno versija, skirta naudoti tolesnėse nelegalaus turinio vartojimo tyrimo bangose. Pradinis klausimynas, kuris buvo naudojamas atliekant Bandomąjį tyrimą, pateikiamas [Priede](#), o [2.11 skyriuje](#) aprašoma, kokie klausimyno pakeitimai buvo padaryti, atsižvelgiant į Bandomojo tyrimo rezultatus.

Pastaba: Numatyta, kad nelegalaus turinio vartojimo tyrimas bus atliekamas kas 2 metus. Siekiant taupyti tyrimui skirtus resursus, siūloma kas 2 metus atlikti trumpąją apklausą, kuria būtų stebima pagrindinių nelegalaus turinio vartojimo rodiklių kaita, o pilną apklausą atlikti kas 4 metus. **Trumposios versijos klausimai, reikalingi kiekvienoje tyrimo bangoje, pažymėti „(T)“.** Sociodemografiniai ir 14–15 metų respondentų atrankos klausimai užduodami per visas tyrimo bangas.

Įžanga respondentams

Ši apklausa yra skirta ištirti įvairaus internetinio turinio (filmų, muzikos ir kt.) vartojimo įpročius tarp Lietuvos gyventojų. Apklausoje nėra teisingų ar klaidingų atsakymų. Mums itin svarbu sužinoti visų gyventojų įpročius ir požiūrį, todėl maloniai kviečiame atsakyti nuoširdžiai. Garantuojame, kad visi atsakymai bus analizuojami tik apibendrinta forma.

K1 Turinio kategorijų vartojimas (T)

Kaip dažnai per pastaruosius 12 mėnesių Jūs klausėtės, žiūrėjote, skaitėte, naudojote toliau nurodytą turinį **internete** arba atsisiuntėte jį **iš interneto**?

Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Kasdien ar beveik kasdien	Kelis kartus per savaitę	Vieną kartą per savaitę	Kelis kartus per mėnesį	Kartą per mėnesį arba rečiau	Nė karto
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
4. Dramos kūrybinių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniam atlikti)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

K2 Turinio vartojimo būdai

Galvodami apie paskutinius 12 mėnesių, nurodykite, kaip dažniausiai naudojote pasirinktą turinį?

Filtrai iš K1: nerodyti tų eilučių, kuriose pasirinko „Nė karto“.

	Tiesiogiai naršyklėje ar programėlėje	Naudojasi kompiuteryje, telefone ar kitur išsaugota kopija	Abu vienodai: naudojami tiesiogiai IR išsaugota kopija
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natos)	(1)	(2)	(3)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)
4. Dramos kūrybinių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniam atlikti)	(1)	(2)	(3)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)

K3 Subjektyvus gebėjimo atskirti legalias ir piratinės turinio prieigas vertinimas (T)

Kai kurie internete prieinami turinio šaltiniai (svetainės, tiesioginio žiūrėjimo platformos) yra legalūs, t. y. juose pateikiamas turinys gavus autorių sutikimą, o kai kurie – piratiniai, t. y. turinys juose pateikiamas be autorių sutikimo. Abiem atvejais turinys gali būti ir mokamas, ir nemokamas. Kiek Jums asmeniškai lengva ar sunku atskirti, ar internetinė prieiga prie Jūsų naudojamo turinio (filmų, muzikos, el. knygų ir t. t.) yra legali ar piratinė?

1. Labai lengva
2. Gana lengva
3. Gana sunku
4. Labai sunku
5. Sunku pasakyti

K4 Legalių ir piratinių svetainių atskyrimo būdai

Jūsų manymu, kurie iš šių požymių būdingi legalioms svetainėms, piratinėms svetainėms arba abiem?

Atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

	Legalios svetainės požymis	Piratinės svetainės požymis	Būdinga tiek legalioms, tiek piratinėms svetainėms	Sunku pasakyti
1. Pateikiama kontaktinė informacija arba kontaktinė forma	(1)	(2)	(3)	(99)
2. Pateikiama turinio platintojo juridinė informacija (įmonės pavadinimas, rekvizitai)	(1)	(2)	(3)	(99)
3. Rodomas mokėjimo būdas su logotipais (Mastercard, Visa, Paysera ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(99)
4. Svetainė paieškos sistemų (Google ar kt.) rezultatuose pateikiama sąrašo viršuje	(1)	(2)	(3)	(99)
5. Kokybiškas, šiuolaikinis svetainės dizainas	(1)	(2)	(3)	(99)
6. Už turinį galima susimokėti ne tik pinigais, bet ir taškais	(1)	(2)	(3)	(99)

7.Naršant po svetainę ar paleidžiant joje turinį išsoka reklaminiai langai / baneriai	(1)	(2)	(3)	(99)
8.Prašoma paremti svetainę, aukoti SMS ar kitais būdais, paremti komandą	(1)	(2)	(3)	(99)
9.Svetainė turi tokią adreso pabaigą kaip .in, .to, .cc, .net	(1)	(2)	(3)	(99)

K5 Nelegalių turinio šaltinių spontaninis įvardijimas

Įrašykite tris Jums žinomų **piratinių** turinio svetainių / platformų / programėlių pavyzdžius:

Atviras klausimas

- 1.
- 2.
- 3.

K6 Legalių turinio šaltinių spontaninis įvardijimas

Įrašykite tris Jums žinomų **legalių** turinio svetainių / platformų / programėlių pavyzdžius:

Atviras klausimas

- 1.
- 2.
- 3.

K7 Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimas (T)

Kaip manote, kokį skaitmeninį turinį – legalų ar piratinį – naudojote per pastaruosius 12 mėn., nepriklausomai nuo to, ar jį naudojote tiesiogiai per naršyklę / programėlę, ar parsisiuntę į savo įrenginį?

Filtrai iš K1: nerodyti tų eilučių, kuriose pasirinko „Nei karto“. Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Naudojau tik legalų turinį	Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio	Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį	Sunku pasakyti
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)	(99)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natos)	(1)	(2)	(3)	(99)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)	(99)
4. Dramos kūriniai įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(99)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)	(99)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniam atlikti)	(1)	(2)	(3)	(99)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)	(99)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)	(99)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)	(99)

K8 Nelegalaus turinio nenaudojimo priežastys

Kokios priežastys lemia, kad renkatės tik legalų, mokamą ar nemokamą, turinį? Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.

Filtru iš K7: klausti, jei visi atsakymai K7 (1-9) = Naudojau tik legalų turinį. 1-9 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Man pakanka to, ką galiu rasti legaliuose šaltiniuose
2. Turinio kokybė geresnė legaliuose šaltiniuose
3. Nenoriu daryti nieko nelegalaus
4. Manau, kad kūrėjams turi būti atlyginta už jų kūrinius
5. Bijau, kad naudojantis piratinėmis priemonėmis (svetainėmis) mano kompiuteris ar kitas įrenginys bus užkrėstas virusais arba kenkėjiškomis programomis
6. Bijau, kad naudojantis piratinėmis priemonėmis (svetainėmis) bus nutekinti mano asmeniniai duomenys
7. Turėjau blogos patirties naudojantis nelegaliais šaltiniais, priemonėmis (svetainėmis)
8. Nemoku rasti ar parsisiųsti piratinio turinio

9. Legalaus mokamo turinio kaina nėra tokia didelė, kad negalėčiau susimokėti
10. Kita (įrašykite):
11. Sunku pasakyti

K9 Legalaus mokamo turinio naudojimas (T)

Ar per paskutinius 12 mėn. naudojotės **mokamomis legalaus** turinio prenumeratomis arba įsigijote atskirus kūrinius? *Atsakykite ir tuo atveju, jei už prenumeratą / kūrinių mokėjo kitas asmuo (šėimos narys, partneris ar pan.), tačiau ją / jį naudojote ir Jūs. Jei kokio nors turinio prenumerata šiuo metu nesinaudojate, bet naudojotės per paskutinius 12 mėn., atsakykite ir apie ją.*

Filtrai iš K1: nerodyti tų eilučių, kuriose pasirinko „Nė karto“. Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Prenumeruoju (prenumeravau) bent vieną kanalą, pirkau ribotos trukmės licenciją	Pirkau bent vieną atskirą kūrinių, produktą, neribotos trukmės licenciją	Neprenumeruoju (neprenumeravau) ir nepirkau atskiro produkto, kūrinių ar licencijos
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)
4. Dramos kūrinių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniams atlikti)	(1)	(2)	(3)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)

K10 Nelegalaus turinio šaltinių vartojimo dažnis (T)

Galvodami apie paskutinius 12 mėn., nurodykite, kiek dažnai naudojote nurodytą piratinį turinį? *Jeį kokį nors turinį, pvz., serialą, parsiumtėte vieną kartą, bet žiūrėjote jį dažniau, nurodykite jo žiūrėjimo, o ne parsisiuntimo dažnį.*

Filtrą iš K7: pateikti tik tas eilutes, kur pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

	Kasdien ar beveik kasdien	Kelis kartus per savaitę	Vieną kartą per savaitę	Kelis kartus per mėnesį	Kartą per mėnesį arba rečiau	Nė karto
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
4. Dramos kūrinių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
6. Muzikos natos (skirtos kūriniams atlikti)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

K11 Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys

Galvodami apie paskutinius 12 mėn. ir visas piratinio turinio rūšis, nurodykite, kokios priežastys lėmė tai, kad rinkotės piratinį turinį? *Pažymėkite iki 4 svarbiausių priežasčių.*

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). 1-12 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka. Mažiausiai 1, daugiausiai 4 atsakymai.

1. Nenoriu mokėti už tai, ką galiu gauti nemokamai
2. Legaliai pirkti turinį man yra per brangu
3. Naudoju tam tikrą turinį gana retai ir nenoriu mokėti už tai, kuo pasinaudosiu vos kelis kartus
4. Legaliuose šaltiniuose nerandu norimo turinio
5. Piratiniuose šaltiniuose galiu rasti daugiau įvairesnio turinio
6. Noriu peržiūrėti turinį kuo greičiau, nelaukdamas (-a), kol jis pasirodys legaliuose šaltiniuose
7. Turinį iš nelegalių šaltinių galiu naudoti pakartotinai bet kuriame įrenginyje
8. Noriu išbandyti turinį prieš jį pirkdamas (-a) iš legalios svetainės
9. Trūksta legalaus turinio man gerai suprantama arba mano gimtąja kalba
10. Kita (įrašykite)
11. Sunku pasakyti

K12 Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas (T)

Dabar pateiksime keletą teiginių apie skaitmeninio turinio naudojimą internete. Prašome nurodyti, kiek Jums atrodo priimtini vieni ar kiti veiksmai.

1-8 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka. Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Visiškai nepriimtina	Nepriimtina	Nei priimtina, nei nepriimtina	Priimtina	Visiškai priimtina	Sunku pasakyti
1. Žiūrėti vaizdo įrašus, įkeltus į Youtube be autoriaus leidimo	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
2. Naudotis iš kitų gautais (t. y. jiems priklausančiais / vieno vartotojo) mokamų prieigų slaptažodžiais ar programinės įrangos licencijomis	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
3. Žiūrėti filmus, serialus ar kitą turinį piratinėje turinio transliavimo svetainėje	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

4. Parsisiųsti piratinę muziką, filmus ar kitą turinį tik savam naudojimui	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
5. Pasidalinti su kitais iš piratinių šaltinių gauta muzika, filmais ar kitu turiniu	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
6. Įkelti į internetą iš piratinių šaltinių gautą muziką, filmus ar kitą turinį	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
7. Be teisių savininko leidimo įkelti į internetą iš legalių šaltinių (internetu, DVD, pirktos ar bibliotekos knygos ar kt.) gautą muziką, filmus ar kitą turinį	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
8. Naudoti tokį piratinį turinį, kuris neprieinamas legaliuose šaltiniuose	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

K13 Nelegalaus turinio paieškos būdai (T)

Kokiu būdu įprastai ieškote piratinio turinio? Pasirinkite visus tinkamus atsakymus.

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

Galimi keli atsakymai. 1-4 atsakymus rodyti atsitiktine tvarka.

1. Einu tiesiai į man žinomą piratinio turinio svetainę
2. Ieškau informacijos / nuorodų į turinį socialinių tinklų grupėse
3. Ieškau per paieškos sistemą (Google, Bing, Yahoo ar kt.)
4. Ieškau per *torrent* programą (-as)
5. Kitaip (įrašykite)

K14 Nelegalaus turinio paieškai naudojamos paieškos sistemos (T)

Kokią paieškos sistemą naudojate piratinio turinio paieškai? Pasirinkite visus tinkamus atsakymus.

Filtrai: Jei K13 pažymėjo 3 „Ieškau per paieškos sistemą (Google, Bing, Yahoo ar kt.)“. Galimi keli atsakymai.

1. Google
2. Bing
3. Yahoo
4. Yandex

5. Kitą (įrašykite)
6. Nežinau

K15 Nelegalaus turinio prieigos būdai (1) (T)

Kuriuos iš toliau nurodytų veiksmų esate darę per paskutinius 12 mėn.? Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). 1-10 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Žiūrėjau ar klausiau turinį tiesiai piratinėje svetainėje
2. Naudojais iš kitų gautais (t. y. jiems priklausančiais / vieno vartotojo) mokamų prieigų slaptažodžiais ar programinės įrangos licencijomis
3. Naudojais piratiniais grojaraščiais (*playlist*)
4. Gavau piratinį turinį iš draugų, pažįstamų
5. Gavau piratinę / „nulažtą“ kompiuterinę programą (-as) iš pasamdytų ar pažįstamų kompiuteristų
6. Mokėjau už prieigą prie piratinių šaltinių
7. Gavau piratinį turinį per Telegram, Messenger ar kitas momentinių pranešimų programas
8. Įkėliau į piratinę svetainę kokį nors turinį
9. Nė vieno iš nurodytų

K16 Nelegalaus turinio prieigos būdai (2) (T)

Kuriuos iš toliau nurodytų veiksmų esate darę per paskutinius 12 mėn.? Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). 1-18 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Parsisiunčiau piratinį turinį tiesiai iš interneto svetainės
2. Parsisiunčiau piratinį turinį per *torrentus*
3. Parsisiunčiau piratinį turinį per P2P tinklus
4. Parsisiunčiau piratinį turinį iš Facebook grupių, kuriose dalijamasi tokiu turiniu
5. Žiūrėjau piratinį turinį per TV priedėlius / grotuvus (pvz., Kodi) su įdiegtais nelegaliais priedais

6. Pakeičiau DNS nustatymus arba naudoju DNS teikėjus arba kitas atblokovimo priemones, kad prisijungčiau prie piratinio blokuojamo turinio
7. Naudojaisi piratinėmis svetainėmis per Tor naršyklę ar kitas anoniminį naršymą leidžiančias naršykles
8. Prieidamas (-a) prie piratinio turinio naudojaisi VPN paslauga
9. Nė vieno iš nurodytų

K17 Neigiamos patirtys naudojantis nelegaliu turiniu

Su kokiomis neigiamomis pasekmėmis Jums teko susidurti per paskutinius 12 mėn., naudojantis piratiniu turiniu? Galimi keli atsakymai.

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). 1-10 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Prasta garso / vaizdo kokybė
2. Sulėtėjo kompiuterio / kito įrenginio veikimas
3. Kompiuteris / kitas įrenginys pradėjo rodyti nepageidaujamą turinį (pornografiją, apgaulingą reklamą (*scam*) ar kt.)
4. Kompiuteris / kitas įrenginys nustojo veikti („pakibo“) ar išsijungė
5. Kompiuteris / kitas įrenginys buvo užkrėstas virusais ar kenkėjiškomis programomis
6. Į kompiuterį / kitą įrenginį įsidiegė nereikalingos kompiuterinės programos
7. Buvo pavogti mano mokėjimo kortelės / banko duomenys
8. Buvo nutekinti mano asmeniniai duomenys ir pradėjau gauti nepageidaujamus el. laiškus, brukalą (*spam*)
9. Sumokėjau už turinį, bet negalėjau juo pasinaudoti
10. Buvo nutekintas mano slaptažodis („nulaužta“ paskyra) ir teko jį pasikeisti
11. Kita (įrašyti)
12. Nesusidūriau su jokiais neigiamomis pasekmėmis

K20 Teiginiai, galintys paskatinti susimąstyti apie nelegalaus turinio vartojimą

Kiek toliau pateikti teiginiai paskatintų Jus susimąstyti prieš naudojant piratinį skaitmeninį turinį?

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). Atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

	Nepaskatintų	Greičiau nepaskatintų	Greičiau paskatintų	Paskatintų	Sunku pasakyti
1. Naudojant piratinį turinį gali būti pavogti Jūsų mokėjimo kortelės ar banko duomenys	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
2. Rinkdamiesi piratinį turinį darote žalą Jūsų mėgstamiems kūrėjams	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
3. Naudoti piratinį turinį nėra „kieta“	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
4. Naudodami piratinį turinį rizikuojate gauti baudą	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
5. Naudodami piratinį turinį galite savo įrenginį užkrėsti virusais ar kenkėjiškomis programomis	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
6. Nusipirkti legalią prieigą prie filmų ar muzikos mėnesiui kainuoja tiek pat, kiek keli puodeliai kavos	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
7. Naudodami piratinį turinį finansuojate organizuotą nusikalstamumą	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)

K21 Baudos kaip priemonė stabdyti nelegalaus turinio vartojimą (T)

Įsivaizduokite, kad už piratinio turinio naudojimą Lietuvoje įvestos piniginės baudos fiziniams asmenims. Kaip manote, kokio dydžio galima bauda Jus jau paskatintų atsisakyti piratinio turinio naudojimo?

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

1. 50 eurų
2. 100 eurų
3. 200 eurų
4. 500 eurų
5. 700 eurų
6. 1000 eurų
7. Daugiau nei 1000 eurų
8. Jokia
9. Sunku pasakyti

K22 Žinios, nuostatos ir įsitikinimai (T)

Dabar pateiksime Jums keletą teiginių apie autorių teises ir piratinį turinį internete. Prašome nurodyti, kiek sutinkate su pateiktais teiginiais.

Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje. Atsakymus rodyti atsitiktine tvarka.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku	Sunku pasakyti
1. Šiais laikais visi naudoja piratinį turinį	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
2. Manau, kad individualių žmonių naudojimas piratiniu turiniu niekam žalos nedaro	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
3. Ne tik piratinio turinio pateikimas internete, bet ir jo naudojimas savo tikslais yra nusikaltimas ir už jį turėtų būti baudžiama	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
4. Piratinio turinio naudojimas yra vagystė	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
5. Man teko mažai girdėti apie tai, kokį konkretų nuostolį ir kam padaro nelegalaus turinio naudojimas	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
6. Man pakanka informacijos apie legalias prieigas prie <u>lietuvių</u> kūrėjų filmų, muzikos, knygų ir kitų kūrinių internete	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
7. Man pakanka informacijos apie legalias prieigas prie <u>užsienio</u> kūrėjų filmų, muzikos, knygų ir kitų kūrinių internete	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

K23-J Jaunimui: šeimos žinojimas apie nelegalaus turinio naudojimą

Ar Jūsų tėvai ar globėjai žino, kad naudojate piratinį turinį?

Filtras: amžius (D1) = 14-19 metų

1. Taip
2. Greičiau taip
3. Greičiau ne
4. Ne

5. Sunku pasakyti

K24-J Jaunimui: tėvų / globėjų požiūris į nelegalaus turinio naudojimą

Filtrai: amžius (D1) = 14-19 metų

Formuluotė, jei K21-J = 1 arba 2

Ką Jūsų tėvai ar globėjai mano apie tai, kad naudojate piratinį turinį?

Formuluotė, jei vaikas nepiratauja (jei visi atsakymai K7 (1-9) = Naudojau tik legalų turinį) ARBA K21-J = 3, 4, 5 (Nežino, kad piratauja)

Kaip manote, ką Jūsų tėvai ar globėjai bendrai mano apie piratinio turinio naudojimą?

1. Nepitaria
2. Nei prieštarauja, nei pritaria
3. Pritaria
4. Nežinau

K25-J Jaunimui: tėvų / globėjų nelegalaus turinio naudojimas

Kiek Jums yra žinoma, ar Jūsų tėvai ar globėjai (ar vienas iš jų) patys naudoja piratinį turinį?

1. Taip, naudoja
2. Ne, nenaudoja
3. Nežinau

K23-T Tėvams: nelegalaus turinio aptarimas su vaikais

Ar kada nors esate kalbėję su savo vaikais apie nelegalaus turinio naudojimą, jo neigiamą ar teigiamą vertinimą?

Filtrai: turi vaikų iki 17 metų (D6=1)

1. Taip
2. Ne
3. Neprisimenu
4. Mano vaikai kol kas nesinaudoja internetu, todėl šis klausimas man neaktualus

K24-T Tėvams: žinojimas apie vaikų elgesį

Kaip manote, ar Jūsų vaikai savarankiškai (susiradę patys) naudoja piratinį turinį?

Filtrai: turi vaikų iki 17 metų (D6=1) ir nenurodė, kad vaikai nesinaudoja internetu (K21-T≠4)

1. Taip
2. Greičiau taip
3. Greičiau ne
4. Ne
5. Nežinau

K26 Komunikacija apie nelegalų turinį socialinėje aplinkoje (T)

Ar kada nors esate pastebėję reklamą ar kitų pranešimų apie piratinio turinio naudojimą ar dalyvavę tam skirtuose renginiuose ar diskutavę šia tema? *Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.*

1-5 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Mačiau socialinę reklamą, nukreiptą prieš piratinio turinio naudojimą
2. Dalyvavau paskaitoje / pamokoje / renginyje apie piratinio turinio naudojimą savo mokymo įstaigoje ir (arba) kalbėjausi apie tai su mokytojais / dėstytojais
3. Dalyvavau viešoje paskaitoje ar kitame renginyje apie piratinio turinio naudojimą (gyvai arba nuotoliu)
4. Esu diskutavęs (-usi) apie piratinio turinio naudojimą su draugais, šeimos nariais, pažįstamais, kolegomis
5. Skačiau straipsnių, žiūrėjau ar klausiausi laidų žiniasklaidoje apie piratinio turinio naudojimą
6. Kita (įrašykite)
7. Nė viena iš šių

Sociodemografiniai klausimai (T)

Klausimyno pradžioje

D1. Jūsų amžius: ____
(įrašyti)

D2. Jūsų lytis:

1. Vyras
2. Moteris

D3. Kur Jūs gyvenate?

1. Vilniaus miestas
2. Kauno miestas
3. Klaipėdos miestas
4. Panevėžio miestas
5. Šiaulių miestas
6. Vilniaus apskritis
7. Kauno apskritis
8. Klaipėdos apskritis
9. Šiaulių apskritis
10. Panevėžio apskritis
11. Alytaus apskritis
12. Marijampolės apskritis
13. Utenos apskritis
14. Telšių apskritis
15. Tauragės apskritis

D4. Prašome patikslinti, kur Jūs gyvenate.

PATEIKIAMAS LIETUVOS MIESTŲ SĄRAŠAS PAGAL APSKRITIS

D5. Kiek žmonių, įskaitant Jus, gyvena kartu su Jumis ir veda bendrą ūkį? ____ žmonės

D6. Ar Jūs turite iki 17 m. (imtinai) amžiaus vaikus, kurie gyvena kartu su Jumis?

Jeį pagrindinė anketa (ne 14–15 m. vaikų atranka) ir jei D5>1

1. Taip
2. Ne

14-15 m. respondentų atrankos klausimai

Užduodami po D5 klausimo, surinkus pagrindinę imtį arba respondentui neatitinkant pagrindinės imties atrankos kriterijų (t. y. viršijus amžiaus / lyties / gyvenamosios vietovės kvotą)

*FILTRAS: Quotafull (pagal D1 iki D4) ir D5>1 (viršija pagrindinės imties kvotas ir turi vaikų iki 17 m.)
ARBA D6=1 (atskirai renkant vaikų imtį)*

A1. Ar Jūs turite 14–15 metų amžiaus vaikų?

1. Taip
2. Ne

Jei Ne = BAIGTI APKLAUSĄ, j pabaigos ekraną (screen out).

A2. Šios apklausos tikslas – suprasti Lietuvos gyventojų požiūrį į piratavimą. Apklausos auditorija – nuo 14 iki 64 metų. Tyrimo užsakovas – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Ar leistumėte savo vaikui, kuriam šiuo metu yra 14 arba 15 metų (vienam iš jų, jei turite daugiau nei vieną tokio amžiaus vaiką), dalyvauti šioje apklausoje? Užtikriname, kad Jūsų vaikas nebus prašomas įsigyti prekių ar kito turinio, mus domina tik jo / jos nuomonė.

1. Taip
2. Ne

Jei A2 = 2 BAIGTI APKLAUSĄ, j pabaigos ekraną (screen out). Jei A2 = 1, tęsti.

A3. Prieš perduodami anketą pildyti savo vaikui, prašome atsakykite į kelis sociodemografinius klausimus.

Jūsų vaiko, kuris pildys anketą, lytis:

1. Vyras
2. Moteris

A4. Jūsų vaiko, kuris pildys anketą, amžius:

1. 14 metų
2. 15 metų

A5. Kuris iš pateiktų teiginių geriausiai apibūdina Jūsų namų ūkio finansinę padėtį?

1. Pinigų kartais trūksta, juos tenka kruopščiai skaičiuoti, yra pasitaikę atvejų, kai turėjome skolintis
2. Pinigų užtenka, pavyksta šiek tiek sutaupyti, nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtiniams dalykams ir paslaugoms
3. Pinigų užtenka, turime pakankamai santaupų, kad prireikus galėtume įsigyti brangesnį pirkinį (šaldytuvą, televizorių, naudotą automobilį)
4. Pinigų visiškai užtenka, turime daug santaupų ir prireikus galėtume įsigyti brangų pirkinį (virtuvės baldus, naują automobilį iš salono)
5. Sunku pasakyti / nenoriu nurodyti

A6. Kokios vidutinės vieno Jūsų namų ūkio nario pajamos per mėnesį „į rankas“? Sudėkite visų Jūsų šeimos narių, su kuriais gyvenate kartu ir vedate bendrą ūkį, „į rankas“ gaunamas pajamas (įskaitant pašalpas, stipendijas ir t. t.) ir gautą sumą padalinkite iš šeimos narių skaičiaus.

1. Iki 600 EUR
2. 601-900 EUR
3. 901-1200 EUR
4. 1201–1500 EUR
5. 1501 EUR ar daugiau
6. Sunku pasakyti / nenoriu nurodyti

A3. Dėkojame, kad patvirtinote savo sutikimą. Dabar norėtume Jūsų paprašyti, kad savo vaiką leistumėte prie kompiuterio ar kito įrenginio, kuriame pildote anketą. Nuo šio momento Jūsų vaikas turėtų pats užpildyti apklausą be Jūsų pagalbos. Norėdami pradėti apklausą, spustelėkite tęsti.

FILTRAS: jei A2 = 1

Rodyti pagrindinę anketą nuo įžangos į K1.

Klausimyno pabaigoje

D8. Ir, pabaigai, keletas klausimų apie Jus.

Koks yra aukščiausias Jūsų įgytas išsimokslinimas?

1. *(Rodyti, jei amžius 16-19 pagrindinėje imtyje)* Šiuo metu mokausi mokykloje
2. Pradinis
3. Pagrindinis
4. Vidurinis
5. Aukštesnysis
6. Aukštasis neuniversitetinis
7. Aukštasis universitetinis

D9. Jūsų tautybė:

Visiems (įskaitant 14–15 m. papildomą imtį)

1. Lietuvis (-ė)
2. Rusas (-ė)
3. Lenkas (-ė)
4. Kita
5. Nenoriu nurodyti

D10. Koks yra Jūsų pagrindinis užsiėmimas šiuo metu?

Visiems pagrindinėje imtyje; neklausti, jei D8=1; priskirti D10=9 automatiškai

1. Samdomas (-a) darbuotojas (-a)
2. Pats (-i) sau darbdavys (-ė)
3. Esate pensijoje
4. Motinystės / tėvystės / vaiko priežiūros atostogose
5. Nedirbate arba šiuo metu ieškote darbo
6. Nedirbate, nes turite negalią
7. Studentas (-ė)
8. Kita (įrašykite):

D11. Kokios yra Jūsų pareigos:

Filtras iš D10: jei pasirinko d10.2 arba d10.3 (samdomas darbuotojas / pats sau darbdavys)

1. Vadovas (-ė) (įmonės, padalinio)
2. Specialistas (-ė), valstybės tarnautojas (-a)
3. Prekybos – paslaugų sferos darbuotojas (-a)
4. Kariškis (-ė), apsaugos darbuotojas (-a), policininkas (-ė) ir pan.
5. Kvalifikuotas (-a) darbininkas (-ė) (dirbantis (-i) su įranga ar mechanika; vairuotojas (-a))
6. Darbininkas (-ė), dirbantis (-i) fizinį darbą
7. Kita (įrašykite):

D12. Kaip vertinate savo naudojimosi internetu įgūdžius?

Visiems (įskaitant 14–15 m. papildomą imtį)

1. Silpni įgūdžiai
2. Gana silpni įgūdžiai
3. Vidutiniai įgūdžiai
4. Geri įgūdžiai
5. Puikūs įgūdžiai

D13. Kokia Jūsų šeiminių padėtis?

Klausti nuo 18 m.

1. Vedęs / ištekėjusi / turite partnerį (-ę) ir kartu gyvenate
2. Nevedęs / netekėjusi / neturite partnerio (-ės) arba turite, bet kartu negyvenate

D7a. Kuris iš pateiktų teiginių geriausiai apibūdina Jūsų / Jūsų namų ūkio finansinę padėtį?

Klausti, jei pagrindinė anketa (ne 14–15 m. vaikų atranka)

1. Pinigų kartais trūksta, juos tenka kruopščiai skaičiuoti, yra pasitaikę atvejų, kai turėjau skolintis
2. Pinigų užtenka, pavyksta šiek tiek sutaupyti, nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtiniams dalykams ir paslaugoms
3. Pinigų užtenka, turiu pakankamai santaupų, kad prireikus galėčiau įsigyti brangesnį pirkinį (šaldytuvą, televizorių, naudotą automobilį)
4. Pinigų visiškai užtenka, turiu daug santaupų ir prireikus galėčiau įsigyti brangių pirkinį (virtuvės baldus, naują automobilį iš salono)

5. Sunku pasakyti

D7b. Prašome nurodyti, kokios yra vidutinės vieno Jūsų namų ūkio nario pajamos per mėnesį „į rankas“?

Klausti, jei pagrindinė anketa (ne 14–15 m. vaikų atranka)

Sudėkite visų Jūsų šeimos narių, su kuriais gyvenate kartu ir vedate bendrą ūkį, „į rankas“ gaunamas pajamas (darbo užmokestį, pašalpas, stipendijas ir panašiai) ir gautą sumą padalinkite iš šeimos narių skaičiaus.

1. Iki 600 EUR
2. 601–900 EUR
3. 901–1200 EUR
4. 1201–1500 EUR
5. 1501 EUR ar daugiau
6. Sunku pasakyti

D14. Jei norėtumėte pasidalinti nuomone ar papildomu komentaru apklausos tema, prašome įrašykite čia:

Klausti visų. Atviras klausimas (neprivalomas)

Dėkojame už skirtą laiką!

1.6. ANALIZĖS PJŪVIAI IR VERTINIMO KRITERIJAI

Analizuojant apklausos duomenis, visi rodikliai analizuojami procentiniais dydžiais, atrenkant gyventojų grupes pagal aktualius kriterijus:

- Dalis klausimų yra skirta visiems apklausos dalyviams, nepriklausomai nuo to, ar jie vartoja nelegalų turinį: skirtingų kategorijų internetinio turinio vartojimas, mokamo turinio vartojimas, žinios ir įsitikinimai turinio vartojimo klausimais ir kt. Analizuojami visų apklausos dalyvių atsakymai į šiuos klausimus.
- Kai analizuojami bendri nelegalaus turinio vartojimo aspektai (nelegalaus turinio gavimo būdai, pasirinkimo priežastys ir kt.), procentiniai dydžiai skaičiuojami nuo visų apklausos dalyvių, kurie nurodė bent kartais vartojantys nelegalų turinį.
- Kai analizuojamas konkrečių kategorijų nelegalaus turinio vartojimas, procentiniai dydžiai skaičiuojami nuo du kriterijus atitinkančios grupės – konkretų turinį vartojančių asmenų, kurie nurodė bent kartais vartojantys nelegalų turinį.

Analizuojant apklausos duomenis, taikomi papildomi analizės pjūviai, nurodant statistiškai reikšmingus skirtumus pagal šiuos **sociodemografinius** ir kitus **papildomus kriterijus**:

- Amžius
- Lytis
- Gyvenamoji vieta
- Pajamos
- Išsimokslinimas
- Naudojimosi internetu įgūdžiai

Siūloma nustatyti **nelegalaus turinio vartotojų (toliau – piratai) profilį** ir išanalizuoti įvairius rodiklius (nelegalaus turinio pasiekimo būdus, visus žinių ir nuostatų vertinimo klausimus) pagal šias grupes:

- Nuolatinis piratas (vartoja bent vienos kategorijos nelegalų turinį kelis kartus per mėnesį ar dažniau)
- Nereguliarus piratas (vartoja bent vienos kategorijos nelegalų turinį kartą per mėnesį ar rečiau)
- Ne piratas (nevartoja nelegalaus turinio)

Taip pat, remiantis apklausos duomenimis, sukuriama šių grupių tipinių atstovų sociodemografiniai portretai pagal amžių, pajamas ir kitus statistiškai reikšmingus kriterijus, t. y. nustatoma, kokie sociodemografiniai požymiai būdingi dažniausiai nelegalų turinį vartojantiems asmenims.

Atskirą dėmesį tyrimo ataskaitose reikėtų skirti **jaunimo tikslinei grupei** (14–29 metų amžiaus respondentai). Pristatant duomenis, siūloma ne tik išanalizuoti 14–29 metų amžiaus grupės rezultatus,

bet ir ją aptarti išsamiau, apžvelgiant mokyklinio amžiaus (14–19 metų) ir vyresnių jaunuolių (20–29 metų) rezultatus. Tikėtina, kad rezultatai šiuose amžiaus pogrupiuose gali reikšmingai skirtis ir suteikti papildomų įžvalgų apie jaunimo nelegalaus turinio vartojimo tendencijas. Poskyryje „Apklausoje atrankos metodika“ pasiūlytas imties dydis ir jos sudarymo ypatumai leis atrinkti tokiam palyginimui pakankamą tikslinę grupę.

Esminiai rodikliai (vertinimo kriterijai)

Dauguma apklausoje pateiktų klausimų gali būti analizuojami kaip rodikliai, nurodant jų pokytį laike. Šie rodikliai aprašyti skyriuje „Klausimyno struktūra“. Vis dėlto verta išskirti keletą svarbiausių rodiklių (vertinimo kriterijų), pagal kuriuos būtų galima apibendrintai įvertinti nelegalaus turinio vartojimo situacijos pokyčius laike. Visi rodikliai, išskyrus legalaus mokamo turinio vartojimą, suformuluoti kaip probleminiai, jie nurodo spręstinas problemas, o siekiamas pokytis yra jų mažėjimas:

- R1. Piratavimo indeksas:** išvestinis rodiklis, apskaičiuotas naudojant R2–R5 rodiklius – du, apibūdinančius nelegalaus turinio vartojimo įpročius (R2 ir R3), ir du, apibūdinančius nelegalaus turinio vartojimo priimtinumą ir pakantumą jam nuostatas (R4 ir R5).
- R2. Bendras nelegalaus turinio vartojimo lygis:** kokia dalis gyventojų per pastaruosius 12 mėnesių vartotojo bent vienos kategorijos nelegalų turinį. Teigiamas pokytis – rodiklio mažėjimas.
- R3. Nuolatinių nelegalaus turinio vartotojų kiekis:** kokia dalis gyventojų per pastaruosius 12 mėnesių reguliariai (kelis kartus per mėnesį ar dažniau) vartotojo bent vienos kategorijos nelegalų turinį. Teigiamas pokytis – rodiklio mažėjimas.
- R4. Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas:** kokia dalis gyventojų bent vieną veiksmą su nelegaliu turiniu nurodo kaip priimtina. Teigiamas pokytis – rodiklio mažėjimas.
- R5. Pakantumas nelegalaus turinio vartojimui:** kokia dalis gyventojų išreiškia pakantumą nelegalaus turinio vartojimui. Teigiamas pokytis – rodiklio mažėjimas.
- R6. Negebėjimas atskirti legalių ir nelegalių internetinio turinio prieigų:** kokia dalis gyventojų nurodo negalintys atskirti legalių ir nelegalių internetinio turinio šaltinių. Teigiamas pokytis – rodiklio mažėjimas.
- R7. Informacijos nepakankamumas:** kokia dalis gyventojų nurodo, kad jiems nepakanka informacijos apie prieigą prie legalaus turinio ir nelegalaus turinio vartojimo pasekmes.
- R8. Legalaus mokamo turinio vartojimas:** kokia dalis gyventojų vartoja pavienį ir (arba) prenumeruojamą legalų mokamą turinį. Teigiamas pokytis – rodiklio didėjimas.

Visi rodikliai, išskyrus piratavimo indeksą (R1), išreiškiami procentais. Piratavimo indeksas išreiškiamas balu pagal skalę nuo 0 iki 100, kurioje labiau pageidaujama situaciją rodo mažesnis balas. Kuo mažesnė indekso vertė, tuo mažesnis Lietuvos gyventojų nelegalaus turinio vartojimo lygis ir (arba) didesnis nepakantumas nelegalaus turinio vartojimui.

Rodiklių apskaičiavimas išsamiau paaiškintas 6 lentelėje.

6 lentelė. Esminių rodiklių (vertinimo kriterijų) apskaičiavimas

Rodiklio Nr.	Rodiklio pavadinimas	Apskaičiavimo formulė Sąlygų paaiškinimas: 1=Taip (priskiriama reikšmė); ARBA = operatorius OR; "..." = bent viena reikšmė / atsakymo variantas nuo ... iki.	Rodiklio išraiška	Apskaičiavimo aprašas
R1	Piravimo indeksas	$(R2 + R3 + R4 + R5)/4$	Balas nuo 0 iki 100	Sudedami gauti procentai R2, R3, R4 ir R5 rodikliams ir padalinami iš 4.
R2	Bendras nelegalaus turinio vartojimo lygis	R2=1, jei K7.1...9 = 2 ARBA 3	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie bent vienoje K7 klausimo „Legalaus ir nelegalaus turinio naudojimas“ turinio kategorijoje (nuo 1 iki 9) pasirinko vieną iš šių atsakymų: „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“ (2) ARBA „Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ (3).
R3	Nuolatinių nelegalaus turinio vartotojų kiekis	R3=1, jei K10.1...9 = 1...4	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie klausime K10 „Nelegalaus turinio šaltinių naudojimo dažnis“ bent vienoje vartojamoje turinio kategorijoje (nuo 1 iki 9) pasirinko vieną iš šių atsakymų: „Kasdien ar beveik kasdien“ (1) ARBA „Kelis kartus per savaitę“ (2) ARBA „Kartą per savaitę“ (3) ARBA „Kelis kartus per mėnesį“ (4).
R4	Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas	R4=1, jei K12.1...8 = 4 ARBA 5	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie K12 klausime „Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas“ bent viename teiginyje pasirinko atsakymą „Priimtina“ (4) ARBA „Visiškai priimtina“ (5).

Rodiklio Nr.	Rodiklio pavadinimas	Apskaičiavimo formulė Sąlygų paaiškinimas: 1=Taip (priskiriama reikšmė); ARBA = operatorius OR; "..." = bent viena reikšmė / atsakymo variantas nuo ... iki.	Rodiklio išraiška	Apskaičiavimo aprašas
R5	Pakantumas nelegalaus turinio vartojimui	R5=1, jei (K22.3...4 = 1 ARBA 2) ARBA (K22.2 = 4 ARBA 5)	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie K22 klausime „Žinios, nuostatos ir įsitikinimai“ pasirinko atsakymą „Visiškai nesutinku“ (1) arba „Nesutinku“ (2) bent vienam iš teiginių: „Ne tik piratinio turinio pateikimas internete, bet ir jo naudojimas savo tikslais yra nusikaltimas ir už jį turėtų būti baudžiama“ ARBA „Piratinio turinio naudojimas yra vagystė“, ARBA pasirinko atsakymą „Sutinku“ (4) arba „Visiškai sutinku“ (5) teiginiui „Manau, kad individualių žmonių naudojimasis piratiniu turiniu niekam žalos nedaro“ .
R6	Negebėjimas atskirti legalių ir nelegalių internetinio turinio prieigų	R6=1, jei K3 = 3 ARBA 4	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie K3 klausime "Subjektyvus gebėjimo atskirti legalias ir nelegalias prieigas vertinimas" nurodė, kad jiems „Gana sunku“ (3) arba „Labai sunku“ (4) atskirti legalias ir piratines prieigas prie internetinio turinio.
R7	Informacijos nepakankamumas	R7=1, jei (K22.5 = 4 ARBA 5) ARBA (K22.6...7 = 1 ARBA 2)	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie K22 klausime „Žinios, nuostatos ir įsitikinimai“ pasirinko atsakymą „Sutinku“ (4) arba „Visiškai sutinku“ (5) teiginiui „Man teko mažai girdėti apie tai, kokį konkretų nuostolį ir kam padaro nelegalaus turinio naudojimas“, ARBA pasirinko atsakymą „Visiškai nesutinku“ (1) arba „Nesutinku“ (2) bent vienam iš šių teiginių: „Man pakanka informacijos apie legalias prieigas prie <u>lietuvių</u> kūrėjų filmų, muzikos, knygų ir kitų kūrinių internete“ ARBA „Man pakanka informacijos apie legalias prieigas prie <u>užsienio</u> kūrėjų filmų, muzikos, knygų ir kitų kūrinių internete“.

Rodiklio Nr.	Rodiklio pavadinimas	Apskaičiavimo formulė	Rodiklio išraiška	Apskaičiavimo aprašas
R8	Legalaus mokamo turinio vartojimas	Sąlygų paaiškinimas: 1=Taip (priskiriama reikšmė); ARBA = operatorius OR; "..." = bent viena reikšmė / atsakymo variantas nuo ... iki. R8=1, jei K9.1...9 = 1 ARBA 2	Gyventojų dalis % nuo visų respondentų	Procentas respondentų, kurie K9 klausime „Legalaus mokamo turinio naudojimas“ bent vienoje turinio kategorijoje pasirinko „Prenumeruoju (prenumeravau) bent vieną kanalą, pirkau ribotos trukmės licenciją“ (1) ARBA „Pirkau bent vieną atskirą kūrinį, produktą, neribotos trukmės licenciją“ (2).

1.7. NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO VERTINIMO KRITERIJŲ PROGNOZAVIMO METODIKA

Vienas iš nelegalaus turinio vartojimo tyrimui keliamų tikslų – pateikti prognozes, kaip nelegalaus turinio vartojimo lygis, išreikštas aprašytais rodikliais ir apibendrintu piratavimo indeksu, galėtų kisti artimiausioje ateityje. Remiantis Bandomojo tyrimo duomenimis, pateikiama 2024, 2026 ir 2028 m. prognozė. Vėlesnėse tyrimo bangose taip pat siūloma prognozuoti nelegalaus turinio vartojimo kitimą trimis laikotarpiais – praėjus vieniems, trejiems ir penkeriems metams po atlikto tyrimo.

Nelegalaus turinio vartojimą lemia įvairūs veiksniai. Remiantis užsienio šalyse atliktų tyrimų patirtimi, galima daryti prielaidą, kad nelegalaus turinio vartojimo pokyčius lemia pragyvenimo lygis (kuo didesnis vienam gyventojui tenkantis BNP, tuo mažesnis nelegalaus turinio vartojimas) ir jo kitimas (ekonominio nuosmukio metu nelegalaus turinio vartojimas didėja), pajamų nelygybė (lemia didesnę nelegalaus turinio vartojimą), populiacijos struktūra (didesnė jaunų žmonių proporcija yra susijusi su didesniu nelegalaus turinio vartojimu), legalių šaltinių pasirinkimo augimas, taip pat tokios gyvenimo būdai įtaką darančios sąlygos kaip asmenų judėjimo ir bendravimo suvaržymai (buvo matyti, kad nelegalaus turinio vartojimas išaugo dėl COVID-19 įvestų judėjimo suvaržymų). Todėl į vertinimo kriterijų prognozes turi būti įtraukti veiksniai, galintys lemti nelegalaus turinio vartojimo pokyčius.

Reikia pastebėti, kad apskritai sunku prognozuoti socialinius duomenis – žmonių elgesį. Be to, nelegalaus turinio vartojimo kitimą gali lemti ir išorės veiksniai, kurių negalima įtraukti į kiekybinį modelį, pvz., teisinių sprendimų, varžančių nelegalaus turinio pateikimą internete, įtaka, galimi nauji judėjimo suvaržymai dėl pandemijos ar kitos su saugumu susijusios situacijos, politinė situacija.

Kad būtų galima patikimai prognozuoti, reikalingi ankstesnių metų duomenys – „laiko eilutė“, pagal kurią galima įvertinti pokyčių kryptį ir dydį. Įvairūs šaltiniai internete nurodo, kad tokiai analizei reikia bent 50 duomenų taškų⁴⁸ – tai šio tyrimo (ir daugelio kitų) atveju nepasiekama. Atsižvelgiant į šį apribojimą, paprasčiau apskaičiuoti alternatyvius kaitos scenarijus: realistinį, pesimistinį ir optimistinį:

- **Optimistiniame scenarijuje** daromos prielaidos, kad visuomenės sąmoningumas, nepakantumas nelegalaus turinio vartojimui sparčiai auga, o valstybei sėkmingai pavyksta kovoti su nelegaliu turiniu, mažinant jo prieinamumą ir (arba) įvedant teisinę atsakomybę už jo vartojimą.

⁴⁸ Pavyzdžiui, Jebb, Andrew T. *et al.*, „Time series analysis for psychological research: examining and forecasting change“, *Frontiers in Psychology*, 2015 (9). Prieiga: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2015.00727/full#:~:text=The%20length%20of%20time%20series,20>

- **Neutraliame scenarijuje** daroma prielaida, kad pokyčiai, susiję su visuomenės sąmoningumu dėl nelegalaus turinio vartojimo ir nelegalaus turinio prieinamumu, bus minimalūs.
- **Pesimistiniame scenarijuje** daroma prielaida, kad visuomenės sąmoningumo dėl nelegalaus turinio vartojimo lygis šiek tiek kris, o nelegalaus turinio prieinamumas didės.

Scenarijai yra rengiami trimis etapais. Pirmame etape sukuriama regresijos modeliai, kurie leidžia nustatyti, kaip pasirinkti demografiniai, ekonominiai ir kiti veiksniai prisideda prie įvairių piratavimo indekso sudedamųjų dalių. Antrame etape modeliuojama, kaip demografiniai ir ekonominiai veiksniai galėtų kisti ateityje. Taikant ekstrapoliaciją, sudaromi sintetinių duomenų rinkiniai, turintys panašias tikėtinas charakteristikas kaip visa Lietuvos visuomenė trijuose laiko taškuose (2024, 2026 ir 2028 m.). Trečiame etape šie duomenų rinkiniai papildomi duomenimis, kurie gali varijuoti priklausomai nuo scenarijaus, ir sugeneruojamos prognozės pagal skirtingus scenarijus.

Nelegalaus turinio vartojimo rodiklius paaiškinantys modeliai

Siekiant parengti piratavimo indekso kaitos prognozes, pirmiausia buvo parengti individualaus lygmens modeliai, paaiškinantys skirtingas piratavimo indekso sudedamąsias dalis naudojant demografinius, išsilavinimo ir ekonominius duomenis.

Modeliuose naudojami kintamieji pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė. Regresijos modeliuose naudojami kintamieji

Priklausomi kintamieji	Nepriklausomi kintamieji
R2 Bendras nelegalaus turinio vartojimo lygis	Vyras
R3 Nuolatinių nelegalaus turinio vartotojų kiekis	Amžius 14–29 m.
R4 Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtinumai	Amžius 45–64 m.
R5 Pakantumas nelegalaus turinio vartojimui	Didmiestis
R6 Negebėjimas atskirti legalių ir nelegalių internetinio turinio prieigų	Išsimokslinimo lygmuo
R7 Informacijos nepakankamumas	Naudojimosi internetu įgūdžiai
R8 Legalaus mokamo turinio vartojimas	Finansinės namų ūkio situacijos vertinimas

Individualiame lygmenyje visi rodikliai yra dichotominiai, tad jiems modeliuoti buvo pasirinkta logistinė regresija. Regresijos modelių rezultatai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė. Regresijos modelių rezultatai

Rodiklis	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8
Modelio tipas	Logit	Logit	Logit	Logit	Logit	Logit	Logit
N	376	376	376	376	376	376	376
Kintamieji							
Vyras	0,77 (0,001) ***	0.64 (0,24) ***	0.35 (0.2)*	0.66 (0.26)**	-0.69 (0.26) ***	0.1 (0.2)	-0.2 (0.2)
Amžius 14-29	0,69 (0,295) **	0.43 (0,3)	-0.25 (0.28)	0.08 (0,28)	-0,25 (0.35)	0.25 (0.3)	0.75 (0.3) **
Amžius 45-64	-0,66 (0,274) **	-1 (0,32) ***	-0.49 (0.26)*	-0.42 (0.27)*	-0.11 (0.3)	-0.6 (0.2)**	0.43 (0.28)
Didmiestis	0,4 (0,237) *	0,28 (0,253)	0.24 (0.23)	0,21 (0.3)	-0.19 (0.3)	-0.18 (0.2)	0.1 (0.2)
Išsimokslinimo lygmuo	0,22 (0,254)	-0,18 (0,272)	0.15 (0.24)	0.18 (0.24)	0.136 (0.3)	0.37 (0.2) **	0.3 (0.26)
Naudojimosi internetu įgūdžiai	-0,16 (0,152)	-0,12 (0,16)	0.08 (0.14)	0.195 (0.15)	-0.34 (0.2)	-0.3 (0.14)*	0.5 (0.16) **
Finansinės situacijos vertinimas	0,18 (0,163)	0,32 (0,18) *	0.14 (0.15)	-0.2 (0.16)	-0.08 (0.2)	0.27 (0.5)	0.2 (0.17)
R²/pseudo R²	0,08	0,09	0.024	0,04	0,08	0.025	0.09
Visi modeliai naudoja konstantą (nenurodoma). Standartinės koeficientų paklaidos nurodytos skliausteliuose.							
<i>p</i> vertės: * <i>p</i> < 0,1 ; ** <i>p</i> < 0,05 ; *** <i>p</i> < 0,001							

Kaip matyti iš lentelės, nelegalaus turinio vartojimo lygį ir su juo susijusias nuostatas labiausiai lemia lytis ir amžius. Kitų kriterijų (gyvenimas didmiestyje, išsimokslinimo lygmuo, naudojimosi internetu įgūdžiai, finansinės situacijos vertinimas) įtaka aiškiau ir vienakrypčio reikšmingumo neturi.

Sintetinių imčių kūrimas

Ankstesniame žingsnyje sukurti modeliai veikia individo lygmeniu, t. y. gali padėti paaiškinti individo pasirinkimus ir nuostatas. Norint šiuos modelius pritaikyti visuomenės lygmens rodikliams prognozuoti, reikia sukurti sintetines imtis, kurios pagal savo esmines charakteristikas atitiktų Lietuvos visuomenės sudėtį ateityje (2024, 2026 ir 2028 m.). Bandant modeliuoti ateities visuomenės charakteristikas, susiduriama su trimis veiksnių grupėmis: veiksniais, kurie liks beveik nepakitę, veiksniais, kurie kis nuspėjama kryptimi ir tempu, ir veiksniais, kurių kaitą nuspėti sunku. Šie veiksniai pristatomi 9 lentelėje.

9 lentelė. Visuomenę formuojančių veiksmų tipai

Veiksniai, kurie liks nepakitę	Veiksniai, kurie kils nuspėjamai	Veiksniai, kurių kaitą prognozuoti sunku
Vyrų ir moterų santykis	Asmenų, gyvenančių didmiesčiuose, dalis	Naudojimosi internetu įgūdžių lygmuo
Asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis	Kartų (14–29 m. ir 45–64 m.) santykis	Nelegalaus turinio prieinamumas
	Subjektyvus finansinės padėties vertinimas	

Pirmosios grupės (nekintantys) veiksmų sintetinėse imtyse pasiskirstymas bus toks pats kaip ir dabartinėje visuomenėje (remiantis Oficialiosios statistikos portalo 2022 m. duomenimis)⁴⁹. Antrajai grupei priklausantys veiksniai kinta nuspėjamai, nes jie yra ilgalaikių visuomenės raidos tendencijų, kurios pasižymi ilgalaikiu stabilumu, dalis. Pavyzdžiui, Lietuvoje trys didžiausi miestai (Vilnius, Kaunas, Klaipėda) auga tolygiu tempu ir juose gyvenančių žmonių skaičius padidėja apie 3 proc. per dvejus metus. Lietuvoje taip pat pastebimas nuoseklus 14–29 metų amžiaus grupės mažėjimas bei 45–69 metų amžiaus grupės didėjimas. Remiantis Lietuvos banko prognoze, padaryta 2023 m. kovą, artimiausiu metu galime tikėtis gyventojų perkamosios galios augimo⁵⁰, o tai turėtų lemti subjektyviai vertinamos finansinės padėties rodiklio didėjimą.

Kur kas sunkiau prognozuoti, kaip kils Lietuvos gyventojų naudojimosi internetu įgūdžiai. Viena vertus, tikėtina, kad laikui bėgant didės žmonių, besinaudojančių internetu, skaičius, ir tai turėtų lemti šio rodiklio padidėjimą. Kita vertus, taip pat tikėtina, kad dėl spartus technologijų vystymosi dalis gyventojų nespės įsisavinti naujausių technologijų ir šis rodiklis blogės. Kaip visi prognozėse naudojami rodikliai atrodo realioje ir sintetinėse imtyse, pavaizduota 10 lentelėje.

10 lentelė. Prognozėms naudojami rodikliai Lietuvos visuomenėje ir sintetinėse imtyse

Rodiklis	Visuomenė 2022	Sintetinė imtis 2024	Sintetinė imtis 2026	Sintetinė imtis 2028
Vyras	0,45	0,45	0,45	0,45
Amžius 14-29	0,274	0,273	0,273	0,273
Amžius 45-64	0,39	0,40	0,41	0,42

⁴⁹ Oficialiosios statistikos portalas (OSP): gyventojų skaičius ir sudėtis. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2022/salies-gyventojai/gyventoju-skaicius-ir-sudetis>.

⁵⁰ Lietuvos bankas: makroekonominės prognozės 2023 m. kovo mėn. Prieiga: <https://www.lb.lt/lt/leidiniai/makroekonominės-prognozes-2023-m-kovo-men>,

Rodiklis	Visuomenė 2022	Sintetinė imtis 2024	Sintetinė imtis 2026	Sintetinė imtis 2028
Didmiestis	0,4	0,42	0,43	0,45
Išsimokslinimas	1,43	1,43	1,43	1,43
Finansinės padėties vertinimas	2,02	2,05	2,07	2,09
Interneto įgūdžiai – pesimistinis	1,8	1,76	1,73	1,69
Interneto įgūdžiai – neutralus	1,8	1,82	1,85	1,87
Interneto įgūdžiai – optimistinis	1,8	1,87	1,94	2

Kitas svarbus veiksnys, kurio kitimą sunku prognozuoti, yra susijęs su nelegalaus turinio prieinamumu. Kaip aptarta Metodikoje pateiktoje tyrimų apžvalgoje, taikomų nelegalaus turinio ribojimo priemonių poveikis gali būti ne toks, kokio tikimasi, pvz., svetainių blokavimas netrukdo jas ir toliau pasiekti vartotojams. Be to, neatmestina, kad dėl technologijų raidos neatsiras kokybiškai naujų nelegalaus turinio sklaidos būdų. Parengtame pesimistiniame scenarijuje daroma prielaida, kad nelegalaus turinio prieinamumas didės. Neutraliame scenarijuje daroma prielaida, kad jo prieinamumas nesikeis, o optimistiniame – kad prieinamumas mažės. Šios prielaidos išreiškiamos gautą rodiklio vertę 2026 m. pesimistiniame scenarijuje dauginant iš 1,1 koeficiento, o 2028 m. – 1,21. Neutraliame scenarijuje rodiklis nėra modifikuojamas, o optimistiniame jis dauginamas iš 0,9 koeficiento 2026 m. ir iš 0,81 koeficiento 2028 m. Tokio dydžio koeficientai parinkti pagal įprastą praktiką atliekant panašaus pobūdžio prognozavimą, kai prognozės modeliuojamos pagal scenarijus.

1.8. REKOMENDACIJOS DĖL METODIKOS TAIKymo ATEITYJE

1. Atliekant kiekvieną naują nelegalaus turinio vartojimo lygio nustatymo tyrimą, Metodikoje pateiktą klausimyną būtina peržiūrėti ir pagal poreikį koreguoti, atsižvelgiant į technologines naujoves, atsirandančius naujus legalių priemonių būdus, naujus priemonių prie nelegalaus turinio būdus, įvedamas naujas naudojimosi nelegaliu turiniu suvaržymo priemonės, vykdytas kampanijas (galima konkrečiau ir detaliau tikrinti kampanijų pranešimų pasiekiamumą). Atliekant kitas tyrimų bangas, taip pat būtina iš naujo sudaryti imties kvotas pagal to meto Lietuvos gyventojų populiacijos sudėtį, kaip aprašyta šios Metodikos 1.3 skyriuje.

2. Atsižvelgiant į klausimyno pakeitimus, taip pat gali reikėti koreguoti prognozavimo metodikos taikymą, rodiklių skaičiavimą (galimai įtraukiant kitus kintamuosius). Tuo atveju, kai keičiamas rodiklių skaičiavimas, naudojant juos situacijos pokyčiui įvertinti, jei yra galimybė, reikia perskaičiuoti rodiklius ir ankstesniems metams.

3. Atsižvelgiant į užsienio patirtį, rekomenduojama pateikti ne tik išsamias tyrimo metodologiją, instrumentus ir gautus rezultatus pristatančias ataskaitas tyrimą užsakiusiai institucijai, bet ir vaizdines ataskaitas visuomenei (skaidrės, infografikai). Išskirtinas anksčiau apžvelgtas [Australijos pavyzdys](#), kuriame aiškiai pateikiama daug informacijos apie tyrime išryškėjusius dėsningumus, kartu pateikiant svarbią metodologinę informaciją (klausimų formuluotes, imčių dydžius). Vaizdines ataskaitas (skaidres) visuomenei taip pat pateikia Ispanijos, Italijos, iš dalies Suomijos nelegalaus turinio vartojimo tyrimus atliekančios organizacijos.

4. Nors tai nėra šio tyrimo objektas, atsižvelgiant į Ispanijos ir Italijos pavyzdžius, rekomenduojama apskaičiuoti kūrybos pramonės nuostolius pinigine išraiška ir socialiniais rodikliais (darbo vietos, negautos įmokos į valstybės biudžetą) ir pateikti tai kartu su nelegalaus turinio vartojimo tyrimo ataskaita. Tai gali būti naudojama kaip įtikinamas prieš nelegalaus turinio vartojimą nukreiptas komunikacinis pranešimas.

2. BANDOMOJO TYRIMO REZULTATAI

2.1. Tyrimo aprašymas

Lietuvos gyventojų nelegalaus turinio vartojimo ir nuostatų tyrimas atliktas 2023 metų kovo 21–28 dienomis. Tyrimą atliko UAB „KOG institutas“ ir UAB „Norstat LT“.

Tyrimas vykdytas siekiant nustatyti Lietuvos gyventojų nelegalaus turinio vartojimo įpročius, nuostatas nelegalaus turinio vartojimo atžvilgiu bei kitus nelegalaus turinio vartojimo mažinimo politikai aktualius aspektus. Tyrimas atliktas pagal „Lietuvos gyventojų nelegalaus turinio vartojimo lygio nustatymo metodiką“ (toliau – Metodika).

Pagrindiniai duomenys apie tyrimo metodologiją pateikiami 11 lentelėje.

11 lentelė. Nelegalaus turinio tyrimo metodologijos santrauka

Apklauso metodas	Reprezentatyvi kiekybinė internetinio panelio vartotojų apklausa.
Tikslinė grupė	14–74 metų Lietuvos gyventojai, aktyviai besinaudojantys internetu
Imties sudarymas	Sudarytos kvotos pagal aktyvių interneto vartotojų statistiką: jų pasiskirstymą pagal lytį, amžiaus grupes ir gyvenamąją vietovę
Jaunimo apklauso metodika	14–15 m. vaikai kviečiami dalyvauti gaunant tėvų sutikimą per tam skirtus klausimus klausimyne; 16–29 m. (ir vyresnių gyventojų) dalyvavimas savarankiškas
Imties dydis	Visos imties dydis N = 412; 14–29 m. amžiaus grupės imties dydis N = 127.

Duomenų svėrimas

Atsižvelgiant į tyrimo reikalavimus, atliktas duomenų svėrimas. Duomenys svėrti pagal lytį, amžių ir gyvenamąją vietą taip, kad pasverti duomenys atitiktų realų populiacijos pasiskirstymą pagal šiuos požymius.

Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS programinę įrangą.

Duomenų pateikimas

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai procentais bei jų pasiskirstymai pagal pagrindines respondentų socialines ir demografines charakteristikas (amžių, lytį ir kt.) bei papildomus Metodikoje nurodytus kriterijus (nelegalaus turinio vartotojo profilį, naudojimosi internetu įgūdžius). Atskiras dėmesys skiriamas 14–29 m. amžiaus grupės analizei. Svarbūs statistiškai reikšmingi skirtumai aprašomi ataskaitos tekste, visi statistiškai reikšmingi skirtumai pateikiami priede pateiktose lentelėse. Ataskaitos priedas su išsamiais duomenų lentelėmis pateikiamas Excel failo forma.

Statistinė duomenų paklaida

Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Kadangi šis tyrimas yra bandomasis ir paremtas palyginti mažesne imtimi, ypač svarbu atsižvelgti į duomenų paklaidą.

Pvz.: jeigu apklausus 400 respondentų gavome, jog 60 proc. apklaustųjų naudoja tik legalius vaizdo žaidimus, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 55,1 ir 64,9 proc. (60 – 4,9 proc. ir 60 + 4,9 proc.). Paklaidų dydžiai nurodomi toliau pateikiamoje lentelėje.

IMTIS	Atsakymų pasiskirstymas, proc.							
	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	40/60	50/50
100	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,8	10
200	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,9	7,1
300	2,5	3,5	4,1	4,6	5,0	5,3	5,7	5,8
400	2,2	3,0	3,6	4,1	4,3	4,6	4,9	5,0
500	1,9	2,7	3,2	3,6	3,9	4,1	4,4	4,5
600	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,9	4,0
800	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,4	3,5
1000	1,4	1,9	2,3	2,5	2,7	2,9	3,1	3,1

Statistiškai reikšmingų skirtumų žymėjimas

Ataskaitos diagramose bei lentelėse žymimi statistiškai reikšmingi skirtumai tarp sociodemografinių grupių. Visais atvejais skirtumai yra apskaičiuojami lyginant su Lietuvos vidurkiu, t. y. bendra procentine išraiška ar vidutine reikšme, skaičiuojama visiems apklaustiesiems.

Žymėjimas

- ▲ – reikšmė yra statistiškai reikšmingai aukštesnė nei visų apklaustųjų (bendras %)
- ▼ – reikšmė yra statistiškai reikšmingai žemesnė nei visų apklaustųjų (bendras %)

Jei lentelėje ar diagramoje žymėjimo nėra, vadinasi, reikšmė statistiškai reikšmingai nuo Lietuvos vidurkio nesiskiria. Toliau pateikiamas žymėjimo pavyzdys.

% skaičiuojami eilutėje		N	Naudojo nelegalų turinį	Nenaudojo nelegalaus turinio
	Bendras %	412	45%	55%
Lytis	Vyras	209	53% ▲	47% ▼
	Moteris	203	38% ▼	62% ▲

53 proc. vyrų naudojo nelegalų turinį. Palyginti su atitinkama Lietuvos gyventojų dalimi (45 proc.), tai yra statistiškai reikšmingai didesnė dalis. Moterys nelegalų turinį naudojo statistiškai reikšmingai rečiau (38 proc.).

Analizuojant statistiškai reikšmingus skirtumus, rekomenduojama vertinti visumą ir apsvarstyti, kurie skirtumai yra prasmingi: kelių procentinių punktų skirtumas vienu ar kitu pjūviu gali būti žymimas kaip reikšmingas iš statistinės pusės, tačiau, jei jis yra pavienis ir neturi sąsajų su kitomis gyventojų sociodemografinėmis charakteristikomis, jis gali būti neprasmingas vertinant tendencijas visuomenėje.

Kiti žymėjimai

14-29

šiuo paveikslėliu yra žymima informacija apie jaunimo (14–29 m. amžiaus) grupės skirtumus, lyginant su visais Lietuvos gyventojais.

14-74

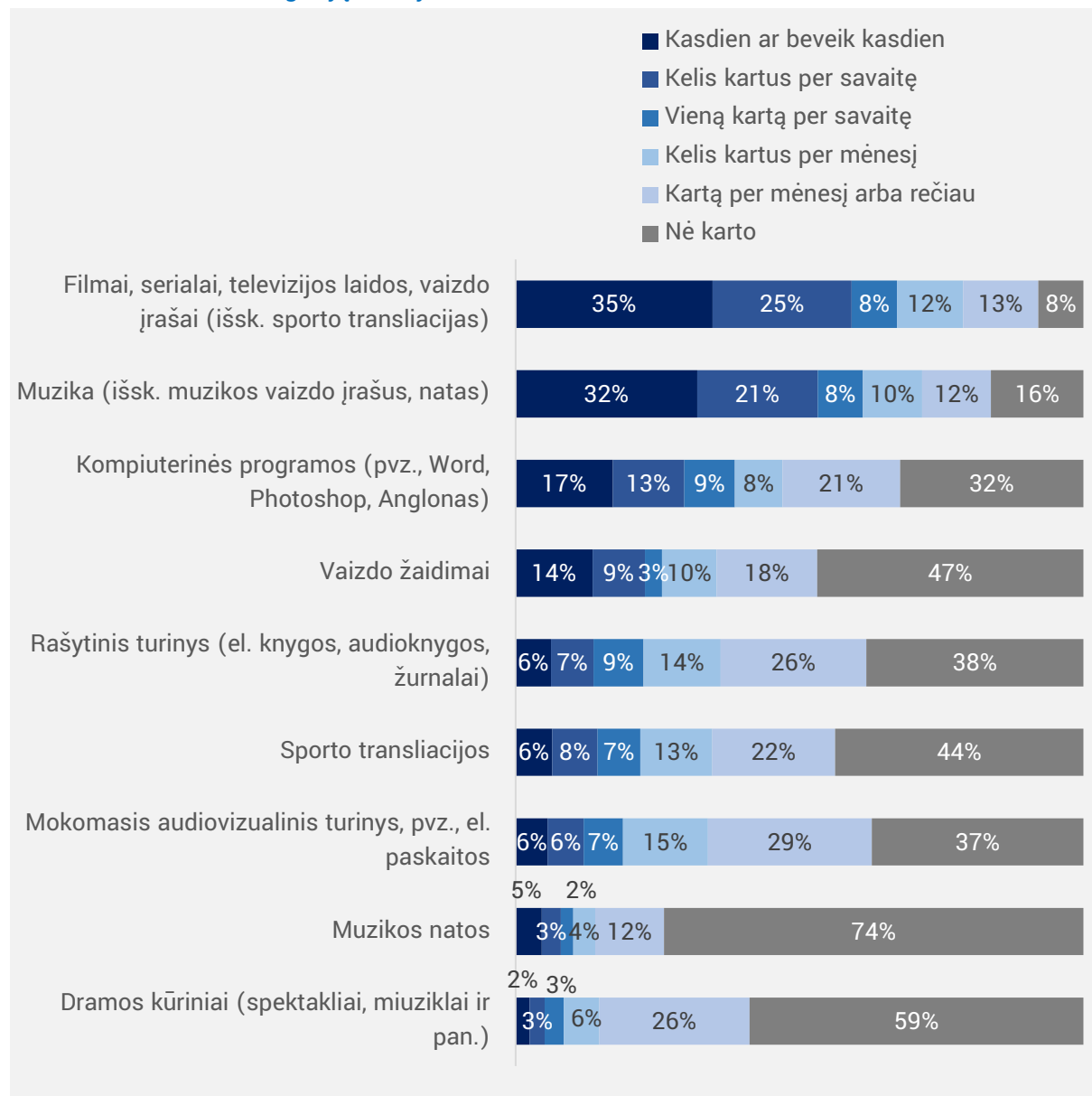

šiuo paveikslėliu žymimi kitų sociodemografinių grupių skirtumai, lyginant su visais Lietuvos gyventojais.

Jei po diagramos aprašymu šių paveikslėlių ir atitinkamų aprašymų nėra, vadinasi, nebuvo nustatyta statistiškai reikšmingų skirtumų jaunimo grupėje ir (arba) tarp kitų sociodemografinių grupių.

2.2. Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo įpročiai

Internetinio turinio kategorijų vartojimas

K1. Kaip dažnai per pastaruosius 12 mėnesių Jūs klausėtės, žiūrėjote, skaitėte, naudojote toliau nurodytą turinį internete arba atsisiuntėte jį iš interneto? N=412 (visi respondentai)

Filmai, serialai, TV laidos bei vaizdo įrašai yra turinys, kuris internete žiūrimas dažniausiai – daugiau negu trečdalis jį žiūri kasdien ar beveik kasdien, o bent kartą per savaitę šį internetinį turinį naudoja 7 iš 10 respondentų. Panaši dalis respondentų internete klausosi muzikos – 32 proc. kasdien, o 6 iš 10 respondentų – bent kartą per savaitę. Dažniausiai naudojamo internetinio turinio trejetuke esančias kompiuterines programas naudoja kur kas mažesnė dalis tyrimo dalyvių – 17 proc. kasdien, o bent kartą per savaitę – 39 proc.

Rečiausiai naudojamas internetinis turinys iš visų tirtų turinio kategorijų yra dramos kūriniai bei muzikos natos; juos bent kartą per savaitę naudoja apie dešimtadalį tyrimo dalyvių.

14-29

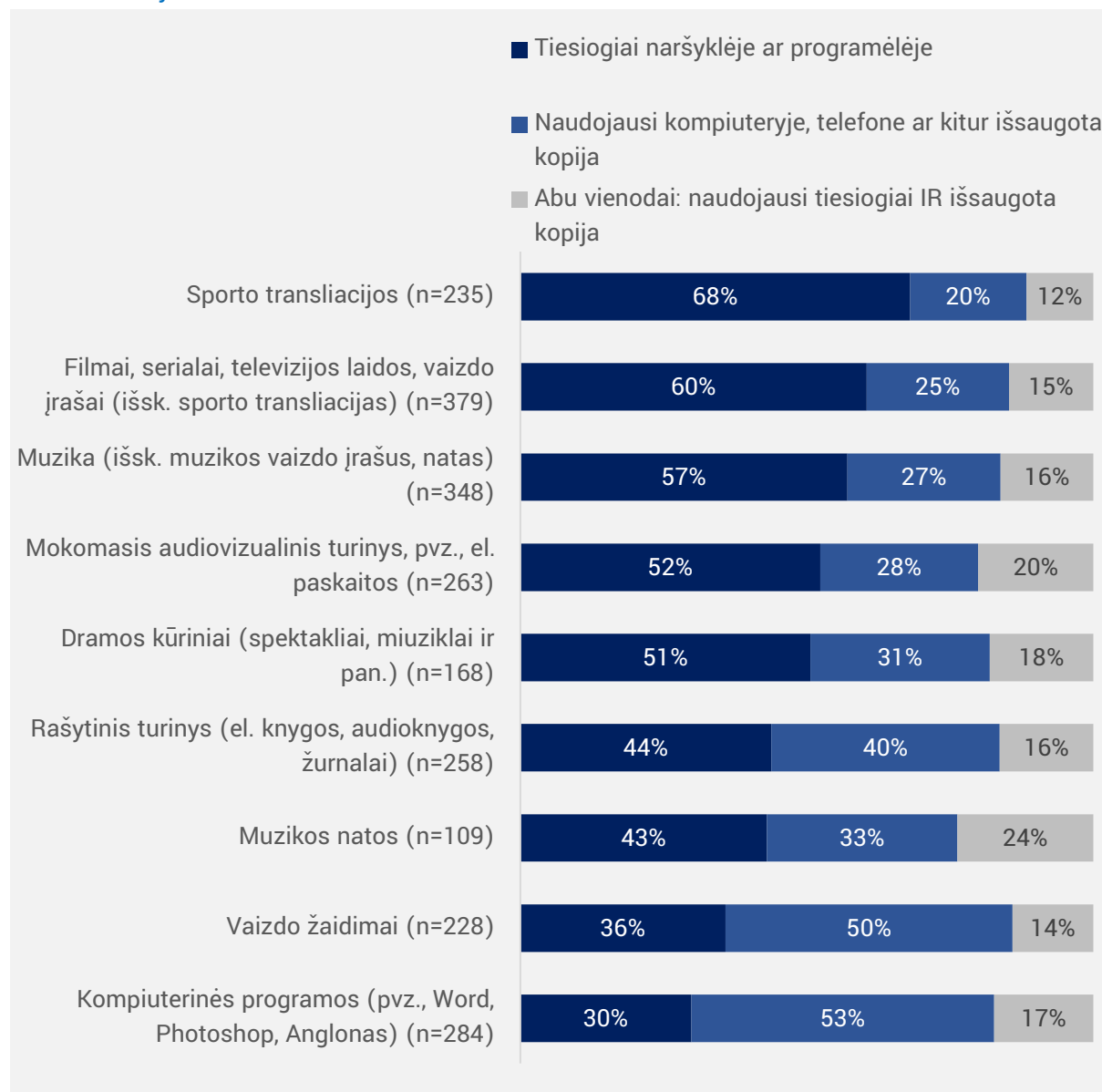
14–29 m. amžiaus grupėje internetinio turinio naudojimas yra panašus į visų tyrimo dalyvių – filmai, serialai, TV laidos bei vaizdo turinys, taip pat muzika bei kompiuterinės programos yra dažniausiai naudojamas turinys. Šios grupės respondentai statistiškai reikšmingai dažniau kasdien internete klausosi muzikos, dažniau negu visi keliskart per savaitę naudojasi kompiuterinėmis programomis. Be to, jie rečiau nurodė visiškai nevartojantys (rečiau pasirinko atsakymą „nė karto“) daugelio internetinio turinio rūšių – muzikos, dramos kūrinių, rašytinio turinio, muzikos natų, mokomojo audiovizualinio turinio, vaizdo žaidimų ir kompiuterinių programų.

14-74

Filmus, serialus, TV laidas bei vaizdo įrašus kasdien internete statistiškai reikšmingai dažniau žiūri 30–39 m. amžiaus tyrimo dalyviai, taip pat tie, kurie savo naudojimosi internetu įgūdžius įvardija kaip puikius. Muzikos internete kasdien dažniau klausosi vilniečiai, taip pat studentai ir moksleiviai. Kompiuterinėmis programomis internete kasdien dažniau naudojasi vilniečiai, asmenys, turintys aukštąjį universitetinį išsimokslinimą, tie, kurie disponuoja aukščiausiomis (1200 Eur ir daugiau) mėnesinėmis pajamomis vienam šeimos nariui, taip pat specialistai, valstybės tarnautojai bei asmenys, kurie savo naudojimosi internetu įgūdžius įvardija kaip puikius.

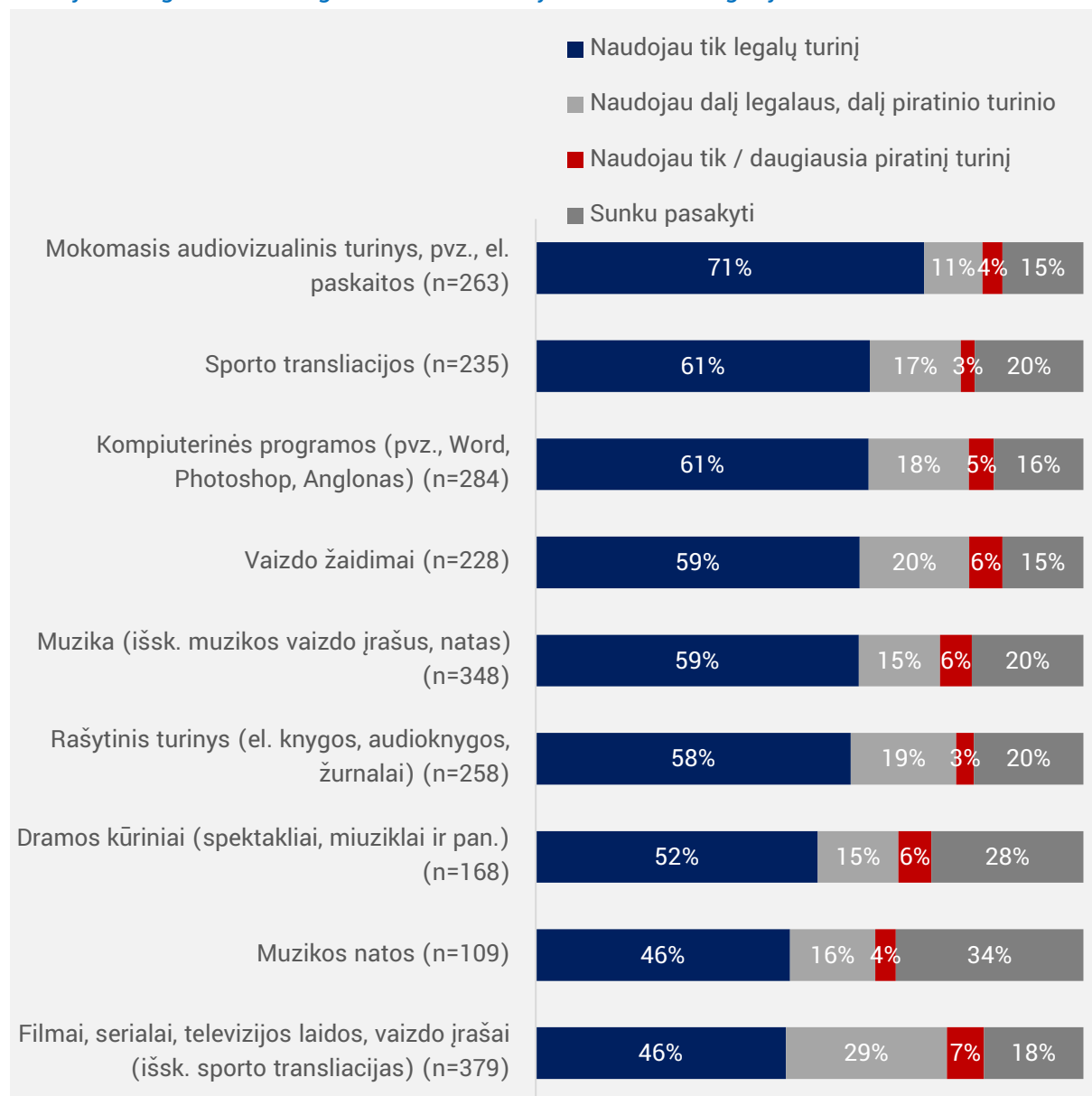
Turinio vartojimo būdai

K2. Galvodami apie paskutinius 12 mėnesių, nurodykite, kaip dažniausiai naudojote pasirinktą turinį? N=379 (naudojusieji internetinį turinį)

Internetiniu turiniu dažniausiai naudojamosi tiesiogiai žiūrint jį naršyklėje ar programėlėje – taip dažniausiai žiūrimos sporto laidos, filmai, serialai, TV laidos, vaizdo įrašai, muzika, mokomasis audiovizualinis turinys, dramos kūriniai, naudojamosi muzikos natomis. Išsaugota kopija dažniau naudojamosi dirbant kompiuterinėmis programomis, žaidžiant vaizdo žaidimus, tuo tarpu rašytinis turinys panašiai dažnai pasiekiamas tiesiogiai naršyklėje (programėlėje) ar naudojantis išsaugota kopija.

Vartojamo legalaus ir nelegalaus turinio santykis turinio kategorijose

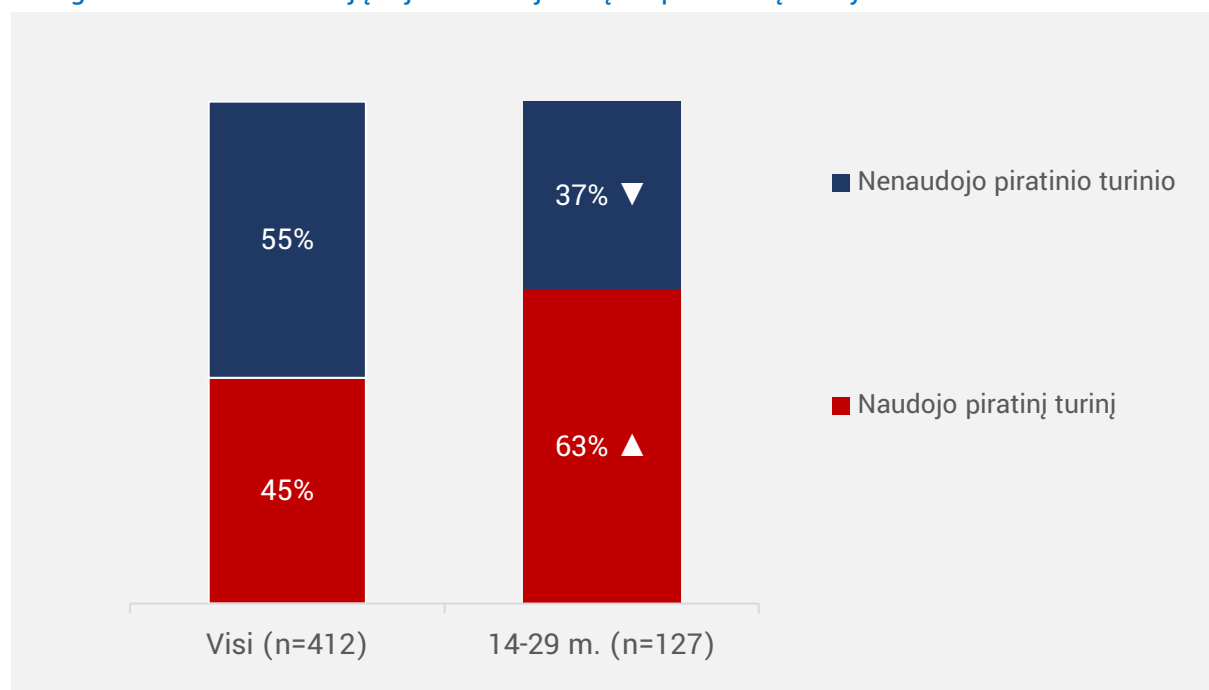
K7. Kaip manote, kokį skaitmeninį turinį – legalų ar piratinį – naudojote per pastaruosius 12 mėn., nepriklausomai nuo to, ar jį naudojote tiesiogiai per naršyklę / programėlę, ar parsisiuntę į savo įrenginį?

Didesnė dalis bet kurio skaitmeninio turinio vartotojų teigė naudoję tik legalų turinį – daugiausia tik legalaus turinio vartotojų yra tarp naudojusių mokomąjį audiovizualinį turinį, taip pat tarp žiūrėjusių sporto transliacijas, besinaudojusių kompiuterinėmis programomis, žaidusių vaizdo žaidimus, besiklausiusių muzikos ar skaičiusių rašytinį turinį (58–71 proc.).

Daugiausia tik legalaus arba dalies legalaus, dalies nelegalaus turinio vartotojų yra vaizdinio turinio kategorijoje (filmai, serialai, TV laidos, vaizdo įrašai) – 7 proc. vartotojų teigė besinaudoję tik nelegaliu turiniu, o net 29 proc. sakė naudoję ir legalų, ir nelegalų turinį.

Sunkiausia respondentams buvo įvertinti muzikos natų bei dramos kūrinų turinio legalumą – šiose turinio rūšyse daugiausia atsakymų „sunku pasakyti“.

Nelegalaus turinio vartotojų ir jo nevartojančių respondentų santykis

Remiantis atsakymais į klausimą apie tai, kokių (legalių ar nelegalių) turinių naudojami, visi tyrimo dalyviai buvo suskirstyti į dvi grupes – per pastaruosius 12 mėnesių naudoję bent vieną nelegalaus turinio rūšį ir nenaudoję nė vienos. Remiantis šiuo skirstymu, nelegalų turinį iš viso yra naudoję 45 proc. tyrimo dalyvių.

¹⁴⁻²⁹
 14–29 m. amžiaus grupėje statistiškai reikšmingai daugiau respondentų – 63 proc. – yra vartoję nelegalų internetinį turinį.

¹⁴⁻⁷⁴
 Nelegalų turinį statistiškai reikšmingai dažniau naudojo vyrai, taip pat vilniečiai, moksleiviai ir studentai, bei tie, kuriems gana lengva atskirti nelegalų turinį.

Išsami nelegalų turinį vartojančių ir jo nevartojančių respondentų analizė pagal sociodemografinius požymius pateikiama 2 lentelėje.

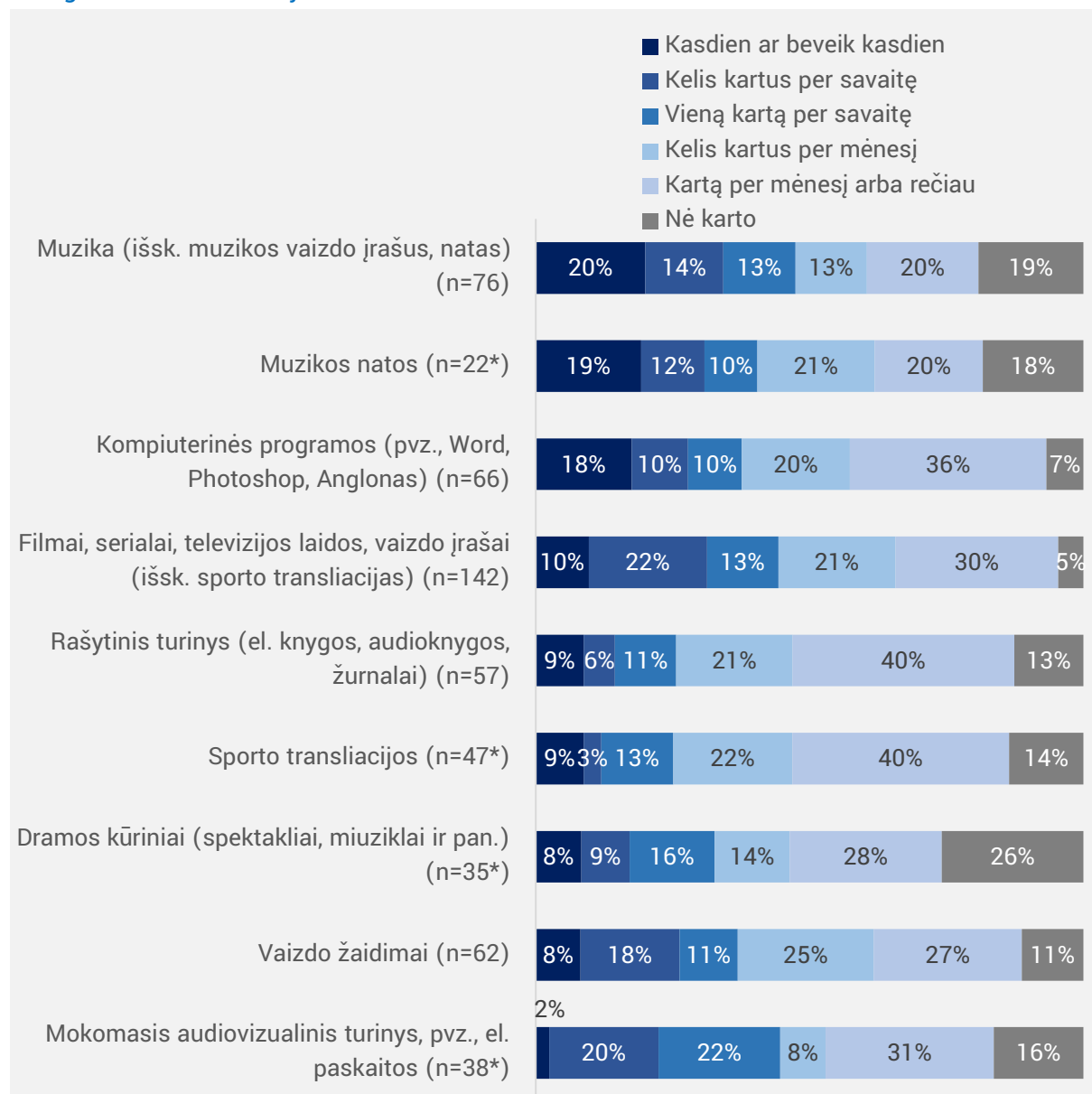
12 lentelė. Nelegalų turinį per pastaruosius 12 mėn. vartojusių ir jo nevartojusių respondentų analizė pagal sociodemografinius požymius

% skaičiuojami eilutėje		N	Vartojo nelegalų turinį	Nevartojo nelegalaus turinio
	Bendras %	412	45%	55%
Lytis	Vyras	209	53% ▲	47% ▼
	Moteris	203	38% ▼	62% ▲
Amžiaus grupės (1)	14–19	62	64% ▲	36% ▼
	20–29	65	62% ▲	38% ▼
	30–39	96	49%	51%
	40–49	83	35%	65%
	50–64	106	32% ▼	68% ▲
Amžiaus grupės (2)	14–29	127	63% ▲	37% ▼
	30–44	142	44%	56%
	45–64	143	33% ▼	67% ▲
Gyvenamoji vietovė	Vilnius	101	59% ▲	41% ▼
	Kiti didieji miestai	98	42%	58%
	Miestai	122	43%	57%
	Miesteliai ir kaimo vietovės	91	37%	63%
Išsimokslinimas	Žemesnis nei aukštasis	187	45%	55%
	Aukštasis	225	45%	55%
Šeimninė padėtis	Vedęs / gyvena kartu	243	40%	60%
	Nevedęs / neturi partnerio / negyvena kartu	169	53% ▲	47% ▼
Namų ūkio dydis	Vienas	55	49%	51%
	Du	139	42%	58%
	Trys	89	43%	57%
	Keturi ar daugiau	129	49%	51%
Vaikai iki 17 m. (gyvena kartu)	Taip	132	45%	55%
	Ne	280	45%	55%
Užsiėmimas (1)	Dirba	290	44%	56%
	Nedirba	122	49%	51%
Užsiėmimas (2)	Samdomas (-a) darbuotojas (-a)	248	44%	56%
	Pats (-i) sau darbdavys (-ė) *	42	43%	57%
	Nedirba	52	33%	67%
	Studentas (-ė) / moksleivis (-ė)	70	68% ▲	32% ▼
Vidutinės vieno namų ūkio nario pajamos per mėnesį (2)	Iki 600 EUR	85	52%	48%
	601–900 EUR	87	44%	56%
	901–1200 EUR	55	43%	57%
	1201 EUR ar daugiau	81	48%	52%

% skaičiuojami eilutėje		N	Vartojo nelegalų turinį	Nevartojo nelegalaus turinio
	Sunku pasakyti	104	39%	61%
Namų ūkio finansinė padėtis	Pinigų kartais trūksta	87	44%	56%
	Pinigų užtenka / nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtiniesiems dalykams ir paslaugoms	190	45%	55%
	Pinigų užtenka / gali įsigyti brangesnį ar brangų pirkinį	99	53%	47%
	Sunku pasakyti *	36	26% ▼	74% ▲
Naudojimosi internetu įgūdžiai	Silpni / vidutiniai įgūdžiai	174	42%	58%
	Gerai įgūdžiai	145	47%	53%
	Puikūs įgūdžiai	93	49%	51%
Kiek lengva atskirti nelegalų turinį	Labai lengva, gana lengva	245	57% ▲	43% ▼
	Gana sunku, labai sunku	95	31% ▼	69% ▲
	Sunku pasakyti	72	26% ▼	74% ▲
Susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį	Taip	231	51%	49%
	Ne	181	38% ▼	62% ▲

*Per maža imtis statistiniams apibendrinimams (n<50)

Nelegalaus turinio vartojimo dažnis

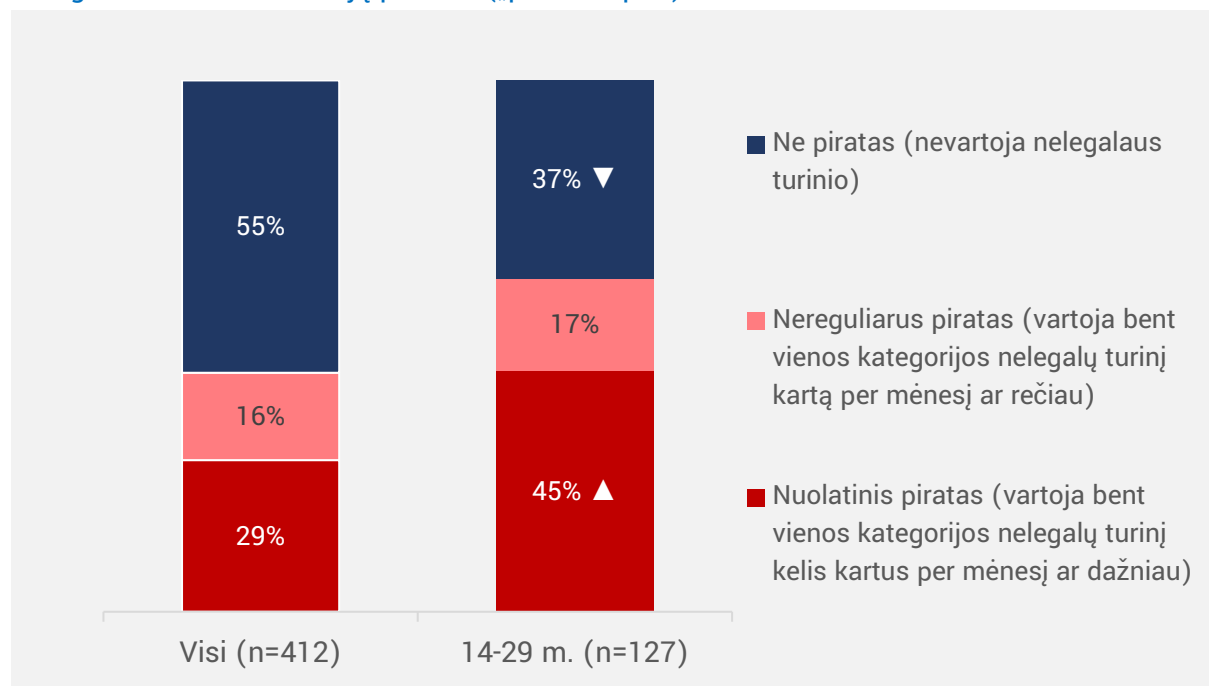
K10. Galvodami apie paskutinius 12 mėn., nurodykite, kiek dažnai naudojote nurodytą piratinį turinį? Jei kokį nors turinį, pvz., serialą, parsisiuntėte vieną kartą, bet žiūrėjote jį dažniau, nurodykite jo žiūrėjimo, o ne parsisiuntimo dažnį.

*Per maža imtis statistiniams apibendrinimams (n<50)

Neatsižvelgiant į vartotojų skaičių, dažniausiai nelegalus turinys vartojamas muzikos ir kompiuterinių programų turinio kategorijose – jas kasdien naudoja po maždaug penktadalį atitinkamo nelegalaus turinio vartotojų. Kalbant apie vartojimą per savaitę, dažniausiai tyrimo dalyviai internete nelegaliai klausėsi

muzikos, žiūrėjo filmus, serialus, TV laidas, vaizdo įrašus, naudojosi kompiuterinėmis programomis bei žaidė vaizdo žaidimus (37–47 proc. vartotojų per savaitę).

Nelegalaus turinio vartotojų profiliai („pirato“ tipas)

Remiantis nelegalaus turinio naudojimo dažnumu, tyrimo dalyviai buvo suskirstyti į nuolatinis ir nereguliarus nelegalaus turinio vartotojus bei nevartojančius nelegalaus turinio.

Kaip minėta, nelegalaus turinio iš viso **nevartoja** 55 proc. tyrimo dalyvių. Tai dažniau yra moterys, 50–64 m. amžiaus interneto vartotojai, tie, kuriems būtų sunku atskirti nelegalų turinį ir kurie nėra susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį.

29 proc. visų tyrimo dalyvių ir statistiškai reikšmingai daugiau – net 45 proc. – 14–29 m. amžiaus tikslinės grupės atstovų yra **nuolatiniai** nelegalaus turinio vartotojai, kurie naudoja bent vienos kategorijos nelegalų turinį bent kelis kartus per mėnesį. **Nereguliarių** nelegalaus turinio vartotojų (tų, kurie nelegalų turinį naudoja kartą per mėnesį ar rečiau) dalis yra labai panaši – 16 proc. visų tyrimo dalyvių bei 17 proc. 14–29 m. amžiaus grupės atstovų.

Aptariant **nuolatinio** nelegalaus turinio vartotojo portretą matyti, kad kelis kartus per mėnesį ar dažniau bent vienos kategorijos nelegalų turinį dažniau vartoja vyrai (jie sudaro 60 proc. visų nuolatinių

nelegalaus turinio vartotojų), 14–19 m. (18 proc.) bei 20–29 m. amžiaus (26 proc.) žmonės, vilniečiai (34 proc.), studentai ir moksleiviai (20 proc.), po vieną gyvenantys asmenys (48 proc.), gana lengvai gebantys atskirti nelegalų turinį (47 proc.) bei asmenys, susidūrę su kokia nors komunikacija apie nelegalų turinį (65 proc.). Nereguliarūs nelegalaus turinio vartotojai dažniau yra turintieji aukštąjį išsimokslinimą (71 proc. visų nereguliarių nelegalaus turinio vartotojų, lyginant su 57 proc. tarp visų respondentų), gana lengvai gebantys atskirti nelegalų turinį (50 proc.).

3 lentelėje pateikiama išsami sociodemografinių grupių analizė pagal legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo dažnį (kokio tipo vartotojai yra vyrai ir moterys, skirtingų amžiaus grupių asmenys ir t. t.). 4 lentelėje pateikiami nuolatinių ir nereguliarių „piratų“ bei nevartojančių nelegalaus turinio gyventojų sociodemografiniai profiliai (kiek vyrų ir moterų yra nuolatinių, nereguliarių vartotojų ir nevartojančių nelegalaus turinio grupėse ir t. t.).

13 lentelė. Skirtingo dažnio legalaus ir nelegalaus turinio vartojimas pagal sociodemografinius požymius

% skaičiuojami eilutėje		N	Nuolatinis piratas	Nereguliarus piratas	Ne piratas
	Bendras %	412	29%	16%	55%
Lytis	Vyras	209	36% ▲	17%	47% ▼
	Moteris	203	22% ▼	16%	62% ▲
Amžiaus grupės (1)	14–19	62	52% ▲	12%	36% ▼
	20–29	65	42% ▲	20%	38% ▼
	30–39	96	30%	19%	51%
	40–49	83	23%	12%	65%
	50–64	106	15% ▼	17%	68% ▲
Amžiaus grupės (2)	14–29	127	45% ▲	17%	37% ▼
	30–44	142	30%	14%	56%
	45–64	143	15% ▼	18%	67% ▲
Gyvenamoji vietovė	Vilnius	101	43% ▲	16%	41% ▼
	Kiti didieji miestai	98	20%	22%	58%
	Miestai	122	30%	13%	57%
	Miesteliai ir kaimo vietovės	91	21%	16%	63%
Išsimokslinimas	Žemesnis nei aukštasis	187	34%	11% ▼	55%
	Aukštasis	225	24%	20%	55%
Šeimninė padėtis	Vedęs / gyvena kartu	243	24%	17%	60%
	Nevedęs / neturi partnerio / negyvena kartu	169	36% ▲	16%	47% ▼
Namų ūkio dydis	Vienas	55	36%	13%	51%
	Du	139	24%	17%	58%
	Trys	89	28%	16%	57%
	Keturi ar daugiau	129	31%	18%	51%

% skaičiuojami eilutėje		N	Nuolatinis piratas	Nereguliarus piratas	Ne piratas
Vaikai iki 17 m. (gyvena kartu)	Taip	132	26%	18%	55%
	Ne	280	30%	16%	55%
Užsiėmimas (1)	Dirba	290	28%	15%	56%
	Nedirba	122	30%	19%	51%
Užsiėmimas (2)	Samdomas (-a) darbuotojas (-a)	248	26%	17%	56%
	Pats (-i) sau darbdavys (-ė) *	42	38%	5% ▼	57%
	Nedirba	52	15% ▼	18%	67%
	Studentas (-ė) / moksleivis (-ė)	70	46% ▲	21%	32% ▼
Vidutinės vieno namų ūkio nario pajamos per mėnesį (2)	Iki 600 EUR	85	33%	19%	48%
	601–900 EUR	87	30%	13%	56%
	901–1200 EUR	55	28%	15%	57%
	1201 EUR ar daugiau	81	27%	21%	52%
	Sunku pasakyti	104	25%	14%	61%
Namų ūkio finansinė padėtis	Pinigų kartais trūksta	87	27%	18%	56%
	Pinigų užtenka / nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtiesiems dalykams ir paslaugoms	190	28%	17%	55%
	Pinigų užtenka / gali įsigyti brangesnį ar brangų pirkinį	99	38% ▲	15%	47%
	Sunku pasakyti *	36	11% ▼	15%	74% ▲
Naudojimosi internetu įgūdžiai	Silpni / vidutiniai įgūdžiai	174	26%	15%	58%
	Gerai įgūdžiai	145	26%	21%	53%
	Puikūs įgūdžiai	93	37%	12%	51%
Kiek lengva atskirti nelegalų turinį	Labai lengva, gana lengva	245	38% ▲	19%	43% ▼
	Gana sunku, labai sunku	95	17% ▼	14%	69% ▲
	Sunku pasakyti	72	16% ▼	10%	74% ▲
Susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį	Taip	231	34%	17%	49%
	Ne	181	22%	16%	62% ▲

*Per mažą imtį statistiniams apibendrinimams (n<50)

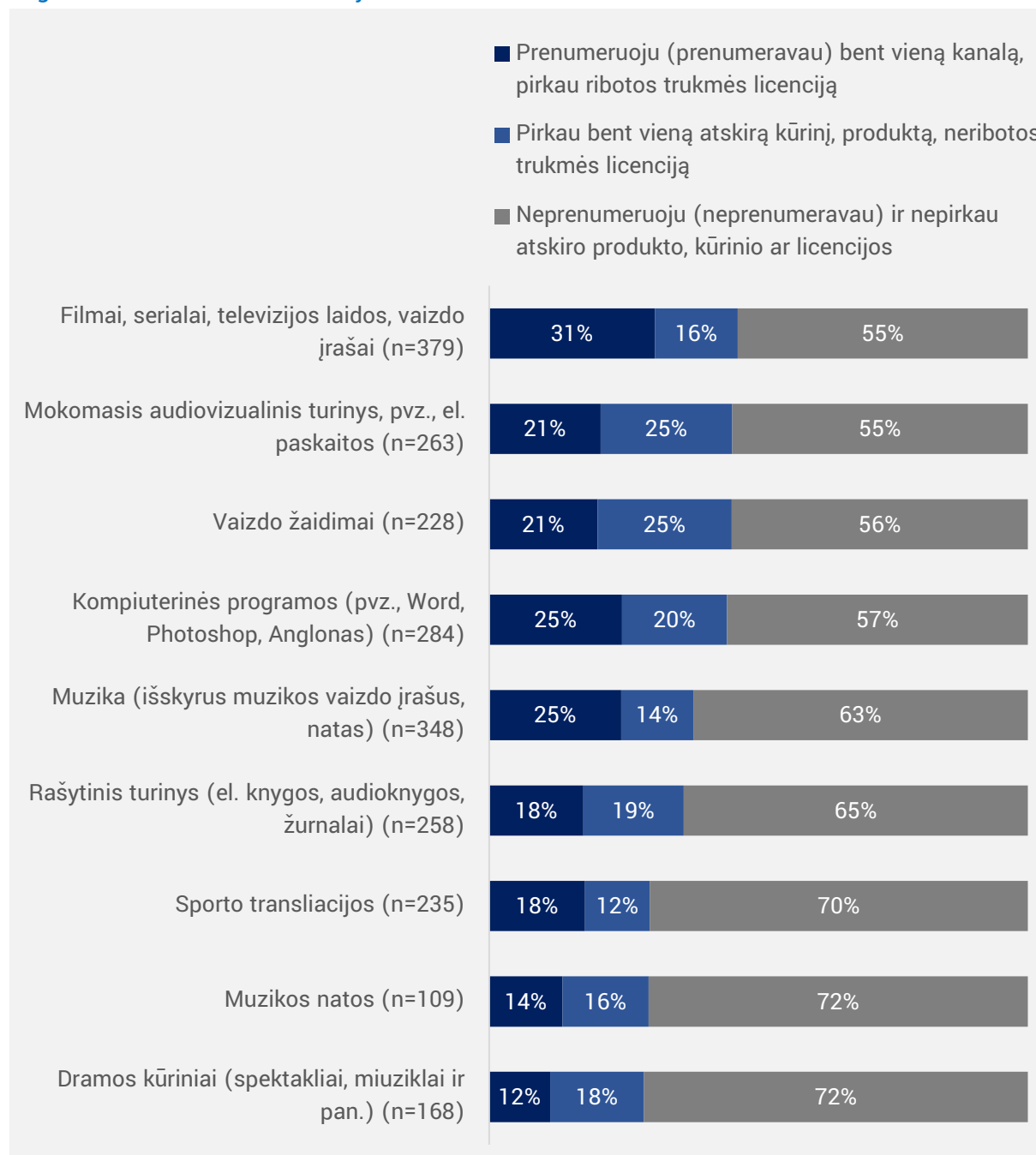
14 lentelė. Nuolatinių, nereguliarių nelegalaus turinio vartotojų bei nevartojančiųjų nelegalaus turinio grupių sudėtis pagal sociodemografinius požymius

% skaičiuojami stulpelyje		Proporcija imtyje	Nuolatinis piratas	Nereguliarus piratas	Ne piratas
	Bendras %	412	121	71	220
Lytis	Vyras	48%	60% ▲	50%	41% ▼
	Moteris	52%	40% ▼	50%	60% ▲
Amžiaus grupės (1)	14–19	10%	18% ▲	7%	7%
	20–29	18%	26% ▲	22%	12% ▼
	30–39	24%	25%	27%	22%
	40–49	21%	17%	15%	24%
	50–64	28%	15% ▼	30%	35% ▲
Amžiaus grupės (2)	14–29	27%	44% ▲	29%	19% ▼
	30–44	35%	37%	30%	36%
	45–64	38%	20% ▼	41%	46% ▲
Gyvenamoji vietovė	Vilnius	23%	34% ▲	22%	17% ▼
	Kiti didieji miestai	23%	17%	31%	25%
	Miestai	31%	33%	24%	32%
	Miesteliai ir kaimo vietovės	23%	17%	22%	27%
Išsimokslinimas	Žemesnis nei aukštasis	43%	51%	29% ▼	43%
	Aukštasis	57%	49%	71% ▲	58%
Šeimtinė padėtis	Vedęs / gyvena kartu	63%	52% ▼	63%	68%
	Nevedęs / neturi partnerio / negyvena kartu	38%	48% ▲	37%	32%
Namų ūkio dydis	Vienas	14%	17%	11%	13%
	Du	36%	31%	37%	38%
	Trys	21%	21%	20%	22%
	Keturi ar daugiau	29%	31%	31%	27%
Vaikai iki 17 m. (gyvena kartu)	Taip	34%	31%	37%	34%
	Ne	66%	69%	63%	66%
Užsiėmimas (1)	Dirba	74%	73%	70%	76%
	Nedirba	26%	27%	31%	24%
Užsiėmimas (2)	Samdomas (-a) darbuotojas (-a)	64%	59%	66%	65%
	Pats (-i) sau darbdavys (-ė) *	11%	14%	3% ▼	11%
	Nedirba	14%	7% ▼	15%	17%
	Studentas (-ė) / moksleivis (-ė)	12%	20% ▲	16%	7% ▼
Vidutinės vieno namų ūkio nario pajamos per mėnesį (2)	Iki 600 EUR	20%	23%	24%	18%
	601–900 EUR	21%	22%	17%	21%
	901–1200 EUR	14%	14%	12%	14%
	1201 EUR ar daugiau	20%	19%	25%	19%

% skaičiuojami stulpelyje		Proporcija imtyje	Nuolatinis piratas	Nereguliarus piratas	Ne piratas
	Sunku pasakyti	26%	23%	22%	29%
Namų ūkio finansinė padėtis	Pinigų kartais trūksta	21%	20%	23%	22%
	Pinigų užtenka / nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtinoms dalykams ir paslaugoms	46%	45%	47%	46%
	Pinigų užtenka / gali įsigyti brangesnį ar brangų pirkinį	24%	32%	22%	20%
	Sunku pasakyti *	9%	3% ▼	9%	12%
Naudojimosi internetu įgūdžiai	Silpni / vidutiniai įgūdžiai	44%	41%	41%	47%
	Gerai įgūdžiai	34%	31%	43%	33%
	Puikūs įgūdžiai	22%	28%	16%	20%
Vartoja nelegalų turinį	Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	33%	83% ▲	59% ▲	0% ▼
	Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	17%	49% ▲	20%	0% ▼
	Sporto transliacijos	11%	28% ▲	16%	0% ▼
	Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	9%	23% ▲	12%	0% ▼
	Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	14%	32% ▲	29% ▲	0% ▼
	Muzikos natos	5%	17% ▲	1%	0% ▼
	Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	9%	26% ▲	10%	0% ▼
	Vaizdo žaidimai	14%	38% ▲	19%	0% ▼
	Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	16%	42% ▲	22%	0% ▼
	Nenaudoja nelegalaus turinio	55%	0% ▼	0% ▼	100% ▲
Kiek lengva atskirti nelegalų turinį	Labai lengva	22%	29%	18%	19%
	Gana lengva	36%	47% ▲	50% ▲	26% ▼
	Gana sunku	19%	11% ▼	17%	23%
	Labai sunku	5%	3%	3%	6%
	Sunku pasakyti	19%	10% ▼	12%	25% ▲
Susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį	Taip	55%	65% ▲	57%	49%
	Ne	45%	35% ▼	43%	51%

*Per maža imtis statistiniams apibendrinimams (n<50)

Legalaus mokamo turinio vartojimas

K9. Ar per paskutinius 12 mėn. naudojotės mokamomis legalaus turinio prenumeratomis arba įsigijote atskirus kūrinius?

62 proc. tyrimo dalyvių per pastaruosius 12 mėnesių naudojo kokį nors legalų turinį – dažniausiai jie minėjo prenumeravę ar pirkę licenciją žiūrėti filmus, TV laidas, vaizdo įrašus, pasiekti mokomąjį

audiovizualinį turinį, žaisti vaizdo žaidimus ar naudotis kompiuterinėmis programomis (45– 47 proc. pirkėjų ar prenumeratorių). Rečiausiai pirktas ar prenumeruotas turinys buvo dramos kūriniai, muzikos natos bei sporto transliacijos.

14–29

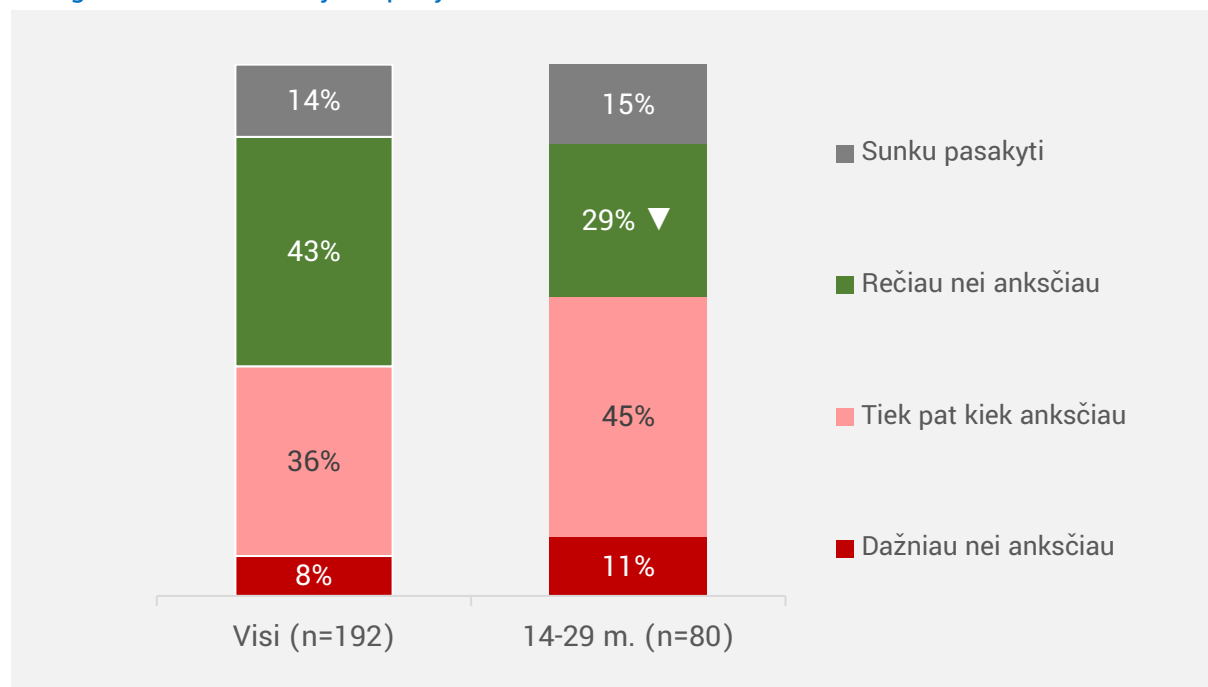
14–29 m. amžiaus grupė statistiškai reikšmingai dažniau negu visi tyrimo dalyviai prenumeravo arba pirkė ribotos trukmės licenciją žiūrėti filmus, serialus, vaizdo įrašus bei klausyti muzikos. Šios grupės atstovai taip pat dažniau negu visi tyrimo dalyviai pirkė neribotą žaidimų licenciją.

14–74

30–39 m. amžiaus tyrimo dalyviai, tie, kurie disponuoja aukščiausiomis mėnesinėmis pajamomis vienam šeimos nariui, taip pat tie, kuriems lengva atskirti nelegalų turinį dažniau prenumeravo arba pirkė ribotos trukmės licenciją žiūrėti filmus, serialus, vaizdo įrašus. Ribotos trukmės licenciją / prenumeratą muzikai dažniau pirkė studentai ir moksleiviai, asmenys, kurie savo naudojimosi internetu įgūdžius apibūdina kaip puikius, taip pat tie, kuriems labai lengva atskirti nelegalų turinį. Vilniečiai, asmenys, disponuojantys aukščiausiomis pajamomis, bei tie, kurie turi puikius naudojimosi internetu įgūdžius dažniau prenumeravo arba pirkė ribotos trukmės licenciją kompiuterinėms programoms. Vieną atskirą kūrinį / neribotos trukmės licenciją filmams, serialams ir kt. dažniau pirkė tie, kurie teigia, jog jų šeimai užtenka pinigų ir jie gali įsigyti brangesnių pirkinių.

Nelegalaus turinio vartojimo pokytis

K18. Ar sakytumėte, kad per paskutinius 12 mėn. piratinį turinį naudojote dažniau, tiek pat ar mažiau nei iki tol? (nelegalaus turinio vartotojai)

Nelegalaus turinio naudojimas, kaip jį įvertino patys tyrimo dalyviai, per pastaruosius metus liko stabilus – nors beveik pusė (43 proc.) tyrimo dalyvių, kurie naudojo nelegalų turinį, teigė, kad nelegaliu turiniu naudojosi rečiau, tokia pati dalis jų mano, jog nelegaliu turiniu naudojosi tiek pat arba netgi dažniau.

14-29

Nors statistiškai reikšmingo skirtumo nėra, 14–29 m. amžiaus grupėje yra didesnė dalis nekeitusių savo nelegalaus turinio naudojimo įpročių bei statistiškai reikšmingai mažiau teigusių, kad nelegalų turinį naudoja rečiau negu prieš metus.

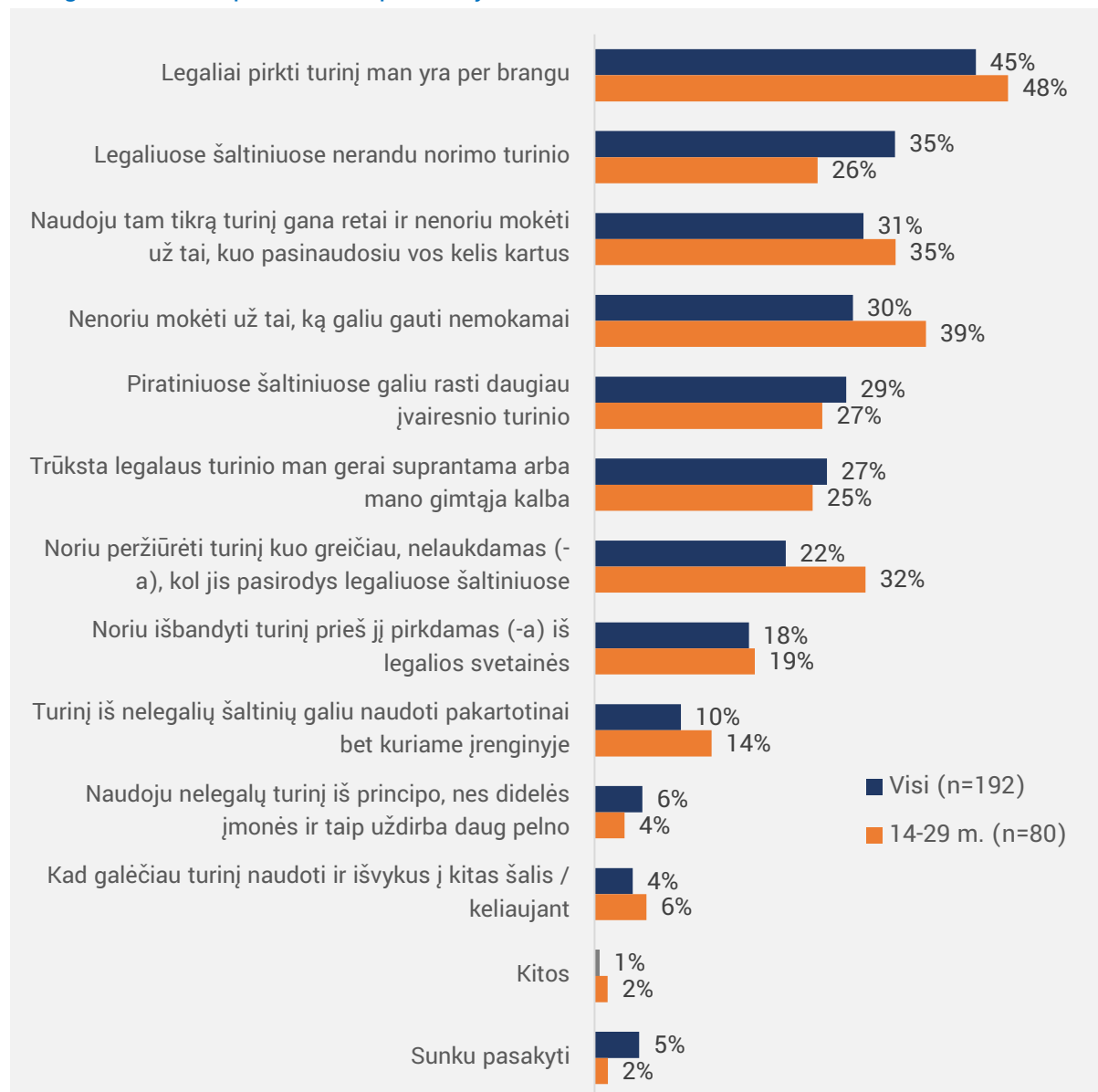
14-74

Kad nelegaliu turiniu naudojasi rečiau, statistiškai reikšmingai dažniau nurodė nereguliarūs nelegalaus turinio vartotojai, tuo tarpu tiek pat kiek anksčiau nelegaliu turiniu naudojęsi dažniau teigė nuolatiniai jo vartotojai.

2.3. Legalaus ir nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys

Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys

K11. Galvodami apie paskutinius 12 mėn. ir visas piratinio turinio rūšis, nurodykite, kokios priežastys lėmė tai, kad rinkotės piratinį turinį? (nelegalaus turinio vartotojai)

Kaina (legalus turinys per brangus, turinys naudojamas retai ir nesinori mokėti už pasinaudojimą juo keletą kartų, nenoras mokėti už tai, ką galima gauti nemokamai) bei turinio pasiūla (neranda norimo

turinio legaliuose šaltiniuose, nelegaliuose šaltiniuose yra daugiau įvairesnio turinio, trūksta legalaus turinio respondentui gerai suprantama ar gimtąja kalba) yra pagrindiniai aspektai, kodėl yra vartojamas nelegalus turinys.

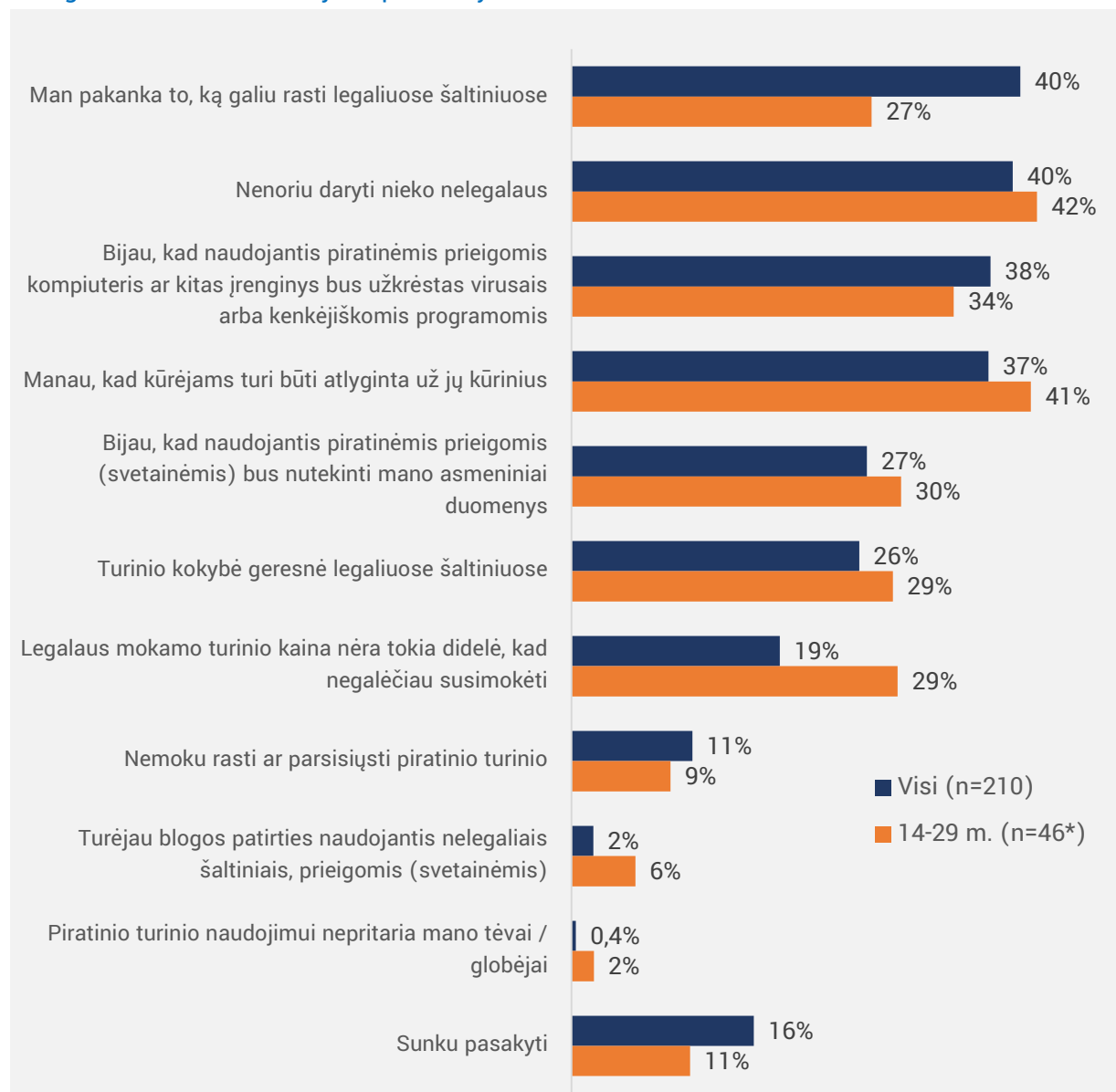
Procentinius duomenis apie internetinio turinio pasiūlą papildoma apklausos pabaigoje pateiktame atviraime klausime, kuriuo buvo prašoma įvertinti klausimyną, pateiktas komentaras, rodantis, kad kai kurie vartotojai susiduria su legalaus turinio prieinamumo problema dėl jo ribojimo vartotojams iš Lietuvos:

„<...> labai daug kokybiško turinio neprieinama legaliose platformose legaliai, ir tai verčia piratauti, ypač kai draugai / pažįstami iš užsienio kalba apie serialus, tiek senesnius tiek naujus, kurie yra neprieinami Lietuvoje. Pvz., TV kanalo CW serialai yra visiškai nepasiekiami Lietuvoje. O jie turi tikrai įdomaus turinio. Net jų legali svetainė / app nepasiekiamas, o turinys, kuris užsienio valstybėse yra Amazon Prime, Netflix ir kitose platformose, Lietuvoje nepasiekiamas. Galėčiau įvardinti krūvą serialų ir iš kitų televizijų, kurių nori pažiūrėti, bet negali nusipirkti, o žiūrėtum, net jei reiktų pirkti kiekvieną epizodą.“

Dažnesnio nelegalaus turinio vartojimo priežastys

Siekiant geriau suprasti nelegalaus turinio pasirinkimo priežastis, dažniau negu prieš metus naudojusią nelegalų turinį taip pat buvo klausiama, kas lėmė tokį pokytį. Nors dažniausiomis priežastimis buvo įvardijamas norimo turinio trūkumas nemokamose svetainėse, pablogėjusi ekonominė situacija, dėl ko iškilo sunkumų susimokėti už norimą turinį, bei išaugęs turinio naudojimas apskritai, tokių tyrimo dalyvių imtis per maža (n=14), kad būtų galima daryti reikšmingas išvadas.

Nelegalaus turinio nevertojimo priežastys

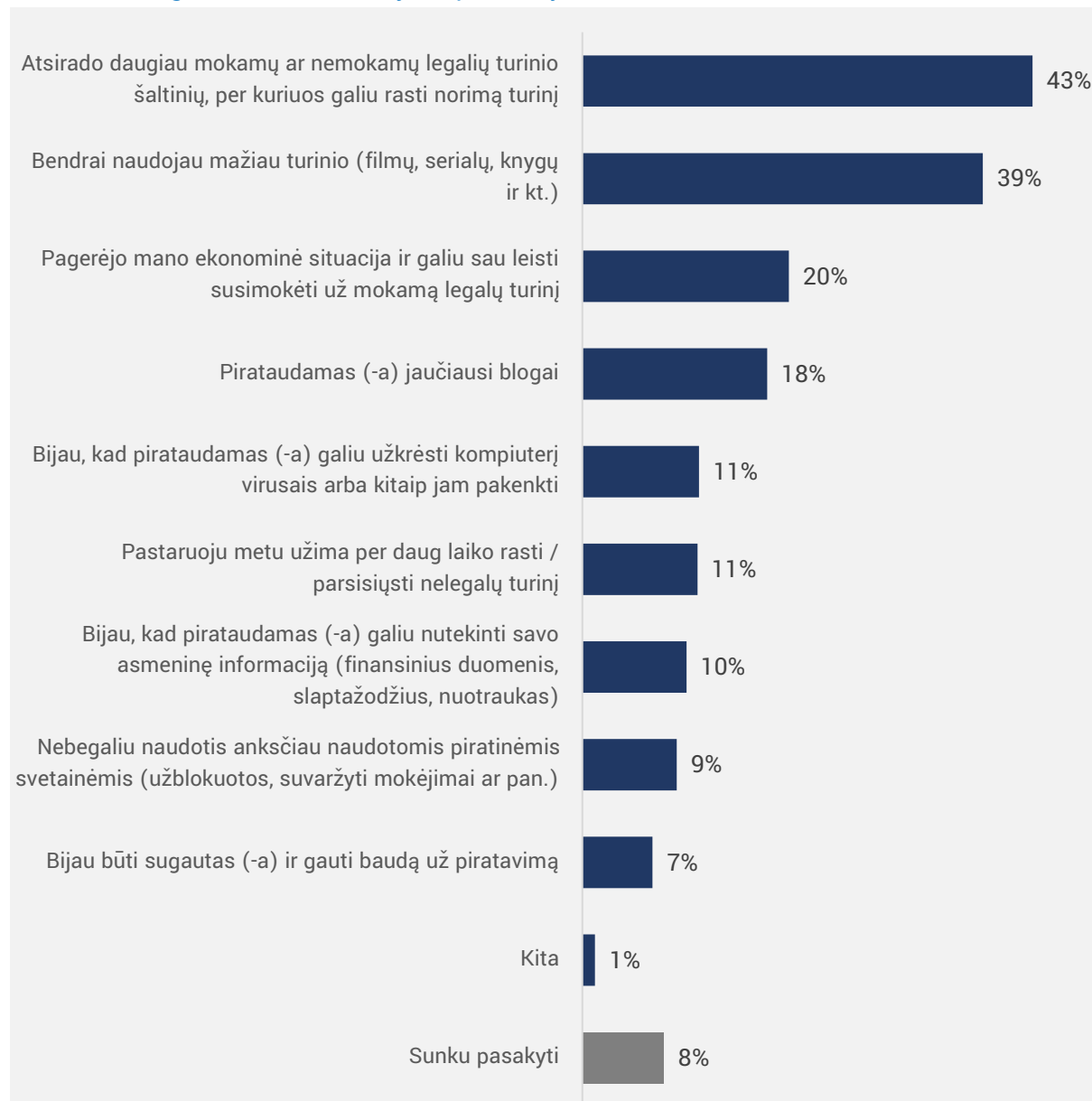

K8. Kokios priežastys lemia, kad renkatės tik legalų, mokamą ar nemokamą, turinį? (tik legalaus turinio vartotojai)

* maža imtis

Tyrimo dalyviai, kurie naudojo tik legalų turinį, dažniausiai pabrėžė, jog tokį jų pasirinkimą lemia legalių šaltinių pakankamumas, noras nedaryti nieko neteisėto, baimė užkrėsti savo kompiuterį virusais bei noras, kad atlikėjai gautų atlygį už savo kūrinius.

Retesnio nelegalaus turinio vartojimo priežastys

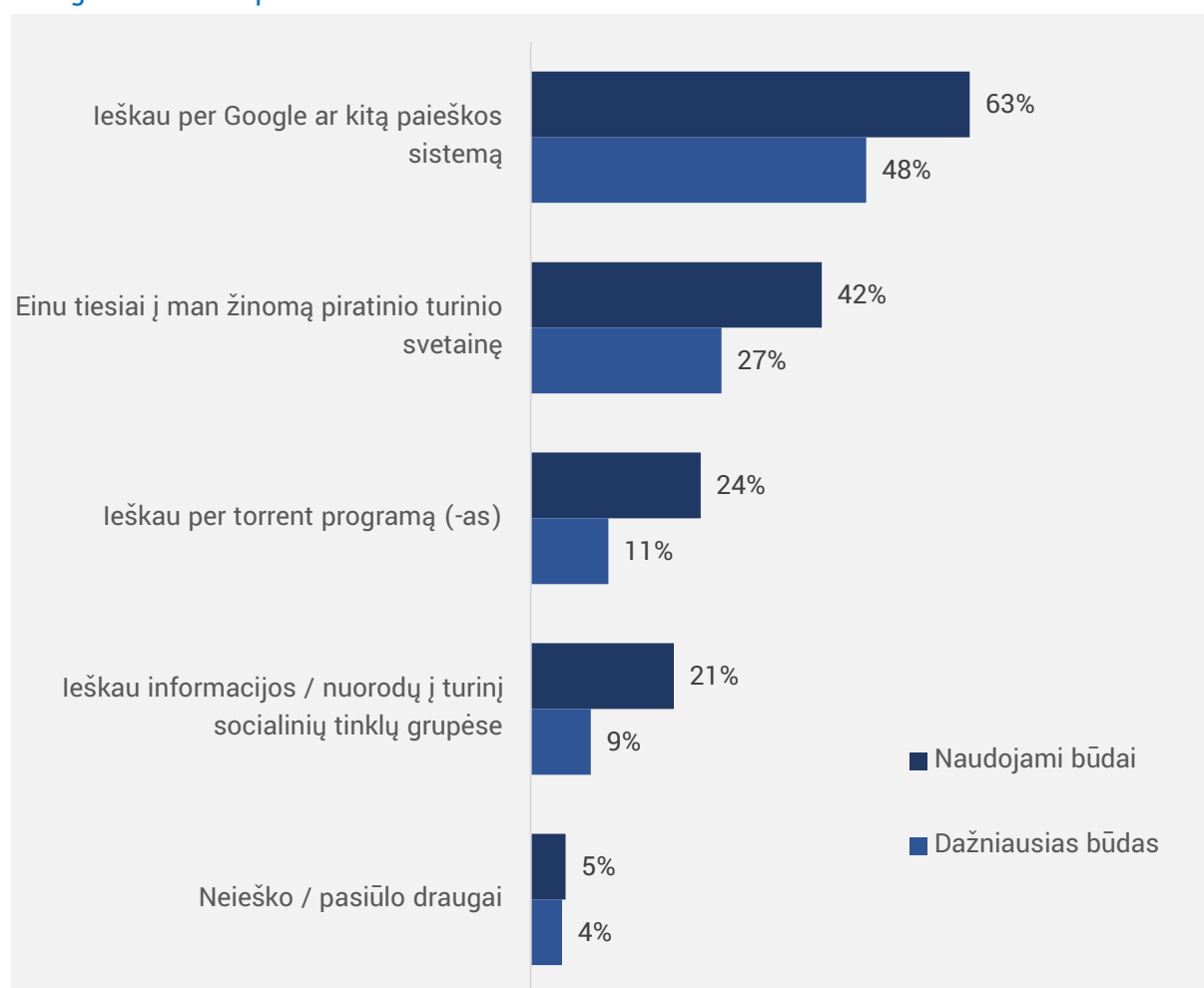

K19-1. Kokios priežastys lėmė, kad per pastaruosius 12 mėn. naudojote piratinį turinį rečiau nei anksčiau? N=82 (tie, kurie teigė, jog pradėjo nelegalų turinį naudoti rečiau). 14–29 m. amžiaus grupės rezultatai nepateikiami dėl per mažos imties (n=24).

Didesnė legalių turinio svetainių pasiūla bei apskritai mažesnis turinio naudojimas – dvi pagrindinės priežastys, lėmusios retesnį nelegalaus turinio vartojimą (kaip minėta anksčiau, nelegalaus turinio naudojimą teigė sumažinę 43 proc. jį naudojusią tyrimo dalyvių).

2.4. Nelegalaus turinio prieigos ir vartojimo būdai, neigiamos pasekmės

Nelegalaus turinio paieškos būdai

K13. Kokiu būdu įprastai ieškote piratinio turinio? N=192 (nelegalaus turinio vartotojai)

K14. O kokiu būdu piratinio turinio ieškote dažniausiai? N=192 (nelegalaus turinio vartotojai)

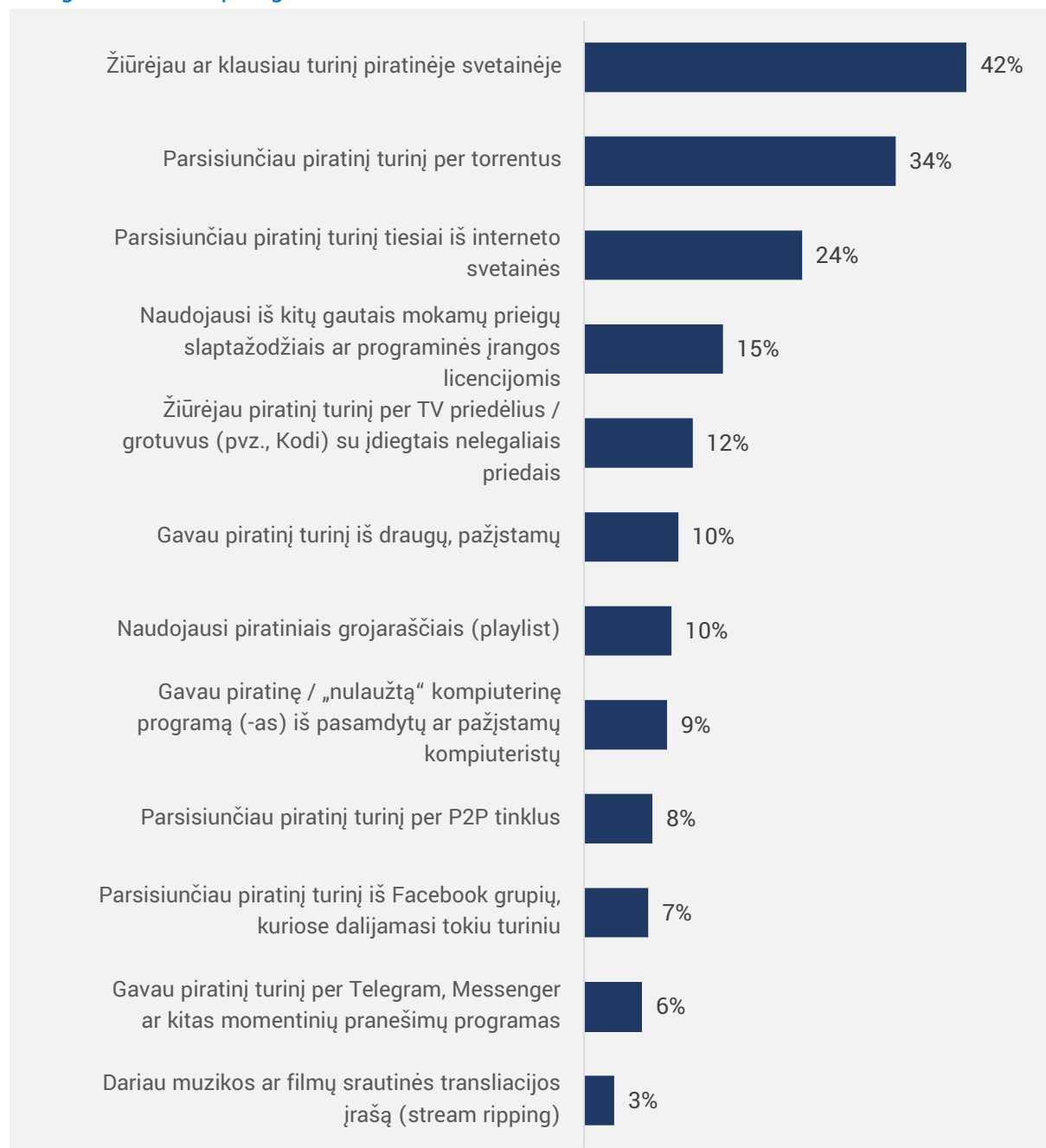
Nelegalaus turinio jo vartotojai dažniausiai ieško per Google ar kitas paieškos sistemas ar tiesiai eina į jiems žinomą nelegalaus turinio svetainę – šie būdai populiariausi ir tarp 14–29 m. amžiaus lietuvių.

14-74

Per *torrenty* programą dažniau nelegalaus turinio ieško vyrai, o paiešką per Google ar kitas sistemas savo dažniausiai naudojamu nelegalaus turinio paieškos būdu dažniau įvardija moterys.

Nelegalaus turinio prieigos būdai

K15. Kuriuos iš toliau nurodytų veiksmų esate darę per paskutinius 12 mėn.? N=192 (nelegalaus turinio vartotojai)

Dažniausiai naudojamas nelegalaus turinio pasiekimo būdas – jo žiūrėjimas ar klausymas nelegalioje svetainėje (42 proc. visų nelegalaus turinio vartotojų). Trečdalis nelegalaus turinio vartotojų teigė

parsiuntę nelegalų turinį per *torrentus*, ketvirtadalis – tiesiai iš interneto svetainės, o 15 proc. vartojusių nelegalų turinį nurodę naudojęsi iš kitų gautais mokamų prieigų slaptažodžiais ar programinės įrangos licencijomis.

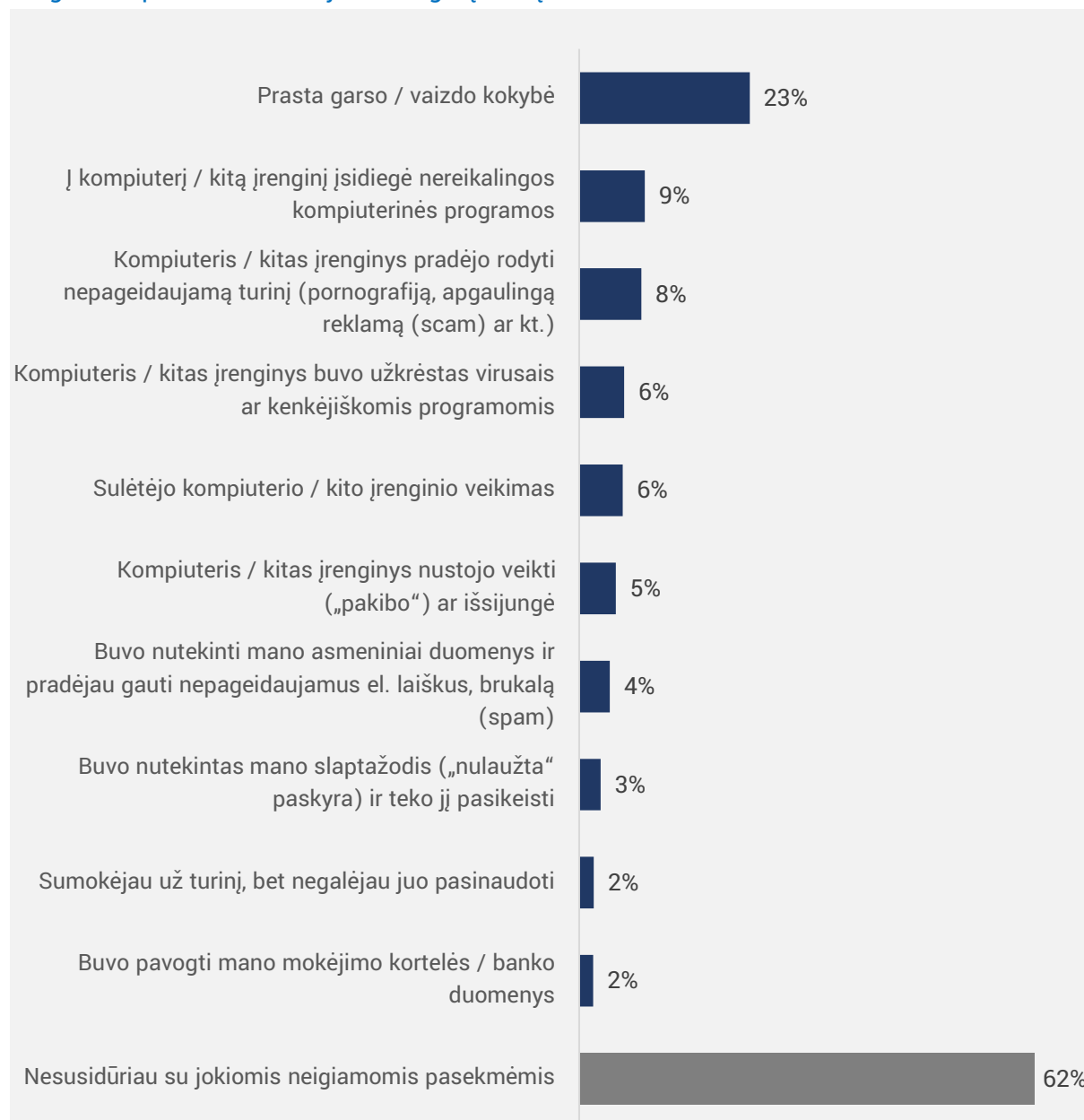
Į klausimą taip pat buvo įtraukti atsakymų variantai, apimantys nelegalaus internetinio turinio blokavimo išvengimo būdus (DNS nustatymų keitimas, „Tor“ naršyklė, VPN paslauga), dalyvavimą viešai skleidžiant nelegalų turinį (turinio įkėlimas į nelegalią svetainę) bei mokėjimą už nelegalų turinį. Tyrimo metu paaiškėjo, jog 18 proc. visų naudojusių nelegalų turinį per pastaruosius metus yra keitę DNS nustatymus ar naudoję DNS teikėjus arba kitas atblokavimo priemones, kad prisijungtų prie nelegalaus blokuojamo turinio, 12 proc. naudojosį VPN paslauga; kiek rečiau buvo naudotasi „Tor“ ar kitomis anoniminį naršymą leidžiančiomis naršyklėmis (9 proc.). Už nelegalų turinį mokėjo 5 proc. nelegalaus turinio vartotojų, o turinį į nelegalias svetaines patys įkėlė 1 proc. nelegalaus turinio vartotojų.

Tyrimas atskleidė, kad nelegalaus turinio prieiga per fizines laikmenas tampa nebeaktuali: piratinį CD, DVD, tankųjį diską per pastaruosius metus nurodė pirkę 2 proc. nelegalaus turinio vartotojų arba 1 proc. visų respondentų.

14-29 m. amžiaus tyrimo dalyviai dažniau žiūrėjo, klausė ar skaitė nelegalų turinį nelegalioje svetainėje.

Neigiamos pasekmės vartojant nelegalų turinį

K17. Su kokiomis neigiamomis pasekmėmis Jums teko susidurti per paskutinius 12 mėn., naudojantis piratiniu turiniu? N=192 (nelegalaus turinio vartotojai)

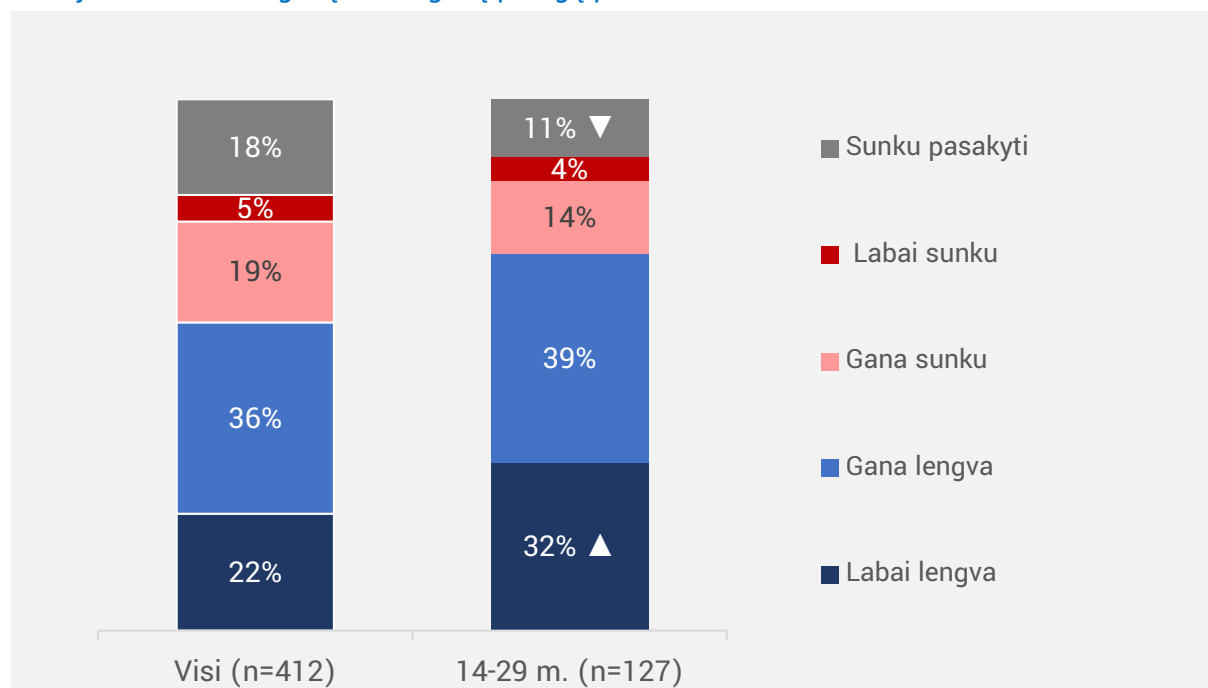
Atsakydami į klausimą apie neigiamas nelegalaus turinio naudojimo pasekmes, tyrimo dalyviai dažniausiai nurodė prastą vaizdo ar garso kokybę – ja skundėsi 23 proc. visų nelegalaus turinio vartotojų ir 27 proc. jį naudojusią 14–29 m. amžiaus grupės atstovų. Be šios, bent vieną iš kitų neigiamų pasekmių patyrė 25 proc. nelegalaus turinio vartotojų (reikšmingai daugiau – 38 proc. – 14–29 m. amžiaus grupės

atstovų). Tarp jų dažniausiai nurodytos į kompiuterį ar kitą įrenginį įsidiegusios nereikalingos kompiuterinės programos (9 proc.), nepageidaujamo turinio rodymas (8 proc.). Su kitomis pasekmėmis susidūrė 6 proc. ar mažiau nelegalaus turinio vartotojų.

Visgi, daugiau nei pusė nelegalaus turinio vartotojų (62 proc.) nurodė nepatyrę jokių neigiamų pasekmių, susijusių su nelegalaus turinio vartojimu.

2.5. Žinios, įsitikinimai ir nuostatos

Gebėjimas atskirti legalią ir nelegalią prieigą prie internetinio turinio

K3. Kiek Jums asmeniškai lengva ar sunku atskirti, ar internetinė prieiga prie Jūsų naudojamo turinio (filmų, muzikos, el. knygų ir t. t.) yra legali ar piratinė? (visi respondentai)

Daugiau negu pusės tyrimo dalyvių (58 proc.) nuomone, jiems yra labai lengva ar gana lengva atskirti, ar jų naudojama prieiga prie internetinio turinio yra legali ar nelegali. Kad tai yra sunku ar labai sunku, mano ketvirtadalis respondentų.

14-29

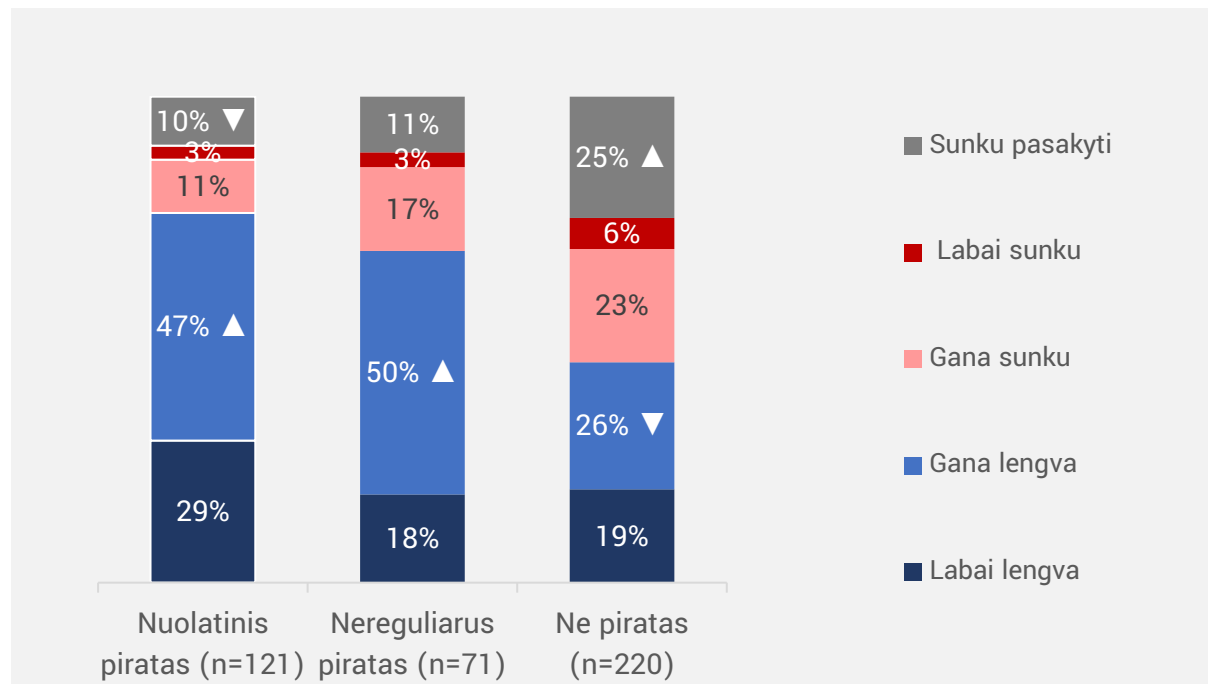
statistiškai reikšmingai daugiau – net 7 iš 10-ies 14–29 m. amžiaus grupės atstovų nurodė, jog jiems lengva ar labai lengva atskirti, ar naudojama prieiga prie turinio yra legali.

14-74

Kad atskirti legalią prieigą nuo nelegalios yra lengva ar labai lengva, statistiškai reikšmingai dažniau mano vyrai, taip pat vilniečiai, studentai / moksleiviai, tie, kurie teigia turintys puikius naudojimosi internetu įgūdžius, asmenys, naudojantys nelegalų turinį, nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai (naudojantys bent vienos kategorijos nelegalų turinį kelis kartus per mėnesį ar dažniau), bei tie, kurie yra susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį. Kad tai padaryti sunku, statistiškai reikšmingai dažniau mano moterys bei nenaudojantys nelegalaus turinio.

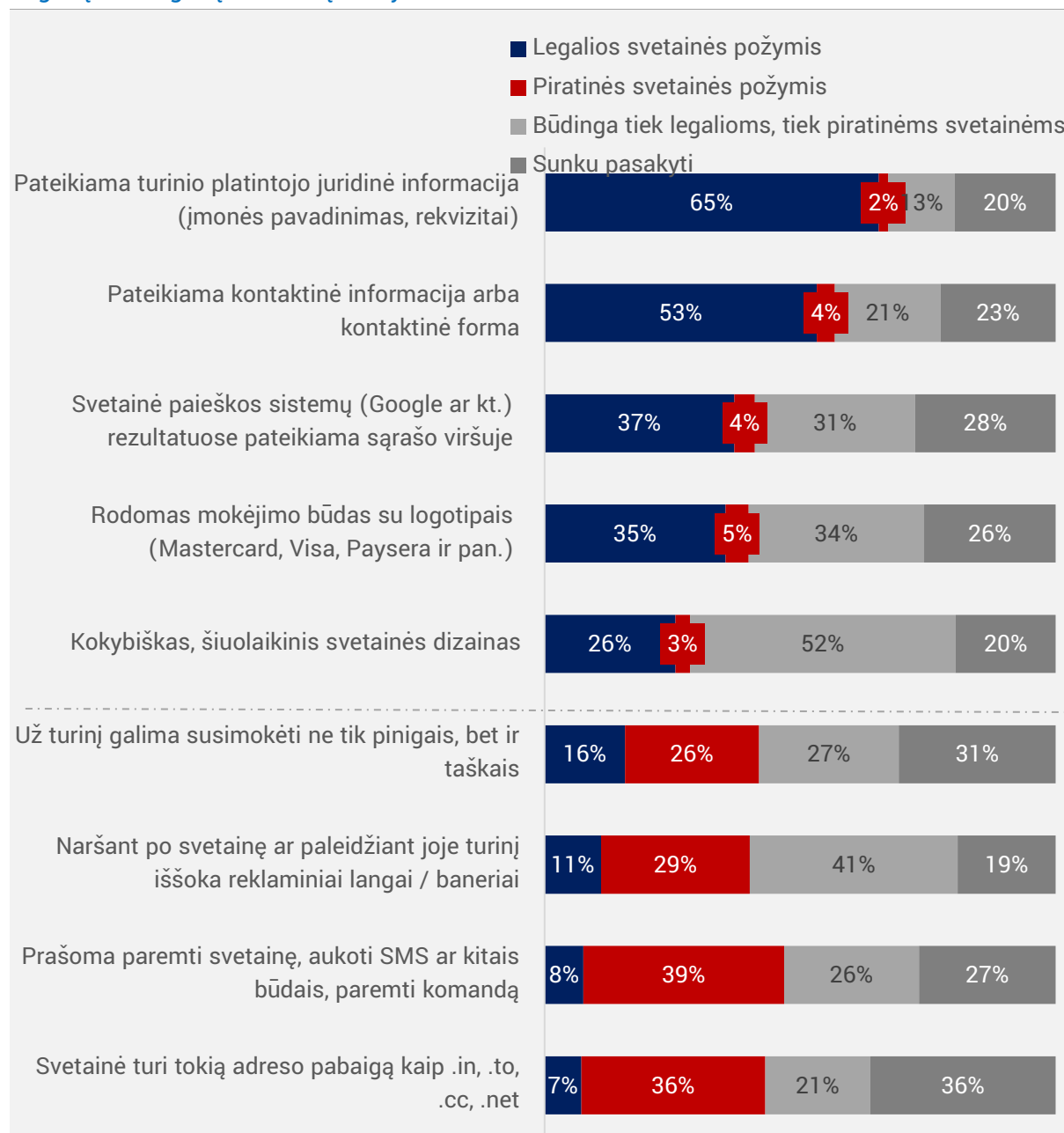
Gebėjimas atskirti legalią ir nelegalią prieigą pagal nelegalaus turinio vartotojo profilį

K3. Kiek Jums asmeniškai lengva ar sunku atskirti, ar internetinė prieiga prie Jūsų naudojamo turinio (filmų, muzikos, el. knygų ir t. t.) yra legali ar piratinė?

Nuolatiniai bei nereguliarūs nelegalaus turinio vartotojai dažniau teigia, jog jiems yra gana lengva atskirti legalią prieigą nuo nelegalios, tuo tarpu nevartojantys nelegalaus turinio taip mano rečiau.

Legalių ir nelegalių svetainių atskyrimo būdai

K4. Jūsų manymu, kurie iš šių požymių būdingi legalioms svetainėms, piratinėms svetainėms arba abiem? N=412 (visi respondentai)

Pateikiama turinio platintojo juridinė informacija (įmonės pavadinimas, rekvizitai) bei kontaktinė informacija (kontaktinė forma) yra du dažniausiai tyrimo dalyvių įvardinti legalios svetainės požymiai (atitinkamai 65 proc. ir 53 proc. dalyvių minėjo šiuos požymius); kiti du dažniausiai minėti požymiai – tai,

kad svetainė pateikiama sąrašo viršuje paieškos sistemose bei kad joje rodomas mokėjimo būdas su logotipais (atitinkamai 37 proc. ir 35 proc.). Pasak tyrimo dalyvių, nelegalias svetaines dažniausiai galima atskirti pagal adreso pabaigą .in, .to, .cc, .net (36 proc. taip manančiųjų) bei pagal tai, kad tokioje svetainėje prašoma ją paremti, aukoti (39 proc. taip manančiųjų). Įdomu pastebėti, kad pusė tyrimo dalyvių pastebėjo, jog tiek legalios, tiek nelegalios svetainės pasižymi kokybišku, šiuolaikiniu dizainu, o šiek tiek mažesnė dalis – kad naršant po legalią ar nelegalią svetainę iššoka reklaminiai langai ar baneriai.

14-29

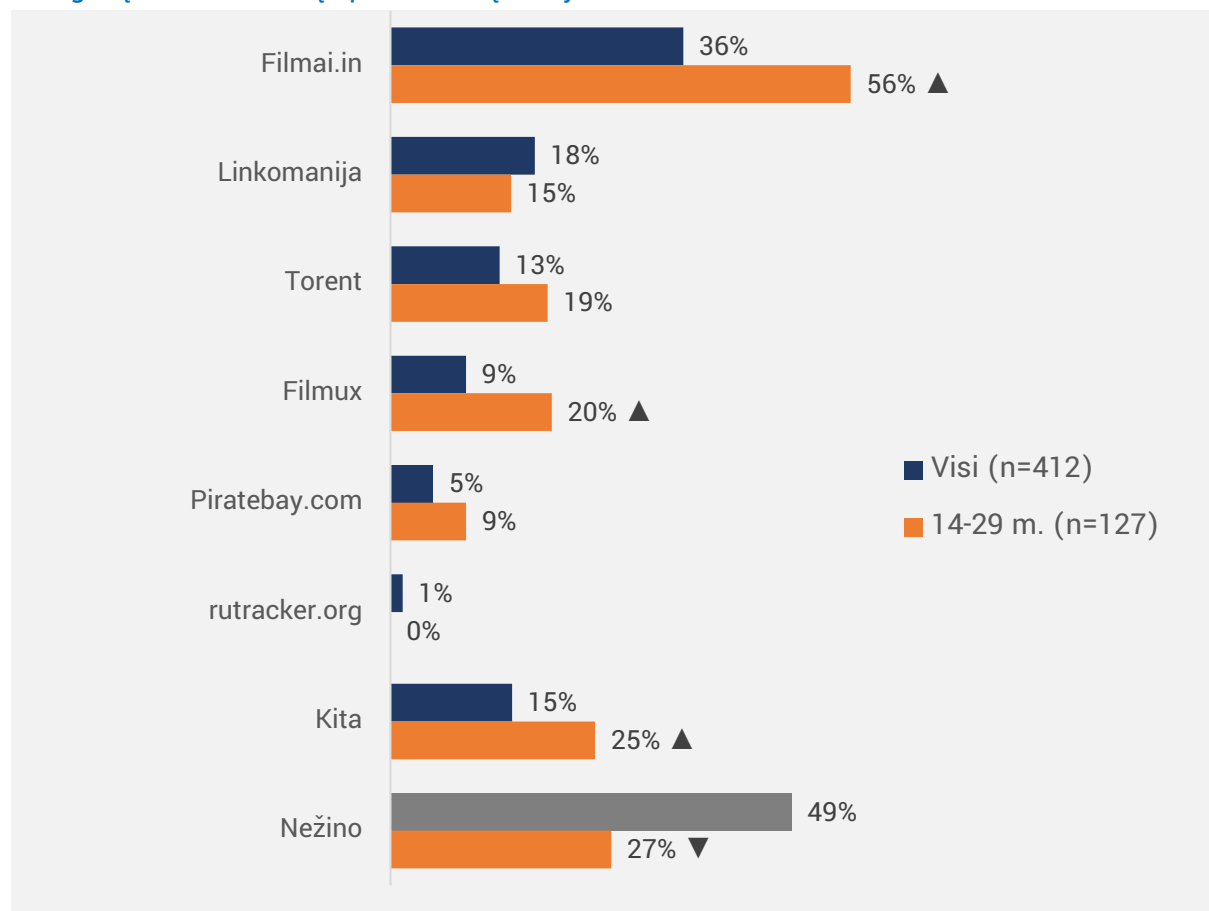
14–29 m. amžiaus grupės atstovai statistiškai reikšmingai dažniau negu visi tyrimo dalyviai kaip legalios svetainės požymius įvardijo tai, kad svetainė pateikiama paieškos sistemų rezultatų viršuje bei kad joje rodomas mokėjimo būdas su logotipais, o kaip nelegalios svetainės požymius dažniau minėjo adreso pabaigą .in, .to, .cc, .net, kad tokioje svetainėje prašoma ją paremti, aukoti, kad už turinį galima susimokėti ir pinigais, ir taškais, bei kad naršant tokioje svetainėje matomi reklaminiai langai ar baneriai.

14-74

Besinaudojantieji nelegaliu turiniu dažniau negu jo nenaudojantys teisingai nurodė, jog nelegalioms svetainėms būdinga specifinė adreso pabaiga. Taip pat jie dažniau nurodė, jog nelegaliose svetainėse prašoma paremti ar aukoti, kad jose galima atsiskaityti ne tik pinigais, bet ir taškais, bei kad naršant jose matomi reklaminiai langai ar baneriai. Nelegalų turinį vartojantys asmenys taip pat dažniau pastebėjo, jog tokie požymiai kaip kokybiškas, šiuolaikinis dizainas, tai, kad svetainė rodoma paieškos sistemų rezultatų sąrašo viršuje bei tai, kad joje pateikiama turinio platintojo juridinė informacija, gali būti būdingi tiek legalioms, tiek nelegalioms svetainėms.

Nelegalių turinio šaltinių spontaninis įvardijimas

K5. Įrašykite tris Jums žinomų piratinių turinio svetainių / platformų / programėlių pavyzdžius. (visi respondentai)

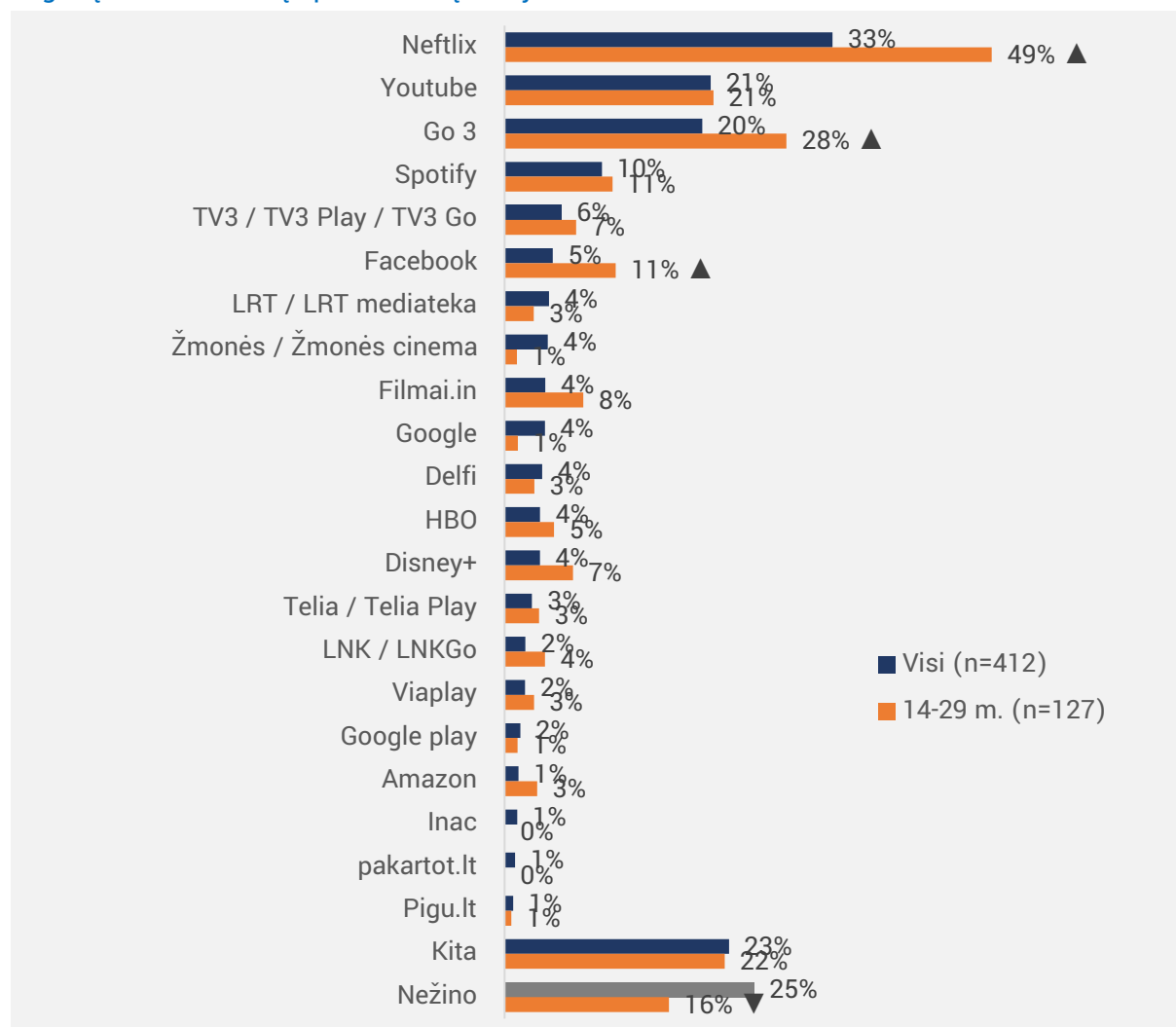
Svetainė „Filmai.in“ tyrimo dalyvių dažniausiai minėta kaip nelegalaus turinio svetainė – ją kaip nelegalią nurodė 36 proc. respondentų. Antra dažniausiai minėta nelegali svetainė – „Linkomanija“.

¹⁴⁻²⁹
 14–29 m. amžiaus grupėje dažniausiai minėtos svetainės „Filmai.in“ (56 proc.), „Filmux“ (20 proc.) bei „Linkomanija“ (15 proc.).

¹⁴⁻⁷⁴
 Dažniau Filmai.in svetainę minėjo studentai / moksleiviai, taip pat asmenys, naudojantys nelegalų turinį, nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai, tie, kuriems lengva atskirti nelegalų turinį bei tie, kurie yra susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį. Svetainę „Linkomanija“ dažniau minėjo vyrai, 30–39 m. amžiaus respondentai, trijų didžiausių miestų gyventojai, nereguliarūs nelegalaus turinio vartotojai,

žmonės, kuriems lengva atskirti nelegalų turinį bei tie, kurie yra susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį.

Legalių turinio šaltinių spontaniškas įvardijimas

K6. Įrašykite tris Jums žinomų legalių turinio svetainių / platformų / programėlių pavyzdžius (visi respondentai)

„Netflix“, „Youtube“ bei „Go3“ – dažniausiai tyrimo dalyvių (taip pat ir 14–29 m. amžiaus grupės) minėtos legalios turinio svetainės.

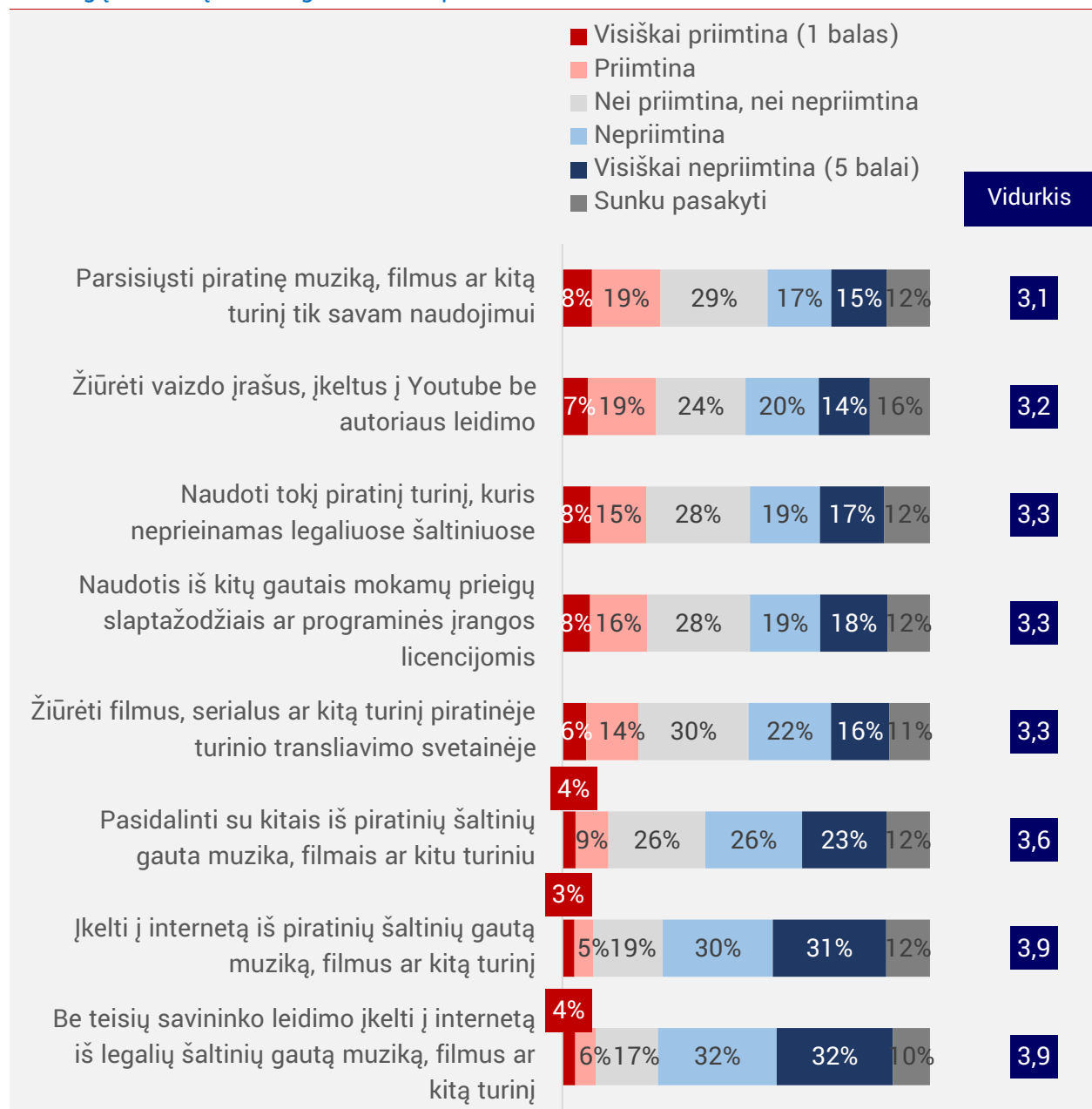
Nelegalią svetainę „Filmai.in“ legalia laiko 4 proc. visų tyrimo dalyvių bei 8 proc. 14–29 m. amžiaus grupės atstovų. Įdomu pastebėti, kad 57 proc. šią svetainę legalia laikančių visų tyrimo dalyvių mano, jog nelegalų

turinį atskirti yra lengva arba labai lengva, ir tik 24 proc. tai padaryti yra sunku ar labai sunku. 14–29 m. amžiaus grupėje šios dalys yra atitinkamai 63 proc. ir 12 proc.

„Netflix“ svetainę dažniau minėjo 14–19 m. amžiaus respondentai, trijų didžiausių miestų gyventojai, taip pat studentai ir moksleiviai, nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai, tie, kuriems lengva atskirti nelegalų turinį bei tie, kurie yra susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį. Tie, kuriems lengva atskirti nelegalų turinį bei tie, kurie yra susidūrę su komunikacija apie nelegalų turinį, taip pat dažniau minėjo „Go3“ platformą.

Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas

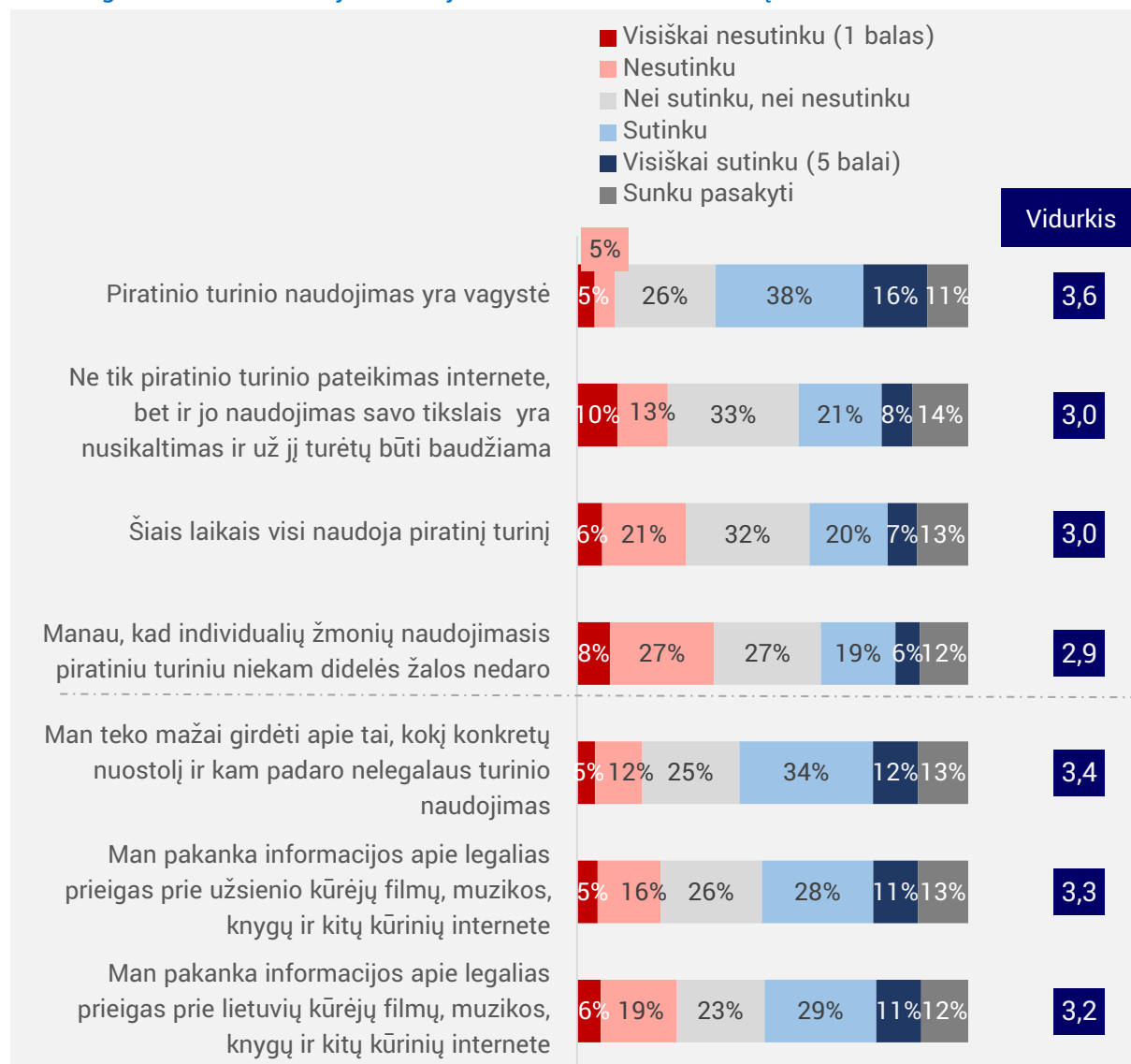

K12. Dabar pateiksime keletą teiginių apie skaitmeninio turinio naudojimą internete. Prašome nurodyti, kiek Jums atrodo priimtini vieni ar kiti veiksmai. N=412 (visi respondentai)

Visų tyrimo dalyvių buvo paprašyta įvertinti, kiek priimtini jiems atrodo skirtingi su nelegalaus turinio vartojimu susiję veiksmai. Šalia nuomonių procentinio pasiskirstymo taip pat buvo paskaičiuotas kiekvieno teiginio priimtumo vidurkis (kuo vidurkis mažesnis, tuo neteisėta veikla priimtinesnė). Atlaidžiausiai buvo vertintas nelegalaus turinio (muzikos, filmų ar kt.) parsisiuntimas tik savam

naudojimui ir į „Youtube“ be teisių savininko leidimo įkelto turinio žiūrėjimas, o mažiausiai priimtina tyrimo dalyviams atrodo be savininko leidimo įkelti į internetą nelegalų turinį ar legalų turinį, taip pat pasidalinti su kitais iš nelegalių šaltinių gautu turiniu.

Su nelegalaus turinio vartojimu susijusios žinios, nuostatos ir įsitikinimai

K22. Dabar pateiksime Jums keletą teiginių apie autorių teises ir piratinį turinį internete. Prašome nurodyti, kiek sutinkate su pateiktais teiginiais. N=412 (visi respondentai)

5 iš 10 visų tyrimo dalyvių sutinka, jog nelegalaus turinio naudojimas yra vagystė, o 3 iš 10 pritaria, jog nelegalaus turinio naudojimas savo tikslais yra nusikaltimas, už kurį turėtų būti baudžiama. Visgi panaši dalis tyrimo dalyvių sutinka, kad individualus naudojimas nelegaliu turiniu niekam nedaro didelės žalos ir kad visi šiais laikais naudojami nelegaliu turiniu.

Kad trūksta informacijos apie nelegalaus turinio vartojimo daromą žalą, nurodė beveik pusė tyrimo dalyvių (46 proc.). Tačiau jie palankiau vertino informacijos apie legalias prieigas prie lietuvių ir užsienio kūrėjų turinio internete pakankamumą – kad jos nepakanka, nurodė apie penktadalį (atitinkamai 21 ir 24 proc.) respondentų.

14-29

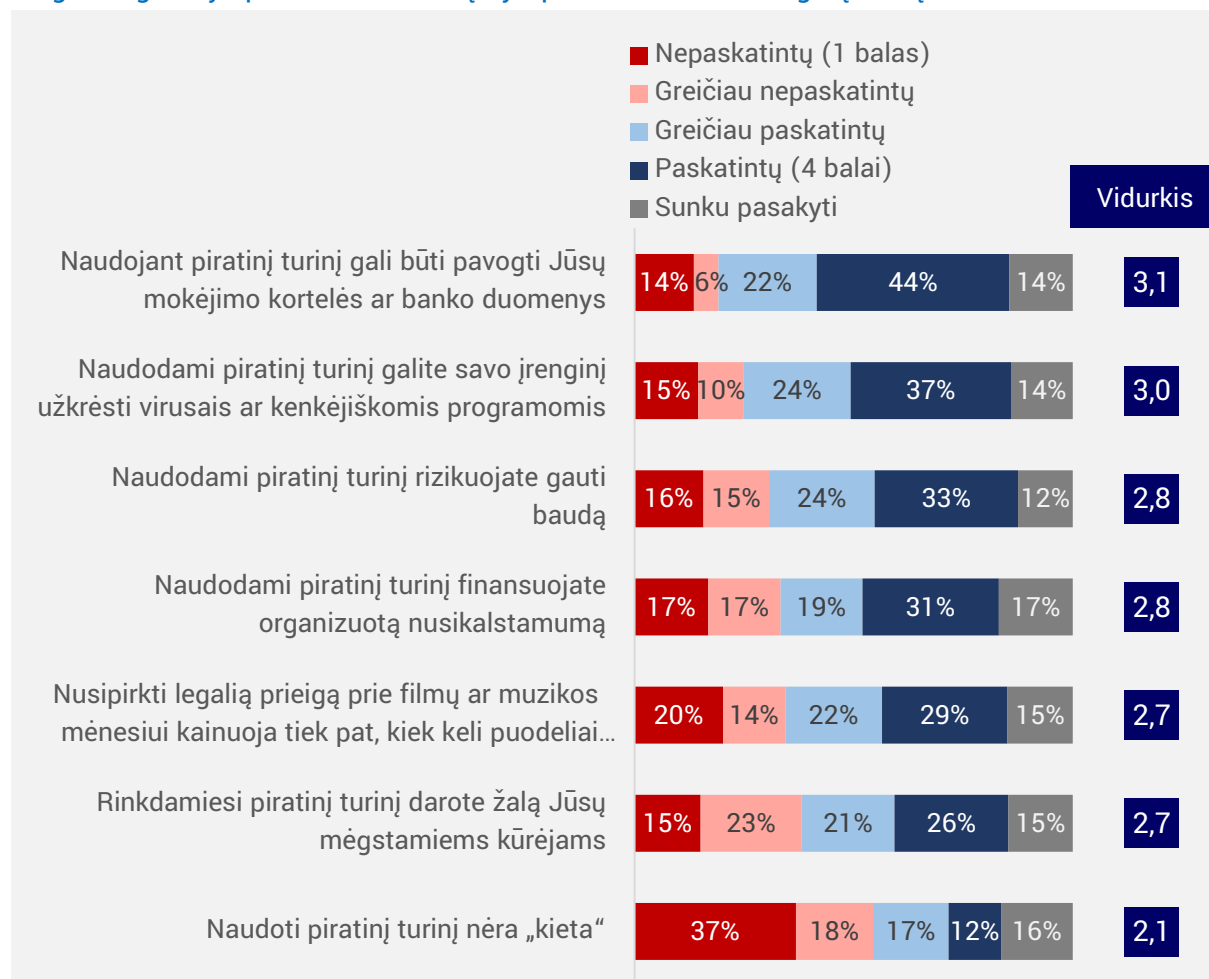
14–29 m. amžiaus tyrimo dalyviai dažniau negu visi respondentai sutinka, jog šiais laikais visi naudoja nelegalų turinį – 28 proc. (visoje imtyje – 20 proc.).

14-74

Kaip ir galima tikėtis, nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai dažniau pakankiau vertina nelegalaus turinio vartojimą, dažniau sutinka, jog šiais laikais visi naudoja nelegalų turinį bei nurodo informacijos apie legalias prieigas bei nelegalaus turinio žalą trūkumą. 50–64 m. amžiaus tyrimo dalyviai dažniau sutinka, jog nusikaltimas yra ne tik nelegalaus turinio pateikimas internete, bet ir jo naudojimas; disponuojantys aukščiausiomis pajamomis – kad nelegalaus turinio naudojimas yra vagystė.

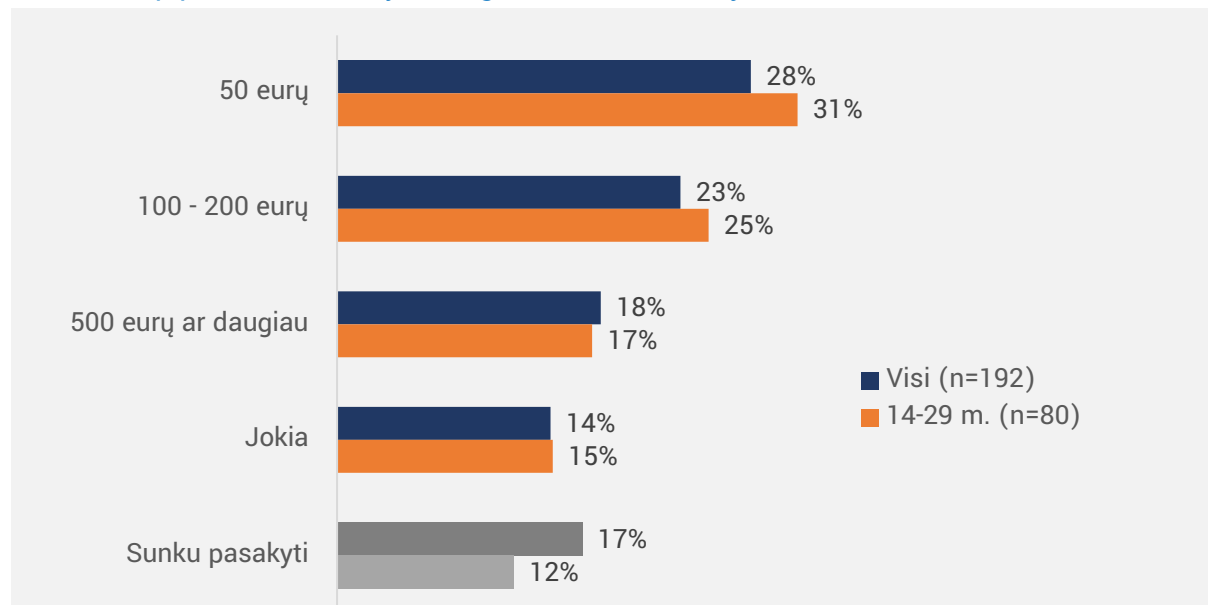
Teiginiai, galintys paskatinti susimąstyti prieš renkantis nelegalų turinį

K20. Kiek toliau pateikti teiginiai paskatintų Jus susimąstyti prieš naudojant piratinį skaitmeninį turinį? N=192 (nelegalaus turinio vartotojai)

Analizuojant teiginius, kurie galėtų paskatinti susimąstyti prieš naudojant nelegalų skaitmeninį turinį, matyti, jog nelegalaus turinio vartotojus labiausiai nuo tokių veiksmų galėtų atgrasyti asmeniškai patiriama žala – mokėjimo kortelės ar banko duomenų vagystė, įrenginio užkrėtimas virusais ar kenkėjiškomis programomis, bauda už naudojimąsi nelegaliu turiniu. Tokia potenciali asmeniškai patiriama žala galėtų priversti susimąstyti 57–66 proc. visų nelegalaus turinio vartotojų. Tai, kad nusipirkti legalią prieigą prie filmų ar muzikos mėnesiui kainuoja tiek pat, kiek keli puodeliai kavos, kad renkantis nelegalų turinį finansuojamas organizuotas nusikalstamumas, daroma žala mėgstamiems kūrėjams, paskatintų susimąstyti 47–51 proc. nelegalaus turinio vartotojų. Vos 29 proc. jų turėtų įtakos mintis, jog naudoti nelegalų turinį nėra „kieta“.

Baudos kaip paskata atsisakyti nelegalaus turinio vartojimo

K21. Įsivaizduokite, kad už piratinio turinio naudojimą Lietuvoje įvestos piniginės baudos fiziniams asmenims. Kaip manote, kokio dydžio galima bauda Jus jau paskatintų atsisakyti piratinio turinio naudojimo? N=192 (nelegalaus turinio vartotojai)

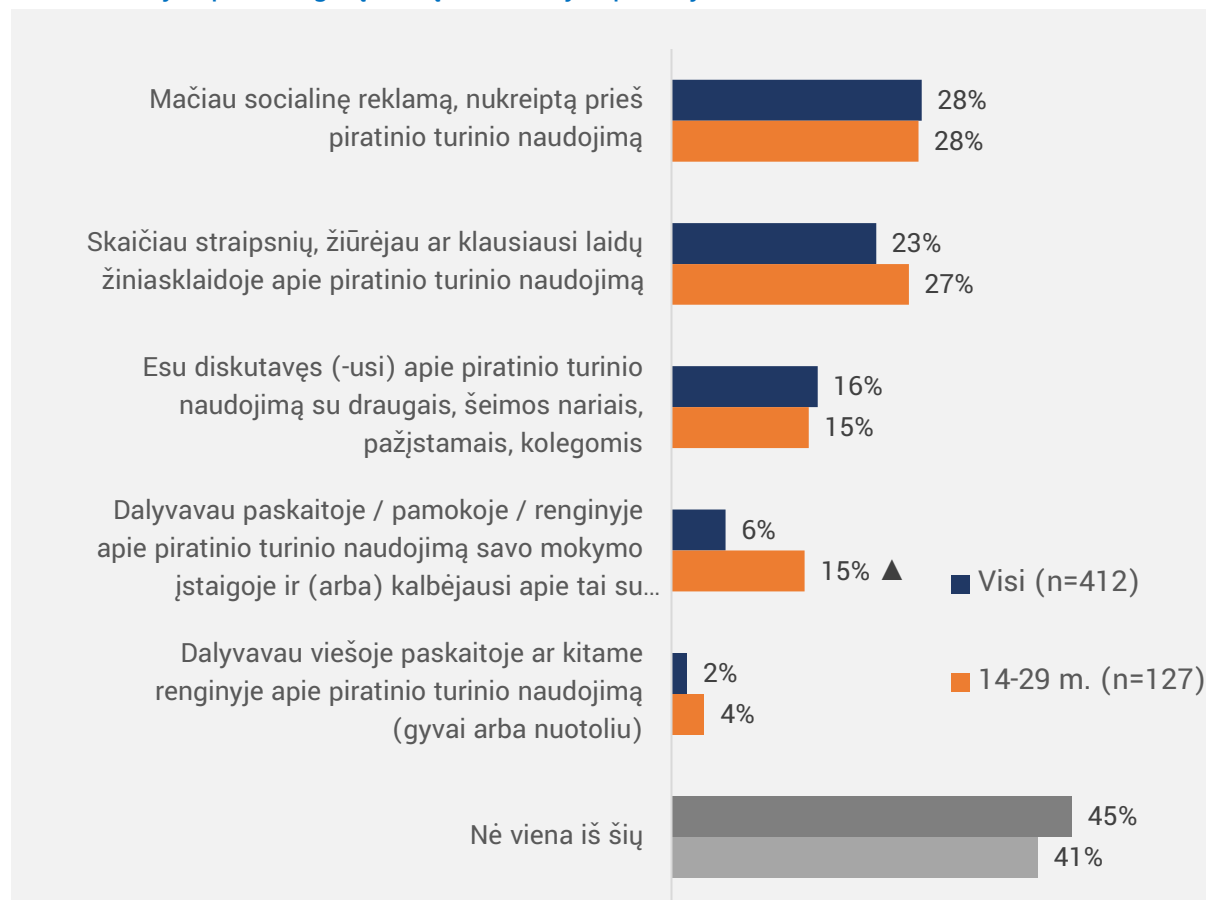
28 proc. nelegalaus turinio vartotojų nuomone, 50 eurų bauda paskatintų atsisakyti naudotis nelegaliu turiniu; dar 23 proc. teigimu, tokia bauda turėtų siekti 100–200 Eur.

Studentai ir moksleiviai statistiškai reikšmingai dažniau minėjo, kad atsisakyti nelegalaus turinio juos paskatintų 50 eurų dydžio bauda, tuo tarpu besinaudojantys nelegaliomis kompiuterinėmis programomis dažniau minėjo 100–200 eurų dydžio baudą.

2.6. Komunikacija socialinėje erdvėje ir šeimoje

Komunikacija apie nelegalų turinį socialinėje aplinkoje

K26. Ar kada nors esate pastebėję reklamų ar kitų pranešimų apie piratinio turinio naudojimą ar dalyvavę tam skirtuose renginiuose ar diskutavę šia tema? (visi respondentai)

Kokią nors komunikaciją, susijusią su nelegaliu turiniu, yra pastebėję 55 proc. visų tyrimo dalyvių bei 59 proc. 14–29 m. amžiaus grupės atstovų. Dažniausiai tyrimo dalyviai minėjo, jog matė socialinę reklamą, nukreiptą prieš nelegalaus turinio naudojimą ir (ar) pastebėjo šią temą žiniasklaidoje – skaitė straipsnių, matė ar klausėsi laidų.

14–29 m. amžiaus tyrimo dalyviai dažniau yra dalyvavę paskaitose ar renginiuose apie nelegalaus turinio naudojimą savo mokslo įstaigose arba turėjo pokalbį šia tema su pedagogais.

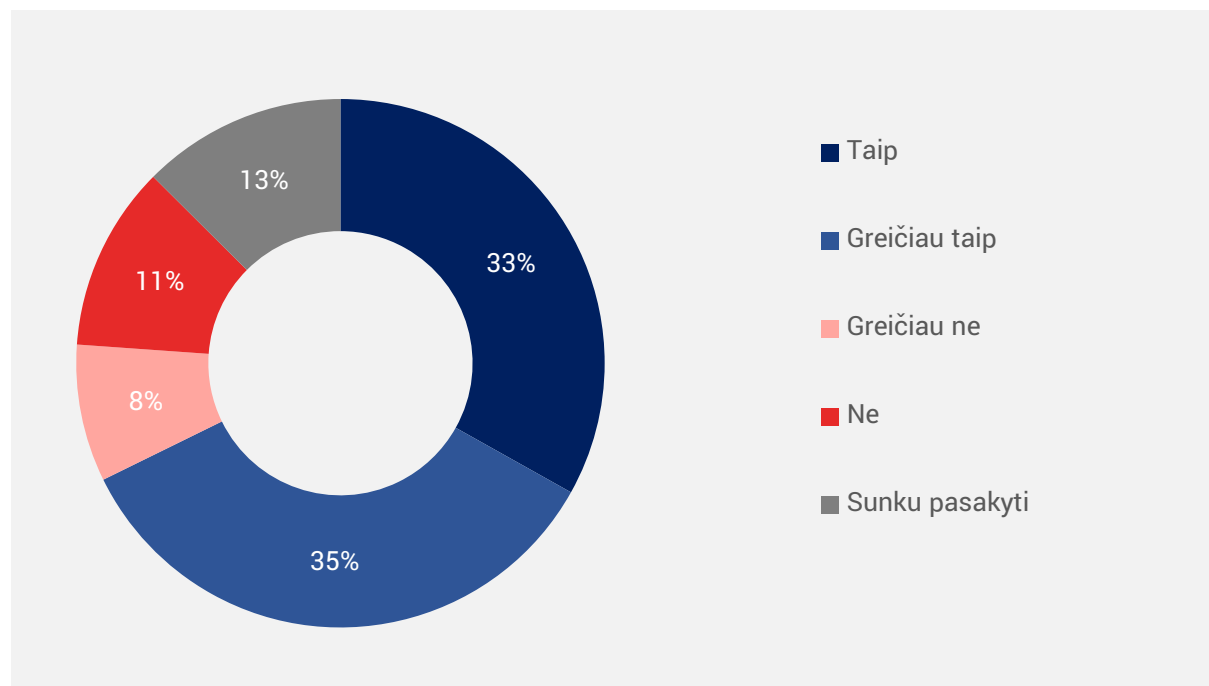

Dažniau su komunikacija (bent vienu paminėtų būdų) yra susidūrę asmenys, kurie teigia, jog jų namų ūkio finansinė padėtis yra gera (pinigų užtenka, gali įsigyti brangesnį ar brangų pirkinį), nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai bei teigiantys, jog lengvai atskiria nelegalų turinį.

Tyrimo dalyviai, kurie apibūdina savo šeimos finansinę situaciją kaip gerą (pinigų užtenka, gali įsigyti brangesnį ar brangų pirkinį), dažniau teigė skaitę straipsnius, matę laidų apie nelegalaus turinio naudojimą. Tie, kurie gyvena Vilniuje, asmenys, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą, taip pat tie, kurių pajamos vienam šeimos nariui siekia 900-1200 Eur/mėn., asmenys, kurie savo naudojimosi internetu įgūdžius apibūdina kaip puikius, bei tyrimo dalyviai, kuriems lengva atskirti nelegalų turinį, dažniau teigė, jog diskutavo apie nelegalaus turinio naudojimą su draugais, šeimos nariais, pažįstamais, kolegomis.

Šeimos žinojimas apie vaikų nelegalaus turinio vartojimą

Tolimesni klausimai, susiję su nelegalaus turinio vartojimu šeimoje ir nuostatomis tokio elgesio atžvilgiu, buvo užduodami tik 14–19 m. respondentams ir tėvams, turintiems vaikų iki 17 metų. Šio bandomojo tyrimo kontekste dėl nedidelių minėtų tikslinių grupių imčių galima vertinti tik bendras tendencijas.

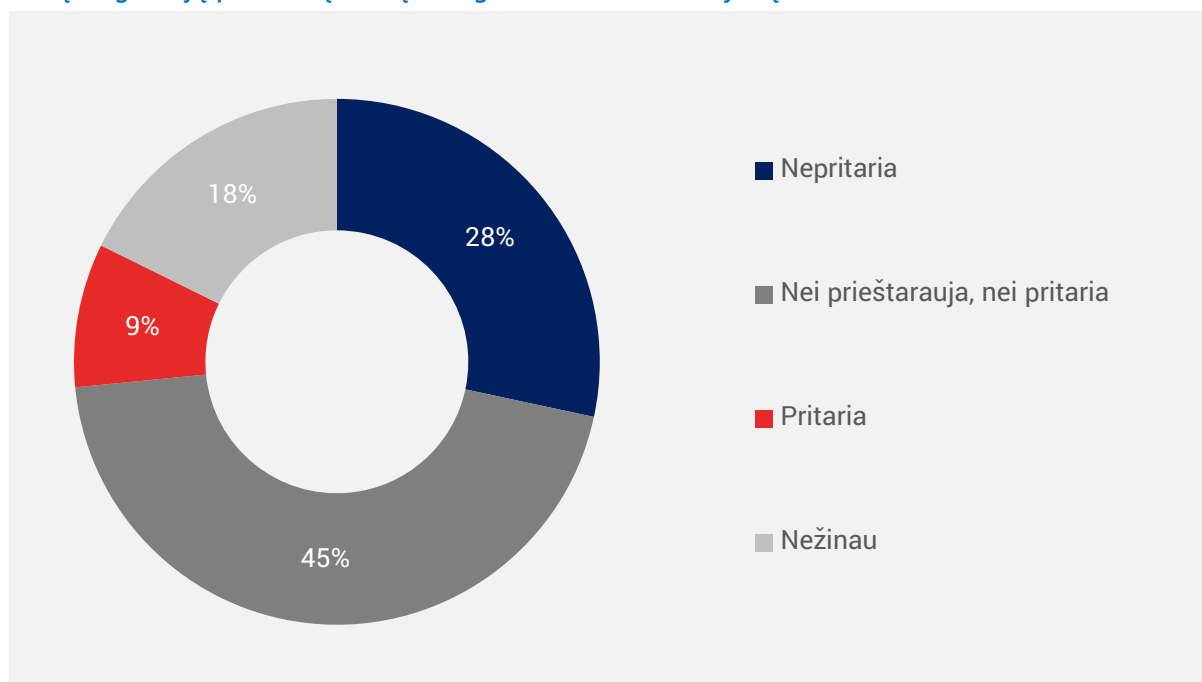

K23-J. Ar Jūsų tėvai ar globėjai žino, kad naudojate piratinį turinį? N=39* (14–19 m. amžiaus respondentai, naudoję nelegalų turinį)

*maža imtis

7 iš 10-ies 14–19 m. amžiaus žmonių, kurie naudoja nelegalų turinį, nurodė, kad apie tai jų tėvai žino.

Tėvų ar globėjų požiūris į vaikų nelegalaus turinio vartojimą

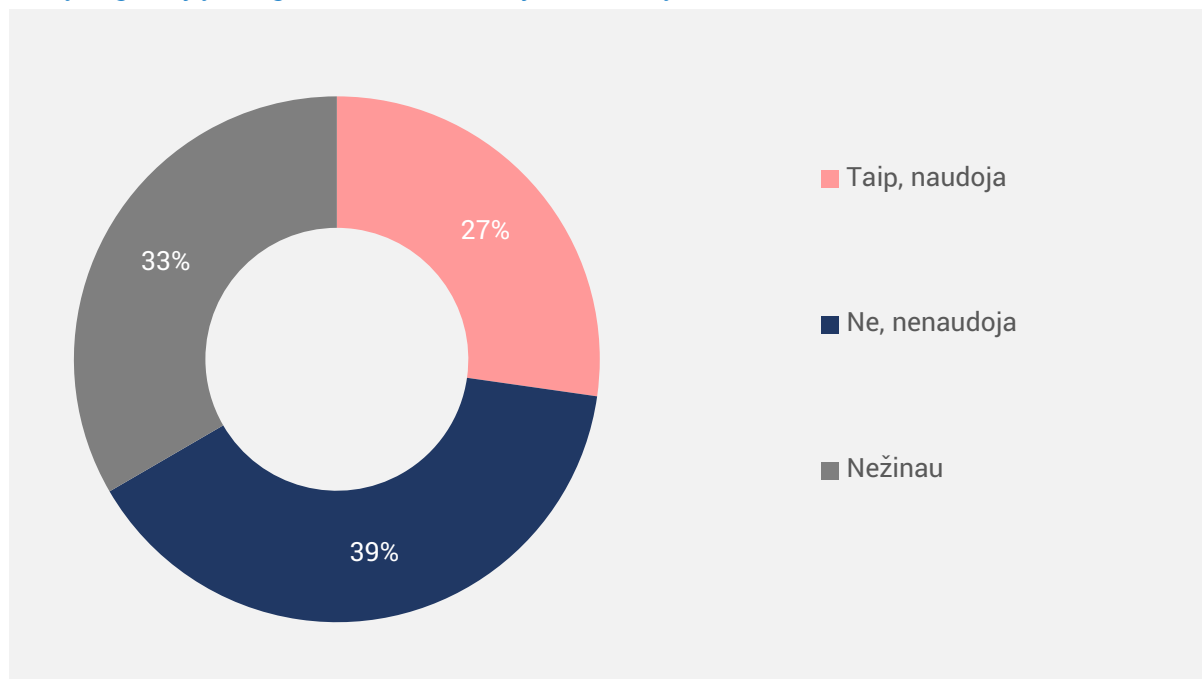

K24-J. Ką Jūsų tėvai ar globėjai mano apie tai, kad naudojate piratinį turinį? (Klausimas naudojantiems piratinį turinį); Kaip manote, ką Jūsų tėvai ar globėjai bendrai mano apie piratinio turinio naudojimą? (Klausimas nenaudojantiems piratinio turinio), N=62 (14–19 m. amžiaus respondentai)*

**maža imtis*

Arti pusės apklaustųjų 14–19 m. jaunuolių nuomone, jų tėvai yra abejingi tokiam elgesiui („Nei prieštarauja, nei pritaria“). Galima pastebėti bendrą tendenciją, kad nevartojantys piratinio turinio respondentai dažniau teigia, kad ir jų tėvai tokiam elgesiui nepritaria. Vis dėlto statistiškai patikimoms išvadoms reikėtų didesnės apklaustųjų imties.

Tėvų ar globėjų nelegalaus turinio vartojimas vaikų akimis

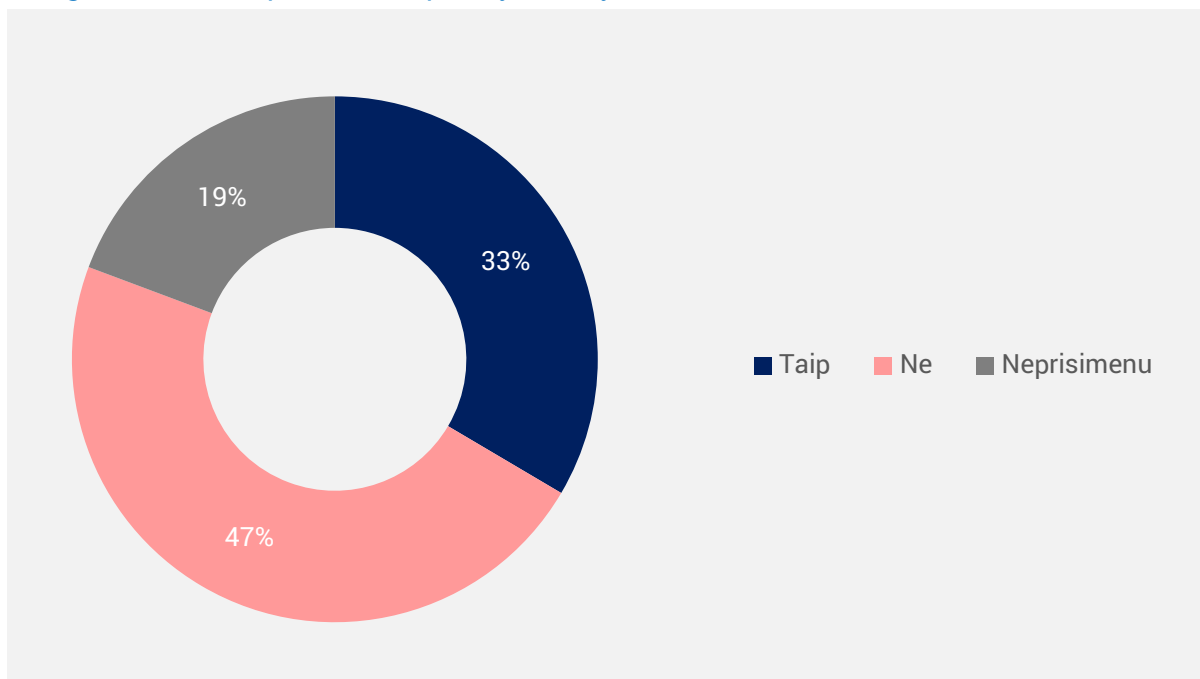

K25-J. Kiek Jums yra žinoma, ar Jūsų tėvai ar globėjai (ar vienas iš jų) patys naudoja piratinį turinį? N=62 (14–19 m. amžiaus respondentai)

Ketvirtadaliu 14–19 m. amžiaus jaunuolių nuomone, jų tėvai patys naudoja nelegalų turinį. 4 iš 10 teigimu, jų tėvai nelegalaus turinio nenaudoja, o 3 iš 10 to nežino.

Tyrimo duomenys rodo bendrą tendenciją, kad nelegalų turinį vartojantys jaunuoliai dažniau mano, jog taip elgiasi ir jų tėvai, tuo tarpu nenaudojantys dažniau mano, jog to nedaro ir jų tėvai.

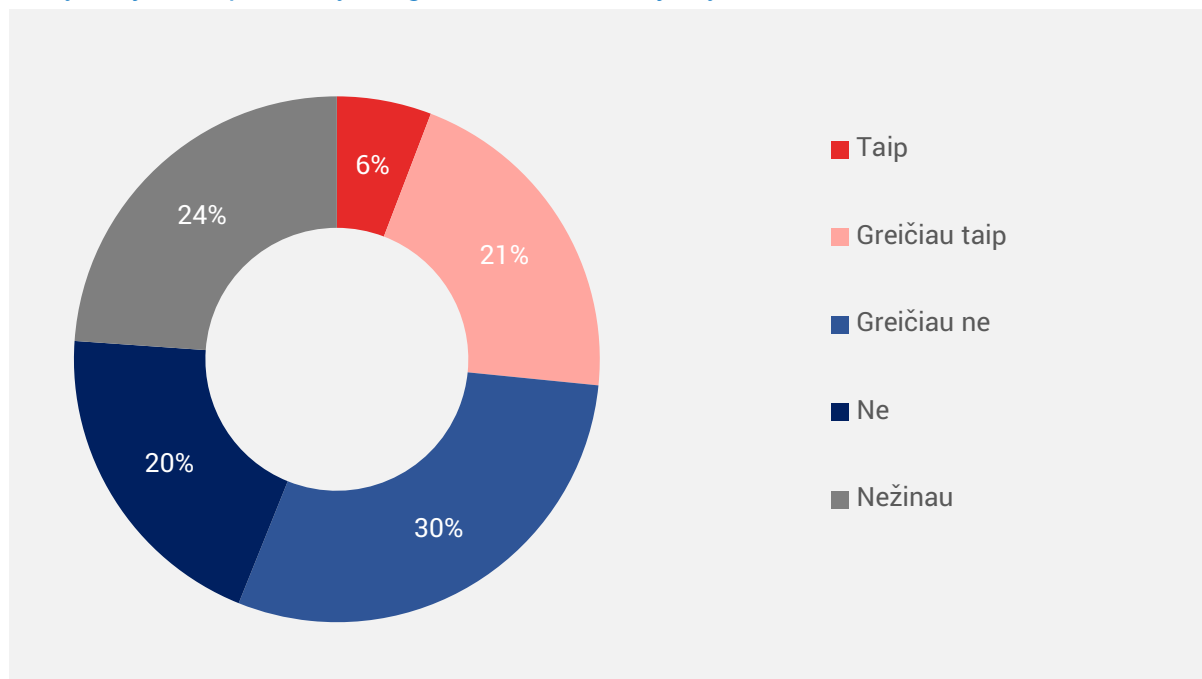
Nelegalaus turinio aptarimas tarp tėvų ir vaikų

K23-T. Ar kada nors esate kalbėję su savo vaikais apie nelegalaus turinio naudojimą, jo neigiamą ar teigiamą vertinimą? N=98 (tėvai, kurie turi vaikų iki 17 metų ir kurių vaikai naudojami internetu)

Trečdalis tėvų, turinčių vaikų iki 17 metų (jau besinaudojančių internetu), yra aptarę nelegalaus turinio naudojimą ir jo vertinimą su vaikais.

Tėvų žinojimas apie vaikų nelegalaus turinio vartojimą

K24-T. Kaip manote, ar Jūsų vaikai savarankiškai (susiradę patys) naudoja piratinį turinį? N=98 (tėvai, kurie turi vaikų iki 17 m. ir kurių vaikai naudojami internetu)

5 iš 10 tėvų, turinčių vaikų iki 17 metų, kurie naudojami internetu, mano, jog jų vaikai nesinaudoja nelegaliu turiniu, o 3 iš 10 manymu, nelegalus turinys jų vaikų yra naudojamas. Visgi net ketvirtadalis tėvų nežino, ar jų vaikai naudoja nelegalų turinį.

Pastebėta tendencija, jog tėvai, kurie patys naudoja nelegalų turinį, dažniau mano arba žino, jog toks turinys vartojamas ir jų vaikų.

2.7. PAGRINDINIŲ REZULTATŲ SANTRAUKA

Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimo įpročiai

Lietuvos gyventojai dažniausiai internete žiūri filmus, serialus, TV laidas ir vaizdo įrašus, taip pat dažnai klausosi muzikos ir naudojami kompiuterinėmis programomis – kasdien arba beveik kasdien šiomis veiklomis užsiima atitinkamai 35 proc., 32 proc. ir 17 proc. Lietuvos gyventojų. Rečiausios iš visų tirtų veiklų internete yra dramos kūrinų žiūrėjimas ir muzikos natų naudojimas – šį turinį bent kartą per savaitę žiūri / naudoja apie dešimtadalis tyrimo dalyvių.

Naršyklė ar programėlė yra dažniausiai naudojami internetinio turinio pasiekimo būdai – taip dažniausiai žiūrimos sporto laidos, filmai, TV laidos, vaizdo įrašai, muzika, mokomasis audiovizualinis turinys, dramos kūriniai, naudojamosi muzikos natomis. Išsaugota kopija dažniau naudojamosi dirbant kompiuterinėmis programomis, žaidžiant vaizdo žaidimus, o rašytinis turinys panašiai dažnai pasiekiamas tiesiogiai naršyklėje (programėlėje) ar naudojantis išsaugota kopija.

62 proc. tyrimo dalyvių per pastaruosius 12 mėnesių vartojo kokį nors mokamą legalų turinį – dažniausiai prenumeravo ar pirko licenciją žiūrėti filmus, TV laidas, vaizdo įrašus, pasiekti mokomąjį audiovizualinį turinį, žaisti vaizdo žaidimus ar naudotis kompiuterinėmis programomis. Rečiausiai pirktas ar prenumerotas turinys – dramos kūriniai, muzikos natos ir sporto transliacijos.

45 proc. Lietuvos gyventojų per pastaruosius 12 mėnesių vartojo bent vienos rūšies nelegalų turinį. Nelegalų turinį statistiškai reikšmingai dažniau vartojo vyrai, 14–29 metų amžiaus tyrimo dalyviai, vilniečiai (tai gali būti susiję su tuo, kad Vilniuje gyvena daugiau jaunų žmonių), moksleiviai ir studentai, o moterys ir 50–64 metų amžiaus interneto vartotojai dažniau nelegalaus turinio nenaudojo.

Didesnė dalis bet kurio skaitmeninio turinio vartotojų teigė naudoję tik legalų turinį – daugiausia tik legalaus turinio vartotojų yra tarp asmenų, naudojusį mokomąjį audiovizualinį turinį, taip pat tarp žiūrėjusių sporto transliacijas, besinaudojusį kompiuterinėmis programomis, žaidusių vaizdo žaidimus, besiklausiusių muzikos ar vartojusių rašytinį turinį (58–71 proc.). Vaizdinio turinio (filmų, serialų, TV laidų, vaizdo įrašų) kategorijoje yra daugiausia tik nelegalaus arba iš dalies legalaus, iš dalies nelegalaus turinio vartotojų – 7 proc. šio turinio vartotojų nurodė žiūrėję tik nelegalų turinį, net 29 proc. – ir legalų, ir nelegalų turinį.

Remiantis duomenimis apie nelegalaus turinio vartojimo dažnį, tyrimo dalyviai buvo suskirstyti į tris grupes: nuolatinis, nereguliarius nelegalaus turinio vartotojus ir nevartojančius nelegalaus turinio. Nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai, vartojantys bent vienos kategorijos nelegalų turinį bent kelis kartus per mėnesį, sudaro 29 proc. visų tyrimo dalyvių, ir statistiškai reikšmingai daugiau – net 45 proc. – 14–29 metų amžiaus tikslinės grupės atstovų. Į nuolatinio nelegalaus turinio vartotojų kategoriją dažniau patenka vyrai, 14–19 metų bei 20–29 metų amžiaus asmenys, vilniečiai, studentai ir moksleiviai, po vieną gyvenantys asmenys. Nereguliarių nelegalaus turinio vartotojų, t. y. tokių, kurie vartoja nelegalų

turinį kartą per mėnesį ar rečiau, dalis yra 16 proc. tarp visų tyrimo dalyvių ir 17 proc. tarp 14–29 metų amžiaus grupės atstovų. Nereguliarūs tokio turinio vartotojai dažniau turi aukštąjį išsimokslinimą (71 proc. visų nereguliarių nelegalaus turinio vartotojų, palyginti su 57 proc. tarp visų respondentų). Sąsajų su respondentų finansine padėtimi nebuvo nustatyta.

Tyrimo dalyviai, paprašyti įvertinti savo nelegalaus turinio vartojimo dažnį lyginant su praėjusiais metais, pasiskirstė į dvi apylyges dalis – beveik pusė (43 proc.) tyrimo dalyvių, vartojusių nelegalų turinį, teigė, kad nelegalų turinį vartoja rečiau, ir beveik tokia pati dalis mano, kad nelegalų turinį vartojo tiek pat arba dažniau (atitinkamai 36 proc. ir 8 proc.). 14–29 metų amžiaus grupėje statistiškai reikšmingai mažesnė dalis teigė, kad nelegalų turinį vartojo rečiau nei prieš metus.

Legalaus ir nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys

Su kaina susijusios priežastys bei turinio pasiūla (jo kiekis ir prieinamumas suprantama ar gimtąja kalba) yra pagrindinės priežastys, kodėl respondentai renkasi vartoti nelegalų turinį.

Tyrimo dalyviai, kurie vartojo tik legalų turinį, dažniausiai pabrėžė, kad tokį jų pasirinkimą lemia legalių šaltinių pakankamumas, siekis nedaryti nieko neteisėta, baimė užkrėsti savo kompiuterį virusais ir noras, kad atlikėjai gautų atlygį už savo kūrinį. Didesnė legalių turinio svetainių pasiūla taip pat yra viena iš dviejų priežasčių (antroji – apskritai mažesnis turinio naudojimas), kodėl tyrimo dalyviai pastaraisiais metais pradėjo vartoti mažiau nelegalaus turinio.

Nelegalaus turinio prieigos ir vartojimo būdai, neigiamos pasekmės

Nelegalaus turinio vartotojai dažniausiai tokio turinio ieško per „Google“ ar kitas paieškos sistemas arba tiesiai eina į jiems žinomą nelegalų turinį teikiančią svetainę (šie būdai populiariausi ir tarp 14–29 metų amžiaus grupės atstovų).

Paklausti apie nelegalaus turinio prieigos būdus, respondentai, vartoję nelegalų turinį per pastaruosius metus, nurodė, kad nelegalų turinį dažniausiai vartojo tiesiogiai nelegalioje svetainėje (42 proc. visų tyrimo dalyvių bei 54 proc. 14–29 metų amžiaus grupės atstovų), parsisiuntė per „Torrent“ (34 proc.) ar parsisiuntė tiesiai iš interneto svetainės (24 proc.). 15 proc. nelegalų turinį vartojusių respondentų nurodė naudojęsi iš kitų gautais mokamų prieigų slaptažodžiais ar programinės įrangos licencijomis.

Daugiau nei pusė visų nelegalų turinį vartojusių respondentų teigė vartodami tokį turinį nepatyrę jokių neigiamų pasekmių, o su bent viena tokių pasekmių yra susidūrę 38 proc. nelegalaus turinio vartotojų. Dažniausiai buvo skundžiamasi prasta vaizdo ar garso kokybe (23 proc. visų nelegalaus turinio vartotojų ir 27 proc. 14–29 metų amžiaus grupės atstovų), o bent vieną neigiamą pasekmę, išskyrus prastą vaizdo ar garso kokybę, nurodė patyrę 25 proc. tyrimo dalyvių.

Žinios, įsitikinimai ir nuostatos

Daugiau nei pusė tyrimo dalyvių (58 proc.) ir net 71 proc. 14–29 metų amžiaus grupės atstovų nurodė, kad jiems labai lengva arba palyginti lengva atskirti, ar jų naudojama prieiga prie internetinio turinio yra legali ar ne. Taip dažniau nurodė tie, kurie mano turintys puikius naudojimosi internetu įgūdžius, bei nelegalaus turinio vartotojai. Todėl galima teigti, kad nelegalaus turinio vartotojai yra įgudę atpažinti tokį turinį ir retas kuris jį vartoja atsitiktinai.

Paklausti, pagal kokius požymius galima atskirti legalią svetainę nuo nelegalios, respondentai dažniausiai minėjo, kad legalioje svetainėje pateikiama turinio platintojo juridinė informacija (įmonės pavadinimas, rekvizitai) bei kontaktinė informacija (kontaktinė forma), o nelegalias svetaines dažniausiai galima atskirti pagal adreso pabaigą (.in, .to, .cc, .net) ir tai, kad tokioje svetainėje prašoma ją paremti, aukoti. Didžioji dalis tyrimo dalyvių pastebėjo, kad tiek legalios, tiek nelegalios svetainės išsiskiria kokybišku, šiuolaikiniu dizainu, taip pat kad naršant tiek legalias, tiek nelegalias svetaines iškyla reklaminiai langai ar reklamjuostės.

Filmai.in buvo dažniausiai tyrimo dalyvių minima nelegalų turinį teikianti svetainė – ją nurodė 36 proc. respondentų (antra dažniausiai minėta nelegali svetainė – „Linkomanija“). Įdomu pastebėti, kad svetainę filmai.in legalia laiko 4 proc. visų tyrimo dalyvių ir 8 proc. 14–29 metų amžiaus grupės atstovų.

Vertindami skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu internete priimtinumą, respondentai atlaidžiausiai (kaip labiausiai priimtina) vertino nelegalaus turinio parsisiuntimą tik savo naudojimo reikmėms ir įrašų, įkeltų „Youtube“ be teisių savininko leidimo, žiūrėjimą. Mažiausiai priimtina respondentams atrodo be savininko leidimo įkelti nelegalų ar legalų turinį į internetą, taip pat su kitais pasidalyti iš nelegalių šaltinių gautu turiniu. Šias nuostatas atspindi ir atsakymai į klausimą, kiek respondentai sutinka su įvairiais teiginiais apie nelegalaus turinio vertinimą: nors 5 iš 10 visų tyrimo dalyvių sutinka, kad nelegalaus turinio vartojimas yra vagystė, tik 3 iš 10 pritaria, kad nelegalaus turinio naudojimas savo reikmėms yra nusikaltimas, už kurį turėtų būti baudžiama, ir tiek pat sutinka, kad naudojimasis nelegaliu turiniu savo reikmėms niekam nedaro didelės žalos. Kad šiais laikais visi vartoja nelegalų turinį, sutinka 27 proc. dalyvių (pastarajam teiginiui dažniau pritaria 14–29 metų amžiaus tyrimo dalyviai bei nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai, matyt, remdamiesi savo artimiausios aplinkos patirtimi).

Kad yra mažai girdėję apie nelegalaus turinio vartojimo daromą žalą, nurodė beveik pusė tyrimo dalyvių. Tačiau jie palankiau vertino informacijos apie legalias prieigas prie lietuvių ir užsienio kūrėjų turinio internete pakankamumą – kad jos nepakanka, nurodė tik apie penktadalis respondentų.

Respondentų taip pat buvo klausama, kokie teiginiai juos labiausiai paskatintų susimąstyti prieš renkantis vartoti nelegalų turinį. Sprendžiant iš atsakymų, labiausiai nuo nelegalaus turinio vartojimo padėtų atgrasyti komunikacija apie asmeniškai patiriamą žalą (mokėjimo kortelės ar banko duomenų vagystė, įrenginio užkrėtimas virusais ar kenkėjiškais programomis, rizika gauti baudą už naudojimąsi nelegaliu turiniu) – tai paskatintų susimąstyti 57–66 proc. respondentų. Mažiau gyventojų paskatintų

susimąstyti informacija, kad nusipirkti legalią prieigą prie filmų ar muzikos mėnesiui kainuoja tiek pat, kiek keli puodeliai kavos, kad renkantis nelegalų turinį finansuojamas organizuotas nusikalstamumas, daroma žala mėgstamiems kūrėjams (47–51 proc. respondentų). Nuo nelegalaus turinio vartojimo atgrasyti galėtų ir baudos, nes tik 14 proc. respondentų nurodė, kad jokia bauda nepaskatintų jų atsakyti vartoti nelegalų turinį (dar 17 proc. pasirinko atsakymą „Sunku pasakyti“). Bauda iki 200 eurų galimai turėtų poveikį maždaug pusei nelegalų turinį vartojančių Lietuvos gyventojų ir 14–29 metų amžiaus grupės atstovų, dar 18 proc. pirataujančių gyventojų poveikį turėtų didesnė nei 200 eurų bauda.

Komunikacija socialinėje erdvėje ir šeimoje

55 proc. Lietuvos gyventojų ir 59 proc. 14–29 metų amžiaus grupės atstovų yra pasiekusi kokią nors komunikaciją apie nelegalų turinį – matė socialinę reklamą, nukreiptą prieš nelegalaus turinio vartojimą, ir (ar) pastebėjo šią temą žiniasklaidoje. 14–29 metų amžiaus tyrimo dalyviai dažniau yra dalyvavę paskaitose ar renginiuose apie nelegalaus turinio vartojimą savo mokslo įstaigose arba turėjo pokalbių šia tema su savo pedagogais.

Jaunų asmenų (14–19 metų amžiaus) bei tėvų, auginančių vaikus iki 17 metų amžiaus, buvo klausama apie nelegalaus turinio vartojimo patirtį, tėvų žinojimą apie vaikų elgesį ir nuomonę šiuo klausimu. Nors šių tikslinių grupių imtys Bandomajame tyrime yra labai nedidelės ir statistiškai reikšmingų skirtumų užfiksuota nebuvo, tačiau matoma tam tikrų požymių, kad tėvai gali turėti įtakos vaikų elgesiui su nelegaliu turiniu, patys rinkdamiesi nevertoti nelegalaus turinio ir kalbėdamiesi su vaikais šia tema.

7 iš 10 nelegalų turinį vartojančių jaunuolių mano, jog jų tėvai žino, kad jie vartoja nelegalų turinį, ketvirtadalis iš jų nuomone, jų tėvai patys vartoja nelegalų turinį. Nors, kaip buvo minėta, statistiškai patikimoms išvadoms neužtenka turimų imčių dydžio, matoma tendencija, kad jauni asmenys, kurie vartoja nelegalų turinį, dažniau mano arba žino, kad taip elgiasi ir jų tėvai, o tokio turinio nevertojantys jaunuoliai dažniau mano, kad jų tėvai jo irgi nevertoja. Be to, nelegalų turinį vartojančių jaunuolių nuomone, jų tėvai dažniausiai yra abejingi tokiam elgesiui, o tokio turinio nevertojantys jaunuoliai dažniau mano, kad tėvai tokiam elgesiui nepritaria. Analogiškai matoma tendencija, kad tėvai, kurie patys vartoja nelegalų turinį, dažniau mano, kad tokį turinį vartoja ir jų vaikai, o tokio turinio nevertojantys tėvai dažniau mano, kad jo nevertoja ir jų vaikai. Taip pat svarbu pastebėti, kad tik ketvirtadalis tėvų yra aptarę nelegalaus turinio vartojimą ir jo vertinimą su vaikais, o nuolatiniai nelegalaus turinio vartotojai dažniau teigia, kad nėra kalbėjęsi su vaikais šia tema.

Nelegalaus turinio vartojimo įpročiai ir nuostatos 14–29 metų amžiaus grupėje

14–29 metų amžiaus grupė internetinį turinį vartoja dažniau nei vyresni gyventojai – jie dažniau negu kiti internete klausosi muzikos, žaidžia vaizdo žaidimus ar naudojami kompiuterinėmis programomis, taip pat dažniau negu kiti yra pirkę legalią filmų, serialų, vaizdo įrašų bei muzikos prenumeratą ir neribotą kompiuterinių žaidimų licenciją. Tarp šios grupės atstovų mokamo legalaus turinio vartotojų yra net 77 proc. (daugiau nei tarp visų gyventojų – 62 proc.).

14–29 metų amžiaus grupėje yra daugiau nelegalaus turinio vartotojų nei visoje populiacijoje – per pastaruosius 12 mėnesių 45 proc. gyventojų yra rinkęsi bent vienos rūšies nelegalų turinį, tarp 14–29 metų amžiaus respondentų ši dalis sudaro 63 proc. Tarp jaunų asmenų taip pat yra daugiau nuolatinių nelegalaus turinio vartotojų – tarp visų Lietuvos gyventojų nuolatinių piratų yra 29 proc., o tarp 14–29 metų amžiaus grupės atstovų – net 45 proc. (nuolatinių nelegalaus turinio vartotojų dalis yra didesnė tarp jaunesnių – 14–19 metų amžiaus, negu tarp vyresnių – 20–29 metų amžiaus, jaunuolių). Nors tam tikrų nelegalių veiksmų (ne)priimtinumą 14–29 metų amžiaus tyrimo dalyviai vertina panašiai kaip ir visi tyrimo dalyviai, jie dažniau negu visi respondentai sutinka, kad šiais laikais visi vartoja nelegalų turinį (28 proc., palyginti su 20 proc.), ir dažniau teigia, kad jiems yra labai lengva atpažinti nelegalų turinį. Kaip ir visi tyrimo dalyviai, dažniausiai jie nurodo su kaina susijusias nelegalaus turinio vartojimo priežastis – didelę legalaus turinio kainą bei nenorą mokėti už tai, ką galima gauti nemokamai.

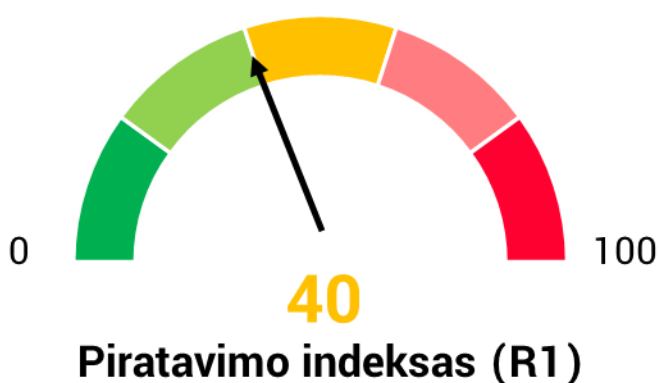
Kalbant apie nelegalaus turinio vartojimo pokyčius, pažymėtina matoma tendencija, kad nelegalų turinį vartojantys 14–29 metų amžiaus grupės atstovai yra dažniau susidūrę su neigiamomis tokio elgesio pasekmėmis. Vis dėlto tarp jų taip pat mažiau teigiančių, kad nelegalų turinį vartoja rečiau nei prieš metus, tad panašu, kad neigiamos pasekmės menkai prisideda prie tokio turinio vartojimo mažinimo.

Kaip ir visi tyrimo dalyviai, 14–29 metų amžiaus asmenys nelegalaus turinio dažniausiai ieško per „Google“ ar kitas paieškos sistemas arba tiesiai eina į jiems žinomą nelegalų turinį teikiančią svetainę ir turinį dažniausiai žiūri ar klauso svetainėje. 6 iš 10 yra pasiekusi kokia nors komunikacija apie nelegalaus turinio vartojimą ir panaši dalis kaip ir visų tyrimo dalyvių atveju teigia, kad jie yra mažai girdėję apie nelegalaus turinio daromą žalą. Beje, tik 15 proc. šių jaunų asmenų pamena dalyvavę paskaitose ar renginiuose apie nelegalaus turinio vartojimą savo mokslo įstaigose arba yra kalbėjęši šia tema su pedagogais.

2.8. ESMINIAI RODIKLIAI

14–64 metų amžiaus Lietuvos gyventojų tikslinė grupė

Apibendrintas piratavimo indeksas (R1)⁵¹ – 40.

45 % gyventojų **bent kartais** vartoja kokios nors kategorijos nelegalų turinį* (R2).

29 % Lietuvos gyventojų **reguliariai** vartoja nelegalų turinį* (R3).

48 % gyventojų laiko **priimtiniu** bent vieną nelegalios prieigos prie internetinio turinio ar jo sklaidos būdą* (R4).

38 % gyventojų yra **pakantūs** nelegalaus turinio vartojimui* (R5).

24 % gyventojų nurodo **negebantys** atskirti legalių ir nelegalių internetinio turinio prieigų (R6).

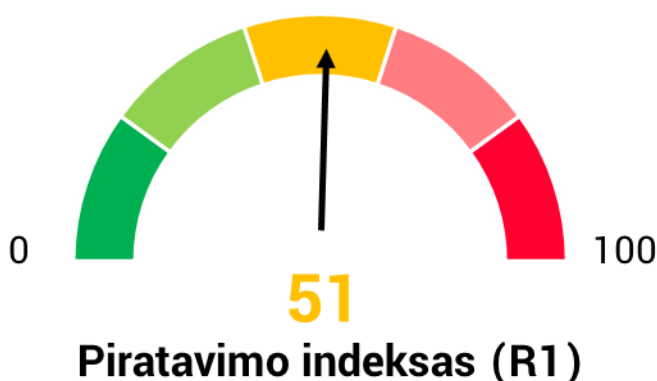
59 % gyventojų **nepakanka informacijos** apie nelegalaus turinio daromą žalą ir legalias prieigas prie internetinio turinio (R7).

⁵¹ Apibendrintas indeksas skaičiuojamas naudojant žvaigždute pažymėtus rodiklius.

62 % gyventojų vartoja **legalų mokamą** turinį (R8).

14–29 metų amžiaus jaunimo tikslinė grupė

Apibendrintas piratavimo indeksas (R1)⁵² – 51.

63 % bent kartais vartoja kokios nors kategorijos nelegalų turinį* (R2).

45 % reguliariai vartoja nelegalų turinį* (R3).

51 % laiko **priimtinu** bent vieną nelegalios prieigos prie internetinio turinio ar jo sklaidos būdą* (R4).

46 % yra **pakantūs** nelegalaus turinio vartojimui* (R5).

18 % nurodo **negebantys** atskirti legalių ir nelegalių internetinio turinio prieigų (R6).

60 % **nepakanka informacijos** apie nelegalaus turinio daromą žalą ir legalias prieigas prie internetinio turinio (R7).

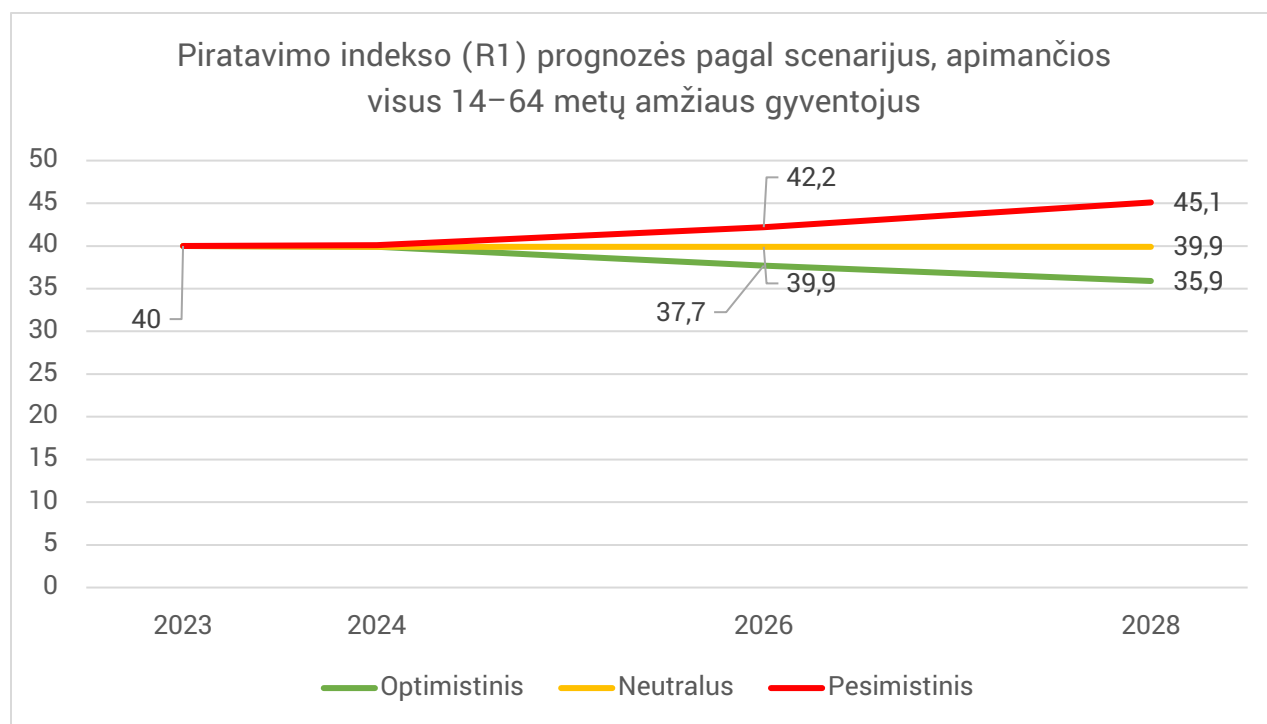
77 % vartoja **legalų mokamą** turinį (R8).

⁵² Apibendrintas indeksas skaičiuojamas naudojant žvaigždute pažymėtus rodiklius.

2.9. NELEGALAUS TURINIO VARTOJIMO TENDENCIJŲ PROGNOZĖ

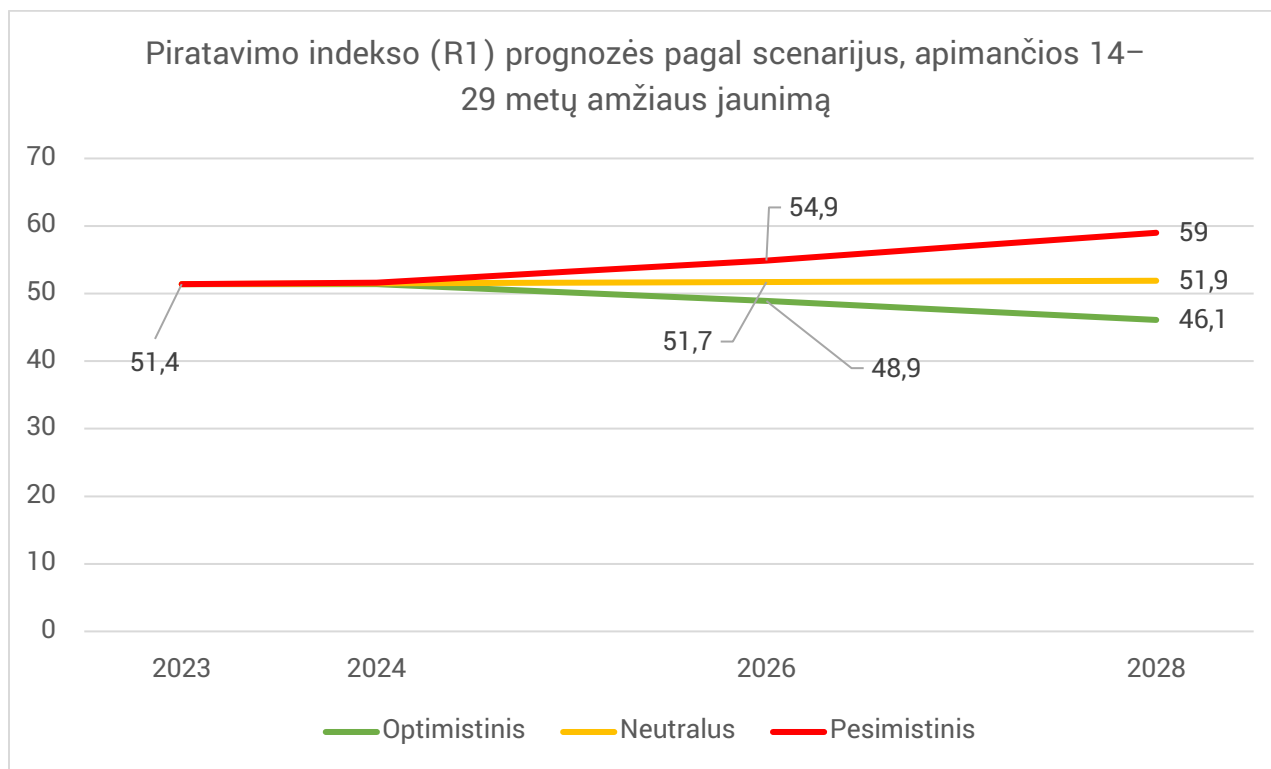
Šiame skyriuje pateikiamos Bandomojo tyrimo duomenų pagrindu sudarytos rodiklių prognozės pagal Metodikoje pristatytą prognozavimo metodiką dviem tikslinėms grupėms: visiems 14–64 metų amžiaus Lietuvos gyventojams bendrai ir atskirai 14–29 metų amžiaus jaunimui. Pastaroji tikslinė grupė dėl didesnio nelegalaus turinio vartojimo turi būti stebima atskirai.

Pirataavimo indekso kitimo prognozės pagal tris scenarijus, apimančios visus Lietuvos gyventojus, pateiktos 2 paveiksle.

2 pav. Pirataavimo indekso kitimo prognozės pagal scenarijus (apimančios 14–64 metų amžiaus Lietuvos gyventojus)

3 paveiksle pavaizduotos pirataavimo indekso kitimo prognozės pagal tris scenarijus, apimančios jaunimo (14–29 metų amžiaus) tikslinę grupę.

3 pav. Pirataavimo indekso kitimo prognozės pagal scenarijus (apimančios 14–29 metų amžiaus jaunimą)

Pagal neutralų scenarijų 2028 m. Lietuvoje būtų nustatytas minimalus pirataavimo indekso sumažėjimas. Tai pirmiausia lemtų prognozuojama tendencija, kad didžiųjų miestų gyventojai vartoja daugiau nelegalaus turinio ir jų dalis bendrojoje populiacijoje didės, tačiau padidės ir vyriausios asmenų grupės, mažai vartojančios nelegalų turinį, dalis.

Pagal pesimistinį scenarijų 2028 m. būtų nustatytas vidutinio dydžio pirataavimo indekso augimas. Tai daugiausia lemtų šios scenarijaus prielaidos: sumenkęs žmonių sąmoningumas ir nepakantumas nelegalaus turinio vartojimui, dėl išaugusio nelegalaus turinio prieinamumo padidėjęs jo vartojimas.

Pagal optimistinį scenarijų 2028 m. būtų nustatytas vidutinio dydžio pirataavimo indekso sumažėjimas. Tai lemtų šios scenarijaus prielaidos: dėl išaugusio visuomenės sąmoningumo padidėtų žmonių nepakantumas nelegalaus turinio vartojimui (R5), o dėl sumažėjusio nelegalaus turinio prieinamumo sumažėtų jo vartojimas.

Visų rodiklių prognozė, apimanti 14–64 metų amžiaus Lietuvos gyventojus, pateikiama 15 lentelėje.

15 lentelė. Prognozuojamos rodiklių reikšmės (14–64 m. Lietuvos gyventojai)

Metai	Scenarijus	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	Piravimo indeksas
2023	-	44,9	28,5	48,3	38,4	23,6	58,9	62,4	40
2024	Pesimistinis	45,6	29,9	48,3	35,9	22,9	57,9	63,6	40,1
	Neutralus	45,4	29,8	48,4	36,1	22,7	57,5	64,2	39,9
	Optimistinis	45,2	29,6	48,5	36,4	22,3	57,1	64,9	39,9
2026	Pesimistinis	54,9	30	48,3	35,7	23,1	58,1	63,3	42,2
	Neutralus	45,4	29,8	48,5	36,1	22,5	57,3	64,5	39,9
	Optimistinis	36	29,5	48,7	36,6	21,8	56,5	65,8	37,7
2028	Pesimistinis	66,2	30,1	48,3	35,4	23,2	58,3	62,9	45,1
	Neutralus	44,8	29,3	48,9	36,9	21,4	55,9	66,5	39,9
	Optimistinis	28,6	29,3	48,8	36,9	21,4	55,8	66,5	35,9

Visų rodiklių prognozė 14–29 m. jaunimui yra pateikiama 16 lentelėje.

16 lentelė. Prognozuojamos rodiklių reikšmės (14–29 m. Lietuvos gyventojai)

Metai	Scenarijus	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	Piravimo indeksas
2023	-	62,6	45,4	51,4	46,1	18	60,2	77	51,4
2024	Pesimistinis	63,5	44,51	48,67	41,17	20,29	58,85	77,87	51,6
	Neutralus	63,34	44,36	48,78	41,41	20,02	58,48	78,32	51,5
	Optimistinis	63,31	44,20	48,90	41,66	19,73	58,08	78,77	51,4
2026	Pesimistinis	76,7	44,88	48,79	41,00	20,45	59,16	77,68	54,9
	Neutralus	63,50	44,56	49,02	41,50	19,88	58,38	78,63	51,7
	Optimistinis	50,5	44,23	49,25	42,02	19,30	57,58	79,54	48,9
2028	Pesimistinis	90,1	45,24	48,89	40,80	20,61	59,48	77,50	59,0
	Neutralus	63,63	44,75	49,24	41,57	19,75	58,30	78,94	51,9
	Optimistinis	40,3	45,24	48,89	40,80	20,61	59,48	77,50	46,1

2.10. TYRIMO IŠVADOS

Beveik pusė Lietuvos gyventojų bent kartais vartoja nelegalų turinį (įvertinant paklaidą, tikrasis skaičius būtų 40–50 proc. Lietuvos gyventojų), o reguliariai tai daro kiek daugiau nei ketvirtadalis gyventojų (29 proc., įvertinus paklaidą – 24–34 proc. Lietuvos gyventojų). Skirtingose internetinio turinio kategorijose nelegalų turinį vartoja 15–36 proc. gyventojų.

Vertinant šiuos duomenis, būtina atsižvelgti į tai, kad apie ketvirtadalis gyventojų nurodo negalintys lengvai atskirti legalaus ir nelegalaus turinio šaltinių. Be to, atsakydami į klausimą apie legalių ir nelegalių šaltinių vartojimą skirtingose turinio kategorijose 11–29 proc. vartotojų rinkosi variantą „Sunku pasakyti“. Todėl reikia turėti galvoje, kad realus nelegalių šaltinių vartojimo lygis gali būti ir didesnis. Viena vertus, tokie rezultatai rodytų švietimo spragą, kita vertus, reikia pažymėti, kad daliai respondentų toks gebėjimas gali būti neaktualus, jei jie renkasi tik gerai žinomus legalių šaltinius. Tokią galimybę patvirtina faktas, kad atsakymą „Sunku pasakyti“ dažniau rinkosi respondentai, kurie nurodė nevartojantys nelegalaus turinio, negu jį vartojantys respondentai.

Vertinant skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtinumą, laikyta, kad, jei bent vienas iš nurodytų būdų respondentui yra priimtinas, jis priskiriamas prie nelegalaus turinio vartojimą toleruojančių asmenų. Tokių asmenų dalis Lietuvoje siekia 48 proc. Atskiri veiksmai priimtini nuo 8 iki 27 proc. Lietuvos gyventojų. Palyginti su Suomija, kurioje buvo pateiktas labai panašus klausimas, Lietuvoje skaičiai yra didesni. Nors Suomijoje be teisių savininko leidimo „Youtube“ įkeltų įrašų žiūrėjimas irgi buvo priimtinas palyginti didelei daliai respondentų (25 proc.), kiti būdai vertinti kaip gerokai mažiau priimtini, pvz., parsisiuntimas savo naudojimo reikmėms priimtinas 12 proc. suomių, o Lietuvoje – net 27 proc. gyventojų. Šis klausimas rodo švietimo poreikį, paaiškinant, kad visų formų nelegalaus turinio vartojimas laikytinas piratavimu ir daro žalą turinio kūrėjams.

Dažniausios respondentų nurodomos nelegalaus turinio vartojimo priežastys yra susijusios su turinio kaina ir didesniu turinio prieinamumu nelegaliuose šaltiniuose. Viena vertus, tai leistų tikėtis, kad kylant pragyvenimo lygiui nelegalaus turinio vartojimas turėtų mažėti, kita vertus, akivaizdu, kad to nepakanka ir kad reikia didinti legalaus turinio prieinamumą Lietuvos gyventojams, nes vartotojai nelegaliuose šaltiniuose randa (ar mano randantys) didesnę turinio įvairovę, ne visas kitose užsienio šalyse pateikiamas mokamas legalus turinys yra prieinamas jungiantis iš Lietuvos. Reikia pažymėti, kad nei nelegalaus turinio vartojimas, nei respondentų nurodomos priežastys nebuvo statistiškai reikšmingai susiję su pajamomis ar respondentų subjektyviai vertinama savo finansine padėtimi. Tai taip pat rodo, kad nelegalaus turinio vartojimą lemia ne tik ekonominės priežastys.

Vertinant gyventojų (ne)pakantumą nelegalaus turinio vartojimui, piratinio turinio nevartojantys asmenys turi tvirtesnes nuostatas dėl piratinio turinio vartojimo nepriimtimumo, tačiau jį vartojantys asmenys tvirtai nelegalaus turinio vartojimo palaikymo neišreiškia. Tokie atsakymai rodo tam tikrą nuostatų ir elgesio nenuoseklumą, t. y. nepritarimas nelegalaus turinio vartojimui ne visada lemia atitinkamą elgesį. Tokiu

atveju nelegalaus turinio pasirinkimą gali lemti minėtos piniginės priežastys (realus pinigų trūkumas arba tiesiog nenoras mokėti už tai, kas yra prieinama nemokamai), nepakankamas legalaus turinio pasirinkimas ir nebaudžiamumo sąlygos, kai nėra taikoma realių bausmių individualiems nelegalaus turinio vartotojams.

Apklausa išryškino tam tikras žinių ir informacijos spragas: daugiausia respondentų nurodė mažai girdėję, kokią žalą daro nelegalaus turinio vartojimas, tačiau didesnei daliai respondentų pakanka informacijos apie prieigas prie lietuvių ir užsienio kūrėjų kūrinių internete. Iš dalies žinių trūkumą rodo tai, kad didelė dalis gyventojų nesugeba arba negali pasakyti, kad geba atskirti legalų ir nelegalų turinį. Kita vertus, kaip rodo duomenys, šis gebėjimas priklauso ne tik nuo turimų žinių, bet ir nuo realios patirties vartojant nelegalų turinį ar su juo susiduriant.

Daugiau kaip pusę gyventojų yra pasiekusi komunikacija apie nelegalų turinį viešojoje erdvėje arba savo socialinėje aplinkoje. Apie penktadalis 14–19 metų amžiaus jaunuolių pamena susidūrę su informacija apie nelegalų turinį savo mokymosi įstaigose. Galima diskutuoti, kokia dalis jaunuolių turėtų gauti tokią informaciją švietimo įstaigose, tačiau rezultatai rodo, kad tokių priemonių bent dalis švietimo institucijų imasi. Tai, kad dalis asmenų yra kalbėję apie nelegalų turinį savo aplinkoje ar pastebėję viešosios komunikacijos pranešimų, rodo, kad šalyje nelegalaus turinio klausimas yra aptariamasis ir asmeninėje aplinkoje. Iš to galima daryti išvadą, kad bent dalis gyventojų supranta savo dviprasmišką elgesio su nelegaliu turiniu vertinimą, tad atsiveria tolesnių diskusijų ir teigiamų pokyčių galimybė. Teigiamų pokyčių galimybę rodo ir tai, kad visuomenėje nėra dominuojančio įsitikinimo, kad visi vartoja nelegalų turinį (nuomonės šiuo klausimu pasiskirstė maždaug tolygiai).

Vertinant nelegalaus turinio aptarimą asmeninėje aplinkoje, atkreiptinas dėmesys į tai, kad tik trečdalis tėvų yra aptarę nelegalaus turinio klausimą su savo vaikais, o ketvirtadalis nežino, ar jų nepilnamečiai ir internetu besinaudojantys vaikai vartoja nelegalų turinį. Taip pat pastebėta, kad elgesys su nelegaliu turiniu ir nuostatos dėl jo šeimoje turi polinkį sutapti – jei nelegalų turinį vartoja tėvai, jį linkę rinktis ir jų vaikai, o tų vaikų, kurie nevartoja nelegalaus turinio, tėvai dažniau išreiškia nepritarimą dėl tokio turinio vartojimo. Tai rodo toleranciją nelegalaus turinio vartojimui ir kartu esamas galimybes keisti nuostatas bene svarbiausioje socializacijos aplinkoje – viena vertus, per tėvus būtų galima formuoti jaunimo nuostatas, kita vertus, vaikus per kampanijas mokyklose skatinti žinių perduoti šeimai.

Remiantis apklausa, prieš renkant nelegalų turinį gyventojus labiausiai paskatintų susimąstyti (matyt, ir atgrasyti) galimos neigiamos pasekmės – rizika nutekinti asmens duomenis, pakenkti kompiuteriui, gauti baudą, o ne legalaus turinio prieinamumą, solidarumą su kūrinių autoriais ar socialinės aplinkos įtaką pabrėžiantys teiginiai. Net ir nedidelės baudos didelę dalį gyventojų paskatintų atsisakyti vartoti nelegalų turinį (kad nepaskatintų jokia bauda, nurodė tik apie 15 proc.).

Vertinant apklausos rezultatus, pastebėta, kad daugelio klausimų, kai buvo galimybė rinktis atsakymą „Sunku pasakyti“, atveju tokie atsakymai sudaro reikšmingą (tipiškai siekiančią 10–20 proc.) visų atsakymų dalį. Taip pat didelė dalis respondentų penkių pozicijų skalės klausimuose rinkosi vidurines

reikšmes („Nei taip, nei ne“). Viena vertus, tai yra dažna tendencija daugelyje apklausų sudėtingesniais klausimais, kita vertus, tai galima vertinti kaip ambivalentiškas, aiškiai nesusiformavusias nuostatas nelegalaus turinio klausimu, žinių trūkumą. Visa tai rodytų tolesnį švietimo ir diskusijų visuomenėje poreikį. Taip pat pažymėtina, kad daliai respondentų ši tema tiesiog galėjo būti mažai aktuali – atsakant į apklausos pabaigoje pateiktą atvirą klausimą neretai pakomentuota, kad buvo sunku atsakyti į klausimus, nes tema neaktuali (galima manyti, kad respondentas nelegalaus turinio nevartoja ir šiuo klausimu daug nemąsto).

Vertinant nelegalaus turinio vartojimo ir nuostatų kitimo prognozes, matyti, kad pagal neutralų scenarijų, t. y. nesant esminę įtaką nelegalaus turinio vartojimui turinčių intervencijų, nelegalaus turinio vartojimas mažėja minimaliai. Tai paaiškinama tuo, kad nelegalaus turinio vartojimo rodikliai yra labiausiai susiję su tokiais sociodemografiniais požymiais, kurie visuomenės lygmeniu ateityje kis nedaug – lytimi, amžiumi. Pažymėtina, kad nebuvo nustatyta stipraus ir patikimo nelegalaus turinio vartojimo elgesio ir nuostatų ryšio su finansine respondentų situacija, kuri turėtų bene didžiausią potencialą kisti ateityje, todėl negalima tikėtis, kad, gerėjant pragyvenimo lygiui, nelegalaus turinio vartojimas savaime mažės. Prognozuojant pagal optimistinį scenarijų, t. y. darant prielaidą, kad artimiausiu metu būtų priimtos esminę įtaką nelegalaus turinio vartojimui darančios priemonės, nelegalaus turinio vartojimo lygis galėtų mažėti reikšmingiau.

Apibendrinant reikia pasakyti, kad apklausos rezultatai atskleidžia reikšmingą nelegalaus turinio vartojimo lygį tarp Lietuvos gyventojų ir leis stebėti jo pokyčius ateityje. Jie taip pat rodo tam tikro lygio toleranciją tokio turinio vartojimui ir patvirtina tiek realių ribojimo bei teisinių priemonių, tiek informacijos sklaidos ir švietimo poreikį.

Bandomojo tyrimo rezultatų palyginimas su užsienio tyrimais

Nelegalaus turinio vartojimo lygį būtų geriausia įvertinti lyginant su kitomis šalimis, tačiau toks palyginimas galimas tik iš dalies, nes visose šalyse klausimai formuluojami kiek kitaip ir nėra pateiktos metodologinės informacijos, pvz., kaip apibrėžiamas nelegalaus turinio vartojimas. Ispanijos 2021 m. tyrimo rezultatų pristatyme⁵³ nurodoma, kad skirtingų kategorijų nelegalų turinį vartoja 16–38 proc. gyventojų (nenurodomas dažnis). Italijoje 2021 m. įvairių kategorijų nelegalų turinį vartoja 15–29 proc. suaugusių gyventojų⁵⁴. Jungtinės Karalystės ataskaitoje apie nelegalaus turinio vartojimą⁵⁵ nurodomi tik duomenys pagal skirtingus prieigos būdus (vartojimas tiesiogiai naršyklėje arba parsisiuntimas),

⁵³ La Coalición de Creadores e Industrias de Contenidos, *Estudios del Observatorio*. Prieiga: <http://lacoalicion.es/estudios-del-observatorio/>

⁵⁴ Federazione per la Tutela delle Industrie dei Contenuti Audiovisivi e Multimediali, *Osservatorio*. <https://fapav.it/osservatorio/>

⁵⁵ GOV.UK, *Research and analysis. Online copyright infringement tracker survey (11th Wave)*. Prieiga: <https://www.gov.uk/government/publications/online-copyright-infringement-tracker-survey-11th-wave>

nepateikiant sujungtų duomenų, tačiau net ir vertinant atskiras prieigas, atskirų kategorijų nelegalaus turinio vartojimas siekia iki 33 proc., o sujungus abu vartojimo būdus, jis būtų dar didesnis. Pagal šiuos duomenis Lietuvoje nelegalaus turinio vartojimas yra šiek tiek didesnis, bet ne išskirtinis. Palyginti su Šiaurės Europos šalimis ir Australija, kuriose nelegalaus turinio vartojimas tiriamas tik audiovizualinio turinio (filmų ir serialų) kategorijoje, Lietuvos duomenys rodo aukštesnį šios kategorijos nelegalaus turinio vartojimo lygį. Mėnesinis nelegalių filmų ir serialų vartojimas Šiaurės Europos šalyse 2022 m. siekė 13–20 proc.⁵⁶ (metinis galėtų būti kiek didesnis), Australijoje metinis vartojimas siekė 21 proc. Čia pristatomo tyrimo duomenimis, Lietuvoje filmų, serialų ir vaizdo įrašų kategorijoje per pastaruosius 12 mėnesių nelegalų turinį vartotojo pastebimai daugiau – 36 proc. gyventojų.

2022 m.⁵⁷ apklausa paremtais sąmoningo nelegalaus turinio vartojimo jaunimo grupėje duomenimis, situacija Lietuvoje, Švedijoje ir Danijoje buvo panaši į ES vidurkį, o Italijoje ir Ispanijoje šį vidurkį viršijo. Suomijoje nelegalaus turinio vartojimas buvo mažesnis už vidurkį. Taigi pagal šį tyrimą nelegalaus turinio vartojimas Lietuvoje jaunimo grupėje, kurioje nelegalus turinys vartojamas dažniau negu tarp kitų gyventojų, taip pat nėra išskirtinis, kai kuriais atvejais netgi mažesnis. Pažymėtina, kad minėtame tyrime Lietuvoje nustatytas didelis nelegalaus turinio vartojimo jaunimo grupėje sumažėjimas, palyginti su ankstesniu 2019 m. atliktu tyrimu.

Kalbant apie šalių išsidėstymą pagal EUIPO ataskaitoje pateikiamus skaičius, kiek kartų 2020 m.⁵⁸ vidutiniškai per mėnesį buvo parsisiųsta televizijos turinio (serialų) ir muzikos, pažymėtina, kad šie skaičiai neatitinka anksčiau apžvelgtų apklausų rezultatų. Pagal šiuos EUIPO duomenis Lietuva yra tarp trijų pirmaujančių šalių, Danija ir Švedija vidurkį viršija ir yra šalių sąrašo viduryje, JK atitinka vidurkį, o Ispanija, Italija ir Suomija yra žemiau nei ES vidurkis. Skirtingais metodais surinktų duomenų skirtumus gali lemti keletas priežasčių:

- Nevienodas nelegalaus turinio vartojimo intensyvumas. Vienose šalyse mažesnė dalis vartotojų gali vartoti daugiau nelegalaus turinio, kitose gali būti daugiau vartotojų, bet jie vartoja mažiau nelegalaus turinio.
- Skirtingi duomenų rinkimo laikotarpiai. Pavyzdžiui, EUIPO duomenys apie parsisiuntimo skaičių atspindi 2020 m. situaciją, o ši ir kitos EUIPO ataskaitos rodo, kad skirtingose šalyse nelegalaus turinio vartojimas mažėja nevienodu greičiu. Lietuvoje tiek pagal parsisiuntimo skaičių, tiek pagal

⁵⁶ *Mediavision, Insight Nordic Piracy*. Prieiga: <https://ttvk.fi/assets/uploads/2022/06/mediavision-nordic-piracy-2022-press-fi.pdf>

⁵⁷ *Intellectual Property and Youth Scoreboard (2022)*, p. 26. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IP_youth_scoreboard_study_2022/I_P_youth_scoreboard_study_2022_en.pdf.

⁵⁸ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, *Online Copyright Infringement In The European Union Title-Level Study: Film, Music And TV*, 2020, p. 39. Prieiga: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2020_Online_Copyright_Infringement/2020_Online_Copyright_Infringement_in_the_EU_Title_Level_Study_FullR_en.pdf

jaunimo apklausos duomenis nelegalaus turinio vartojimas mažėjo greičiau nei ES vidurkis, taigi per trejus metus jis galėjo būti sumažėjęs daugiau nei kitose šalyse.

- Kiti duomenų rinkimo metodologijų bei turinio vartojimo įpročių tarp šalių skirtumai⁵⁹.

Taigi su išlyga dėl duomenų palyginamumo būtų galima teigti, kad Lietuvoje nelegalaus turinio vartojimas gali būti panašus į Pietų Europos šalių, tačiau yra didesnis nei Šiaurės Europos šalyse ir Australijoje. Vis dėlto toks lyginimas yra labai sąlyginis dėl minėtų tyrimų metodologijos skirtumų, tad situaciją Lietuvoje bus geriausia vertinti lyginant ją su ankstesniais laikotarpiais, kai per kitas tyrimo bangas bus gauti lyginamieji duomenys.

2.11. PO BANDOMOJO TYRIMO ATLIKTOS KLAUSIMYNO IR RODIKLIŲ KOREKCIJOS

Galutinis tyrimo klausimynas, pateikiamas Metodikos dalyje, buvo pakoreguotas išanalizavus Bandomojo tyrimo metu surinktus apklausos duomenis, jų pagrindu įvertinus klausimų tikslingumą ir atsakymų pasiskirstymą. Rezultatai ir galimi pakeitimai buvo pristatyti ir aptarti susitikimuose su Kultūros ministerijos koordinuojamos Teisinio reguliavimo ir praktinio teisės įgyvendinimo darbo grupe. Buvo atlikti šie pakeitimai (klausimų numeriai tolesniuose punktuose nurodyti pagal Bandomojo tyrimo klausimyną, pateiktą [Priede](#)):

1. Atsisakyta klausimų apie **nelegalaus turinio vartojimo pokytį (K18)** ir **jo priežastis (K19-1 ir K19-2)**. Pirma, pokytį ateityje bus galima nustatyti pagal pakartotinių apklausų duomenis. Antra, pastebėta, kad labai mažai respondentų nurodė pradėję vartoti daugiau arba mažiau nelegalaus turinio (dauguma teigė, kad jų įpročiai nesikeitė arba neturėjo nuomonės). Todėl atsakymai apie pokyčio priežastis menkai statistiškai patikimi. Be to, iš duomenų pastebėta, kad dažniausi atsakymai į šiuos klausimus iš dalies sutampa su dažniausiais atsakymais apie nelegalaus turinio pasirinkimo arba jo nesirinkimo priežastis, todėl klausimai apie pokyčio priežastis pateikia palyginti nedaug naujos informacijos.
2. Atsisakyta klausimo apie **dažniausią nelegalaus turinio paieškos būdą (K14)**. Jis iš esmės atkartoja bendrąsias nelegalaus turinio paieškos tendencijas, kurios pamatuojamos K13 klausime.

⁵⁹ Ateityje lyginant apklausų rezultatus su srautų į nelegalaus turinio svetaines ir (ar) parsisiuntimo duomenimis, taip pat vertėtų atsižvelgti į imigrantų dalį šalies populiacijoje. Pavyzdžiui, 2023 m., palyginti su ankstesniais laikotarpiais, imigrantai iš Ukrainos ir Baltarusijos sudaro didesnę dalį šalies populiacijoje. Jų piratinio turinio vartojimas gali patekti į srautų į nelegalaus turinio svetaines ir (ar) parsisiuntimų duomenis, tačiau apklausose neatsispindėti, nes daugeliu atvejų į apklausas jie nepatenka dėl kalbos barjero.

3. Atliekant Bandomąjį tyrimą, **klausimas apie prieigos prie nelegalaus turinio būdus (K15)** buvo užduodamas visiems respondentams, siekiant išsiaiškinti ne tik internetinės prieigos būdus, bet ir nelegalių fizinių laikmenų (CD, DVD, tankiųjų diskų) naudojimą. Apklauskos duomenys parodė, kad fizinės laikmenas renkasi itin mažai vartotojų (1 proc.), todėl ateityje įtraukti šį klausimą netikslinga. Galutiniame klausimyne šio atsakymo varianto atsisakyta, o K15 klausimas numatytas užduoti tik nelegalų turinį vartojantiems respondentams, kad duomenys apie prieigos prie nelegalaus turinio būdus iš karto rodytų jų pasiskirstymą tik tarp nelegalų turinį vartojančių respondentų.
4. **Sumažintas atsakymų variantų skaičius**, atsisakant tų, kuriuos pasirinko labai mažas procentas respondentų:
 - **K8 klausime** „Kokios priežastys lemia, kad renkatės tik legalų, mokamą ar nemokamą, turinį?“ atsisakyta varianto „Piratinio turinio naudojimui nepitaria mano tėvai / globėjai“ (pasirinko tik 2 proc. jaunuolių).
 - **K11 klausime** „Galvodami apie paskutinius 12 mėn. ir visas piratinio turinio rūšis, nurodykite, kokios priežastys lėmė tai, kad rinkotės piratinį turinį?“ atsisakyta šių variantų: „Kad galėčiau turinį naudoti ir išvykus į kitas šalis“ (pasirinko 4 proc. respondentų), „Naudoju nelegalų turinį iš principo/.../“ (pasirinko 6 proc. respondentų).
 - **K15 klausime** „Kuriuos iš toliau nurodytų veiksmų esate darę per paskutinius 12 mėn.?“ atsisakyta varianto „Dariau muzikos ar filmų srautinės transliacijos įrašą (*stream ripping*)“ (pasirinko 3 proc. nelegalaus turinio vartotojų).
5. **Patikslintos formuluotės**, kuriose analizuojant duomenis buvo pastebėta netikslumų arba į kurias dėmesį atkreipė respondentai apklauskos pabaigoje pateiktame atvirame klausime:
 - **K22** klausimo atsakymo variante „Manau, kad individualių žmonių naudojimasis piratiniu turiniu niekam didelės žalos nedaro“ išbrauktas žodis „didelės“.
 - Klausimų atsakymuose, kuriuose minimi „Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)“, patikslinta formuluotė, pakeičiant ją į „**Dramos kūriniių įrašai (spektakliai, miuziklai ir pan.)**“.
 - Klausimų atsakymuose, kuriuose minimos „Muzikos natos“, patikslinta formuluotė, pakeičiant ją į „**Muzikos natos (skirtos kūriniam atlikti)**“.
 - **K15** atsakymo variantas „Žiūrėjau ar klausiau turinį piratinėje svetainėje“ patikslintas į „**Žiūrėjau ar klausiau turinį tiesiai piratinėje svetainėje**“.
 - Sociodemografinio bloko klausimuose apie pajamas (A5 ir A6) variantas „Sunku pasakyti“ pakoreguotas į „**Sunku pasakyti / nenoriu nurodyti**“.
6. Bandomojo tyrimo apklauskos pabaigoje esančiame atvirame klausime buvo pateiktas vienas vertingas komentaras apie mokamo legalaus turinio prieinamumą Lietuvoje. Tokie komentarai papildė kiekybinius duomenis ir pajvairina jų interpretacijas, todėl ir ateities tyrimų apklauskos pabaigoje suformuluotas **atviras klausimas** – tai galimybė pateikti komentarų apklauskos tema.

7. Atsisakyta klausimo apie **darbą namuose (D12)** – nepastebėta, kad šis aspektas lemtų kokių nors atsakymų skirtumų ar turėtų svarią įtaką rodiklių prognozėse (Bandomojo tyrimo rodiklių prognozei darbo namuose kintamasis iš pradžių buvo naudojamas).
8. Pirminėje **R5 rodiklio „Pakantumas nelegalaus turinio vartojimui“** ir **R7 rodiklio „Informacijos nepakankamumas“** sudarymo versijoje rodiklius buvo numatyta apskaičiuoti kaip aritmetinius sutikimo su teminiais teiginiais vidurkius. Paskui vis dėlto nuspręsta, kad aiškiau ir tiksliau abu rodiklius skaičiuoti ne kaip vidurkj, o naudojant funkciją „arba“, t. y. kaip sutikimą (ar kai kuriais atvejais nesutikimą) su bent vienu į rodiklį įeinančiu teiginiu. Tokiu būdu šie rodikliai rodo konkrečią visuomenės dalį, kuri yra pakanti **bent vienam** nelegalaus turinio vartojimo būdai (R5) arba kuriai trūksta informacijos **bent vienu** aspektu (R7). Metodikoje ir Bandomojo tyrimo rezultatų aprašyme pateiktos galutinės šių rodiklių versijos.
9. Pakoregavus R5 rodiklio skaičiavimo būdą, **perskaičiuotas ir išvestinis piratavimo indeksas (R1)**, į kurį įeina R5 rodiklis. Metodikoje ir Bandomojo tyrimo rezultatų aprašyme taip pat pateikta galutinė šio rodiklio versija.
10. Kaip jau minėta Metodikoje, atsižvelgiant į Bandomojo tyrimo rezultatus, pasiūlyta **trumpoji ir išplėstinė klausimyno versija**. Trumpoji versija apima esminius klausimus, susijusius su nelegalaus turinio vartojimo lygiu ir svarbiausiais rodikliais, o išplėstinė versija apima platesnį, tačiau lėčiau kintantį nelegalaus turinio vartojimo kontekstą, todėl manoma, kad pakanka jį matuoti rečiau. Šios versijos, kas 2 metus atliekant nelegalaus turinio vartojimo Lietuvoje tyrimą, galėtų būti naudojamos pakaitomis kas antrą tyrimą.

PRIEDAS

BANDOMOJO TYRIMO KLAUSIMYNAS

Įžanga respondentams

Ši apklausa yra skirta ištirti įvairaus internetinio turinio (filmų, muzikos ir kt.) vartojimo įpročius tarp Lietuvos gyventojų. Apklausoje nėra teisingų ar klaidingų atsakymų. Mums itin svarbu sužinoti visų gyventojų įpročius ir požiūrį, todėl maloniai kviečiame atsakyti nuoširdžiai. Garantuojame, kad visi atsakymai bus analizuojami tik apibendrinta forma.

K1 Turinio kategorijų vartojimas

Kaip dažnai per pastaruosius 12 mėnesių Jūs klausėtės, žiūrėjote, skaitėte, naudojote toliau nurodytą turinį **internete** arba atsisiuntėte jį **iš interneto**?

Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Kasdien ar beveik kasdien	Kelis kartus per savaitę	Vieną kartą per savaitę	Kelis kartus per mėnesį	Kartą per mėnesį arba rečiau	Nė karto
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
4. Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
6. Muzikos natos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)

9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----

K2 Turinio vartojimo būdai

Galvodami apie paskutinius 12 mėnesių, nurodykite, kaip dažniausiai naudojote pasirinktą turinį?

Filtru iš K1: nerodyti tų eilučių, kuriose pasirinko „Nė karto“.

	Tiesiogiai naršyklėje ar programėlėje	Naudojasi kompiuteryje, telefone ar kitur išsaugota kopija	Abu vienodai: naudojasi tiesiogiai IR išsaugota kopija
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)
4. Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)
6. Muzikos natos	(1)	(2)	(3)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)

K3 Subjektyvus gebėjimo atskirti legalias ir piratinės turinio prieigas vertinimas

Kai kurie internete prieinami turinio šaltiniai (svetainės, tiesioginio žiūrėjimo platformos) yra legalūs, t. y. juose pateikiamas turinys gavus autorių sutikimą, o kai kurie – piratiniai, t. y. turinys juose pateikiamas be autorių sutikimo. Abiem atvejais turinys gali būti ir mokamas, ir nemokamas. Kiek Jums asmeniškai lengva ar sunku atskirti, ar internetinė prieiga prie Jūsų naudojamo turinio (filmų, muzikos, el. knygų ir t. t.) yra legali ar piratinė?

1. Labai lengva
2. Gana lengva
3. Gana sunku
4. Labai sunku
5. Sunku pasakyti

K4 Legalių ir piratinių svetainių atskyrimo būdai

Jūsų manymu, kurie iš šių požymių būdingi legalioms svetainėms, piratinėms svetainėms arba abiem?

Atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

	Legalios svetainės požymis	Piratinės svetainės požymis	Būdinga tiek legalioms, tiek piratinėms svetainėms	Sunku pasakyti
1. Pateikiama kontaktinė informacija arba kontaktinė forma	(1)	(2)	(3)	(99)
2. Pateikiama turinio platintojo juridinė informacija (įmonės pavadinimas, rekvizitai)	(1)	(2)	(3)	(99)
3. Rodomas mokėjimo būdas su logotipais (Mastercard, Visa, Paysera ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(99)
4. Svetainė paieškos sistemų (Google ar kt.) rezultatuose pateikiama sąrašo viršuje	(1)	(2)	(3)	(99)
5. Kokybiškas, šiuolaikinis svetainės dizainas	(1)	(2)	(3)	(99)
6. Už turinį galima susimokėti ne tik pinigais, bet ir taškais	(1)	(2)	(3)	(99)
7. Naršant po svetainę ar paleidžiant joje turinį išsoka reklaminiai langai / baneriai	(1)	(2)	(3)	(99)
8. Prašoma paremti svetainę, aukoti SMS ar kitais būdais, paremti komandą	(1)	(2)	(3)	(99)
9. Svetainė turi tokią adreso pabaigą kaip .in, .to, .cc, .net	(1)	(2)	(3)	(99)

K5 Nelegalių turinio šaltinių spontaninis įvardijimas

Įrašykite tris Jums žinomų **piratinių** turinio svetainių / platformų / programėlių pavyzdžius:

Atviras klausimas

- 1.
- 2.
- 3.

K6 Legalių turinio šaltinių spontaninis įvardijimas

Įrašykite tris Jums žinomų **legalių** turinio svetainių / platformų / programėlių pavyzdžius:

Atviras klausimas

- 1.
- 2.
- 3.

K7 Legalaus ir nelegalaus turinio vartojimas

Kaip manote, kokį skaitmeninį turinį – legalų ar piratinį – naudojote per pastaruosius 12 mėn., nepriklausomai nuo to, ar jį naudojote tiesiogiai per naršyklę / programėlę, ar parsisiuntę į savo įrenginį?

Filtrai iš K1: nerodyti tų eilučių, kuriose pasirinko „Nei karto“. Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Naudojau tik legalų turinį	Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio	Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį	Sunku pasakyti
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)	(99)

2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)	(99)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)	(99)
4. Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(99)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)	(99)
6. Muzikos natos	(1)	(2)	(3)	(99)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)	(99)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)	(99)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)	(99)

K8 Nelegalaus turinio nenaudojimo priežastys

Kokios priežastys lemia, kad renkatės tik legalų, mokamą ar nemokamą, turinį? Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.

Filtru iš K7: klausti, jei visi atsakymai K7 (1-9) = Naudojau tik legalų turinį. 1-9 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Man pakanka to, ką galiu rasti legaliuose šaltiniuose
2. Turinio kokybė geresnė legaliuose šaltiniuose
3. Nenoriu daryti nieko nelegalaus
4. Manau, kad kūrėjams turi būti atlyginta už jų kūrinius
5. Bijau, kad naudojantis piratinėmis priemonėmis (svetainėmis) mano kompiuteris ar kitas įrenginys bus užkrėstas virusais arba kenkėjiškomis programomis
6. Bijau, kad naudojantis piratinėmis priemonėmis (svetainėmis) bus nutekinti mano asmeniniai duomenys
7. Turėjau blogos patirties naudojantis nelegaliais šaltiniais, priemonėmis (svetainėmis)
8. Nemoku rasti ar parsisiųsti piratinio turinio
9. Legalaus mokamo turinio kaina nėra tokia didelė, kad negalėčiau susimokėti
10. *(rodyti, jei amžius 14-19 m.)* Piratinio turinio naudojimui nepritaria mano tėvai / globėjai
11. Kita (įrašykite):
12. Sunku pasakyti

K9 Legalaus mokamo turinio naudojimas

Ar per paskutinius 12 mėn. naudojotės **mokamomis legalaus** turinio prenumeratomis arba įsigijote atskirus kūrinius? *Atsakykite ir tuo atveju, jei už prenumeratą / kūrinių mokėjo kitas asmuo (šėimos narys, partneris ar pan.), tačiau ją / jį naudojote ir Jūs. Jei kokio nors turinio prenumerata šiuo metu nesinaudojate, bet naudojotės per paskutinius 12 mėn., atsakykite ir apie ją.*

Filtrai iš K1: nurodyti tų eilučių, kuriose pasirinko „Nė kartą“. Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Prenumeruoju (prenumeravau) bent vieną kanalą, pirkau ribotos trukmės licenciją	Pirkau bent vieną atskirą kūrinių, produktą, neribotos trukmės licenciją	Neprenumeruoju (neprenumeravau) ir nepirkau atskiro produkto, kūrinių ar licencijos
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)
4. Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)
6. Muzikos natos	(1)	(2)	(3)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)

K10 Nelegalaus turinio šaltinių vartojimo dažnis

Galvodami apie paskutinius 12 mėn., nurodykite, kiek dažnai naudojote nurodytą piratinį turinį? *Jei kokį nors turinį, pvz., serialą, parsisiuntėte vieną kartą, bet žiūrėjote jį dažniau, nurodykite jo žiūrėjimo, o ne parsisiuntimo dažnį.*

Filtras iš K7: pateikti tik tas eilutes, kur pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

	Kasdien ar beveik kasdien	Kelis kartus per savaitę	Vieną kartą per savaitę	Kelis kartus per mėnesį	Kartą per mėnesį arba rečiau	Nė karto
1. Filmai, serialai, televizijos laidos, vaizdo įrašai (išskyrus sporto transliacijas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
2. Muzika (išskyrus muzikos vaizdo įrašus, natas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
3. Sporto transliacijos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
4. Dramos kūriniai (spektakliai, miuziklai ir pan.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
5. Rašytinis turinys (el. knygos, audioknygos, žurnalai)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
6. Muzikos natos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
7. Mokomasis audiovizualinis turinys, pvz., el. paskaitos	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
8. Vaizdo žaidimai	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
9. Kompiuterinės programos (pvz., Word, Photoshop, Anglonas)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

K11 Nelegalaus turinio pasirinkimo priežastys

Galvodami apie paskutinius 12 mėn. ir visas piratinio turinio rūšis, nurodykite, kokios priežastys lėmė tai, kad rinkotės piratinį turinį? *Pažymėkite iki 4 svarbiausių priežasčių.*

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). 1-12 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka. Mažiausiai 1, daugiausiai 4 atsakymai.

1. Nenoriu mokėti už tai, ką galiu gauti nemokamai
2. Legaliai pirkti turinį man yra per brangu

3. Naudoju tam tikrą turinį gana retai ir nenoriu mokėti už tai, kuo pasinaudosiu vos kelis kartus
4. Legaliuose šaltiniuose nerandu norimo turinio
5. Piratiniuose šaltiniuose galiu rasti daugiau įvairesnio turinio
6. Noriu peržiūrėti turinį kuo greičiau, nelaukdamas (-a), kol jis pasirodys legaliuose šaltiniuose
7. Turinį iš nelegalių šaltinių galiu naudoti pakartotinai bet kuriame įrenginyje
8. Noriu išbandyti turinį prieš jį pirkdamas (-a) iš legalios svetainės
9. Kad galėčiau turinį naudoti ir išvykus į kitas šalis / keliaujant
10. Naudoju nelegalų turinį iš principo, nes didelės įmonės ir taip uždirba daug pelno
11. Trūksta legalaus turinio man gerai suprantama arba mano gimtąja kalba
12. Kita (įrašykite)
13. Sunku pasakyti

K12 Skirtingų veiksmų su nelegaliu turiniu priimtumas

Dabar pateiksime keletą teiginių apie skaitmeninio turinio naudojimą internete. Prašome nurodyti, kiek Jums atrodo priimtini vieni ar kiti veiksmai.

1-8 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka. Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje.

	Visiškai nepriimtina	Nepriimtina	Nei priimtina, nei nepriimtina	Priimtina	Visiškai priimtina	Sunku pasakyti
1. Žiūrėti vaizdo įrašus, įkeltus į Youtube be autoriaus leidimo	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
2. Naudotis iš kitų gautais (t. y. jiems priklausančiais / vieno vartotojo) mokamų prieigų slaptažodžiais ar programinės įrangos licencijomis	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
3. Žiūrėti filmus, serialus ar kitą turinį piratinėje turinio transliavimo svetainėje	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
4. Parsisiųsti piratinę muziką, filmus ar kitą turinį tik savam naudojimui	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
5. Pasidalinti su kitais iš piratinių šaltinių gauta muzika, filmais ar kitu turiniu	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
6. Įkelti į internetą iš piratinių šaltinių gautą muziką, filmus ar kitą turinį	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
7. Be teisių savininko leidimo įkelti į internetą iš legalių šaltinių (interneto, DVD, pirktos ar bibliotekos knygos ar kt.) gautą muziką, filmus ar kitą turinį	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
8. Naudoti tokį piratinį turinį, kuris neprieinamas legaliuose šaltiniuose	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

K13 Nelegalaus turinio paieškos būdai

Kokiu būdu įprastai ieškote piratinio turinio? Pasirinkite visus tinkamus atsakymus.

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

Galimi keli atsakymai. 1-4 atsakymus rodyti atsitiktine tvarka.

1. Einu tiesiai į man žinomą piratinio turinio svetainę
2. Ieškau informacijos / nuorodų į turinį socialinių tinklų grupėse

3. Ieškau per paieškos sistemą (Google, Bing, Yahoo ar kt.)
4. Ieškau per *torrent* programą (-as)
5. Kitaip (įrašykite)

K14 Nelegalaus turinio paieškos būdai

O koku būdu piratinio turinio ieškote dažniausiai?

Filtrai: Jei K12 pažymėjo daugiau nei 1 atsakymo variantą. Vienas atsakymas. 1-4 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Einu tiesiai į man žinomą piratinio turinio svetainę
2. Ieškau informacijos / nuorodų į turinį socialinių tinklų grupėse
3. Ieškau per Google ar kitą paieškos sistemą
4. Ieškau per *torrent* programą (-as)
5. Kitaip (įrašykite)

K15 Nelegalaus turinio prieigos būdai (1)

Kuriuos iš toliau nurodytų veiksmų esate darę per paskutinius 12 mėn.? Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.

Klausti visų. 1-10 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Žiūrėjau ar klausiau turinį tiesiai piratinėje svetainėje
2. Naudojau iš kitų gautais (t. y. jiems priklausančiais / vieno vartotojo) mokamų prieigų slaptažodžiais ar programinės įrangos licencijomis
3. Naudojau piratiniais grojaraščiais (*playlist*)
4. Gavau piratinį turinį iš draugų, pažįstamų
5. Gavau piratinę / „nulažtą“ kompiuterinę programą (-as) iš pasamdytų ar pažįstamų kompiuteristų
6. Mokėjau už prieigą prie piratinių šaltinių
7. Gavau piratinį turinį per Telegram, Messenger ar kitas momentinių pranešimų programas
8. Dariau muzikos ar filmų srautinės transliacijos įrašą (*stream ripping*)
9. Įkėliau į piratinę svetainę kokį nors turinį
10. Pirkau piratinį CD, DVD, Blu-ray diską
11. Nė vieno iš nurodytų

K16 Nelegalaus turinio prieigos būdai (2)

Kuriuos iš toliau nurodytų veiksmų esate darę per paskutinius 12 mėn.? Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.

Filtras: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

1-18 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Parsisiunčiau piratinį turinį tiesiai iš interneto svetainės
2. Parsisiunčiau piratinį turinį per *torrentus*
3. Parsisiunčiau piratinį turinį per P2P tinklus
4. Parsisiunčiau piratinį turinį iš Facebook grupių, kuriose dalijamasi tokiu turiniu
5. Žiūrėjau piratinį turinį per TV priedėlius / grotuvus (pvz., Kodi) su įdiegtais nelegaliais priedais
6. Pakeičiau DNS nustatymus arba naudoju DNS teikėjus arba kitas atblokovimo priemones, kad prisijungčiau prie piratinio blokuojamo turinio
7. Naudojau piratinėmis svetainėmis per Tor naršyklę ar kitas anoniminį naršymą leidžiančias naršykles
8. Prieidamas (-a) prie piratinio turinio naudoju VPN paslauga
9. Nė vieno iš nurodytų

K17 Neigiamos patirtys naudojantis nelegaliu turiniu

Su kokiomis neigiamomis pasekmėmis Jums teko susidurti per paskutinius 12 mėn., naudojantis piratinio turiniu? Galimi keli atsakymai.

Filtras: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). 1-10 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Prasta garso / vaizdo kokybė
2. Sulėtėjo kompiuterio / kito įrenginio veikimas
3. Kompiuteris / kitas įrenginys pradėjo rodyti nepageidaujamą turinį (pornografiją, apgaulingą reklamą (<i>scam</i>) ar kt.)
4. Kompiuteris / kitas įrenginys nustojo veikti („pakibo“) ar išsijungė
5. Kompiuteris / kitas įrenginys buvo užkrėstas virusais ar kenkėjiškomis programomis
6. Į kompiuterį / kitą įrenginį įsidiegė nereikalingos kompiuterinės programos
7. Buvo pavogti mano mokėjimo kortelės / banko duomenys
8. Buvo nutekinti mano asmeniniai duomenys ir pradėjau gauti nepageidaujamus el. laiškus, brukalą (<i>spam</i>)

9. Sumokėjau už turinį, bet negalėjau juo pasinaudoti
10. Buvo nutekintas mano slaptažodis („nulaužta“ paskyra) ir teko jį pasikeisti
11. Kita (įrašyti)
12. Nesusidūriau su jokiais neigiamomis pasekmėmis

K18 Vartojimo pokytis

Ar sakytumėte, kad per paskutinius 12 mėn. piratinį turinį naudojote dažniau, tiek pat ar mažiau nei iki tol?

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio“).

1. Dažniau nei anksčiau
2. Tiek pat kiek anksčiau
3. Rečiau nei anksčiau
4. Sunku pasakyti

K19-1 Retesnio nelegalaus turinio vartojimo priežastys

Kokios priežastys lėmė, kad per pastaruosius 12 mėn. naudojote piratinį turinį rečiau nei anksčiau? *Pažymėkite tris svarbiausias priežastis.*

Filtrai: jei K17 pasirinko „Rečiau nei anksčiau“. 1-11 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Atsirado daugiau mokamų ar nemokamų legalių turinio šaltinių, per kuriuos galiu rasti norimą turinį
2. Bendrai naudoju mažiau turinio (filmų, serialų, knygų ir kt.)
3. Pagerėjo mano ekonominė situacija ir galiu sau leisti susimokėti už mokamą legalų turinį
4. Pirataudamas (-a) jaučiausi blogai
5. Pastaruoju metu užima per daug laiko rasti / parsisiųsti nelegalų turinį
6. Nebegaliu naudotis anksčiau naudotomis piratinėmis svetainėmis (užblokuotos, suvaržyti mokėjimai ar pan.)
7. Bijau, kad pirataudamas (-a) galiu užkrėsti kompiuterį virusais arba kitaip jam pakenkti
8. Bijau, kad pirataudamas (-a) galiu nutekinti savo asmeninę informaciją (finansinius duomenis, slaptažodžius, nuotraukas)
9. Apsilankius piratinėse svetainėse mano kompiuteris buvo užkrėstas virusais / kenkėjiškais programomis

10. Bijau būti sugautas (-a) ir gauti baudą už piratavimą
11. Dėl spaudimo iš tėvų, draugų ar kitų žmonių mano aplinkoje
12. Kita (įrašykite)
13. Sunku pasakyti

K19-2 Dažnesnio nelegalaus turinio vartojimo priežastys

Kokios priežastys lėmė, kad per pastaruosius 12 mėn. naudojote piratinį turinį dažniau nei anksčiau?

Filtrai: jei K16 pasirinko „Dažniau nei anksčiau“. 1-4 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Nes bendrai dažniau naudoju įvairų turinį
2. Nes neradau norimo turinio nemokamose ar mano / mano šeimos prenumeruojamose svetainėse, prieigose
3. Nes pablogėjo mano ekonominė situacija ir negalėjau susimokėti už norimą mokamą turinį
4. Nes sužinojau apie naujas piratines svetaines / prieigas arba išmokau susirasti ir prieiti prie piratinio turinio
5. Kita (įrašykite)
6. Sunku pasakyti

K20 Teiginiai, galintys paskatinti susimąstyti apie nelegalaus turinio vartojimą

Kiek toliau pateikti teiginiai paskatintų Jus susimąstyti prieš naudojant piratinį skaitmeninį turinį?

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudoju tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudoju dalį legalaus, dalį piratinio turinio“). Atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

	Nepaskatintų	Greičiau nepaskatintų	Greičiau paskatintų	Paskatintų	Sunku pasakyti
1. Naudojant piratinį turinį gali būti pavogti Jūsų mokėjimo kortelės ar banko duomenys	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
2. Rinkdamiesi piratinį turinį darote žalą Jūsų mėgstamiems kūrėjams	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
3. Naudoti piratinį turinį nėra „kieta“	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
4. Naudodami piratinį turinį rizikuojate gauti baudą	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)

5. Naudodami piratinį turinį galite savo įrenginį užkrėsti virusais ar kenkėjiškomis programomis	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
6. Nusipirkti legalią prieigą prie filmų ar muzikos mėnesiui kainuoja tiek pat, kiek keli puodeliai kavos	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)
7. Naudodami piratinį turinį finansuojate organizuotą nusikalstamumą	(1)	(2)	(3)	(4)	(99)

K21 Baudos kaip priemonė stabdyti nelegalaus turinio vartojimą

Įsivaizduokite, kad už piratinio turinio naudojimą Lietuvoje įvestos piniginės baudos fiziniams asmenims. Kaip manote, kokio dydžio galima bauda Jus jau paskatintų atsisakyti piratinio turinio naudojimo?

Filtrai: jei K7 bent vienoje eilutėje pažymėjo, kad naudoja piratinį turinį („Naudojau tik / daugiausia piratinį turinį“ arba „Naudojau dalį legalaus, dalį piratinio turinio“).

1. 50 eurų
2. 100 eurų
3. 200 eurų
4. 500 eurų
5. 700 eurų
6. 1000 eurų
7. Daugiau nei 1000 eurų
8. Jokia
9. Sunku pasakyti

K22 Žinios, nuostatos ir įsitikinimai

Dabar pateiksime Jums keletą teiginių apie autorių teises ir piratinį turinį internete. Prašome nurodyti, kiek sutinkate su pateiktais teiginiais.

Vienas atsakymas kiekvienoje eilutėje. Atsakymus rodyti atsitiktine tvarka.

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku	Sunku pasakyti
1. Šiais laikais visi naudoja piratinį turinį	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
2. Manau, kad individualių žmonių naudojimas piratiniu turiniu niekam didelės žalos nedaro	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
3. Ne tik piratinio turinio pateikimas internete, bet ir jo naudojimas savo tikslais yra nusikaltimas ir už jį turėtų būti baudžiama	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
4. Piratinio turinio naudojimas yra vagystė	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
5. Man teko mažai girdėti apie tai, kokį konkretų nuostolį ir kam padaro nelegalaus turinio naudojimas	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
6. Man pakanka informacijos apie legalias prieigas prie <u>lietuvių</u> kūrėjų filmų, muzikos, knygų ir kitų kūrinių internete	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)
7. Man pakanka informacijos apie legalias prieigas prie <u>užsienio</u> kūrėjų filmų, muzikos, knygų ir kitų kūrinių internete	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(99)

K23-J Jaunimui: šeimos žinojimas apie nelegalaus turinio naudojimą

Ar Jūsų tėvai ar globėjai žino, kad naudojate piratinį turinį?

Filtrai: amžius (D1) = 14-19 metų

1. Taip
2. Greičiau taip
3. Greičiau ne
4. Ne
5. Sunku pasakyti

K24-J Jaunimui: tėvų / globėjų požiūris į nelegalaus turinio naudojimą

Filtrai: amžius (D1) = 14-19 metų

Formuluotė, jei K21-J = 1 arba 2

Ką Jūsų tėvai ar globėjai mano apie tai, kad naudojate piratinį turinį?

Formuluotė, jei vaikas nepiratauja (jei visi atsakymai K7 (1-9) = Naudojau tik legalų turinį) ARBA K21-J = 3, 4, 5 (Nežino, kad piratauja)

Kaip manote, ką Jūsų tėvai ar globėjai bendrai mano apie piratinio turinio naudojimą?

1. Nepitaria
2. Nei prieštarauja, nei pritaria
3. Pritaria
4. Nežinau

K25-J Jaunimui: tėvų / globėjų nelegalaus turinio naudojimas

Kiek Jums yra žinoma, ar Jūsų tėvai ar globėjai (ar vienas iš jų) patys naudoja piratinį turinį?

1. Taip, naudoja
2. Ne, nenaudoja
3. Nežinau

K23-T Tėvams: nelegalaus turinio aptarimas su vaikais

Ar kada nors esate kalbėję su savo vaikais apie nelegalaus turinio naudojimą, jo neigiamą ar teigiamą vertinimą?

Filtrai: turi vaikų iki 17 metų (D6=1)

1. Taip
2. Ne
3. Neprisimenu
4. Mano vaikai kol kas nesinaudoja internetu, todėl šis klausimas man neaktualus

K24-T Tėvams: žinojimas apie vaikų elgesį

Kaip manote, ar Jūsų vaikai savarankiškai (susiradę patys) naudoja piratinį turinį?

Filtrai: turi vaikų iki 17 metų (D6=1) ir nenurodė, kad vaikai nesinaudoja internetu (K21-T ≠ 4)

1. Taip
2. Greičiau taip
3. Greičiau ne
4. Ne
5. Nežinau

K26 Komunikacija apie nelegalų turinį socialinėje aplinkoje

Ar kada nors esate pastebėję reklamų ar kitų pranešimų apie piratinio turinio naudojimą ar dalyvavę tam skirtuose renginiuose ar diskutavę šia tema? *Pažymėkite visus tinkamus atsakymus.*

1-5 atsakymus pateikti atsitiktine tvarka.

1. Mačiau socialinę reklamą, nukreiptą prieš piratinio turinio naudojimą
2. Dalyvavau paskaitoje / pamokoje / renginyje apie piratinio turinio naudojimą savo mokymo įstaigoje ir (arba) kalbėjausi apie tai su mokytojais / dėstytojais
3. Dalyvavau viešoje paskaitoje ar kitame renginyje apie piratinio turinio naudojimą (gyvai arba nuotoliu)
4. Esu diskutavęs (-usi) apie piratinio turinio naudojimą su draugais, šeimos nariais, pažįstamais, kolegomis
5. Skaičiau straipsnių, žiūrėjau ar klausiausi laidų žiniasklaidoje apie piratinio turinio naudojimą
6. Kita (įrašykite)
7. Nė viena iš šių

Sociodemografiniai klausimai

Klausimyno pradžioje

D1. Jūsų amžius: ____
(įrašyti)

D2. Jūsų lytis:

1. Vyras
2. Moteris

D3. Kur Jūs gyvenate?

1. Vilniaus miestas
2. Kauno miestas

3. Klaipėdos miestas
4. Panevėžio miestas
5. Šiaulių miestas
6. Vilniaus apskritis
7. Kauno apskritis
8. Klaipėdos apskritis
9. Šiaulių apskritis
10. Panevėžio apskritis
11. Alytaus apskritis
12. Marijampolės apskritis
13. Utenos apskritis
14. Telšių apskritis
15. Tauragės apskritis

D4. Prašome patikslinti, kur Jūs gyvenate.

PATEIKIAMAS LIETUVOS MIESTŲ SĄRAŠAS PAGAL APSKRITIS

D5. Kiek žmonių, įskaitant Jus, gyvena kartu su Jumis ir veda bendrą ūkį? _____ žmonės

D6. Ar Jūs turite iki 17 m. (imtinai) amžiaus vaikų, kurie gyvena kartu su Jumis?

Jei pagrindinė anketa (ne 14–15 m. vaikų atranka) ir jei D5>1

1. Taip
2. Ne

14-15 m. respondentų atrankos klausimai

Užduodami po D5 klausimo, surinkus pagrindinę imtį arba respondentui neatitinkant pagrindinės imties atrankos kriterijų (t. y. viršijus amžiaus / lyties / gyvenamosios vietovės kvotą)

*FILTRAS: Quotafull (pagal D1 iki D4) ir D5>1 (viršija pagrindinės imties kvotas ir turi vaikų iki 17 m.)
ARBA D6=1 (atskirai renkant vaikų imtį)*

A1. Ar Jūs turite 14–15 metų amžiaus vaikų?

1. Taip
2. Ne

Jei Ne = BAIGTI APKLAUSĄ, į pabaigos ekraną (screen out).

A2. Šios apklausos tikslas – suprasti Lietuvos gyventojų požiūrį į piratavimą. Apklausos auditorija – nuo 14 iki 64 metų. Tyrimo užsakovas – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

Ar leistumėte savo vaikui, kuriam šiuo metu yra 14 arba 15 metų (vienam iš jų, jei turite daugiau nei vieną tokio amžiaus vaiką), dalyvauti šioje apklausoje? Užtikriname, kad Jūsų vaikas nebus prašomas įsigyti prekių ar kito turinio, mus domina tik jo / jos nuomonė.

1. Taip
2. Ne

Jeif A2 = 2 BAIGTI APKLAUSĄ, j pabaigos ekraną (screen out). Jeif A2 = 1, tęsti.

A3. Prieš perduodami anketą pildyti savo vaikui, prašome atsakykite į kelis sociodemografinius klausimus.

Jūsų vaiko, kuris pildys anketą, lytis:

1. Vyras
2. Moteris

A4. Jūsų vaiko, kuris pildys anketą, amžius:

1. 14 metų
2. 15 metų

A5. Kuris iš pateiktų teiginių geriausiai apibūdina Jūsų namų ūkio finansinę padėtį?

1. Pinigų kartais trūksta, juos tenka kruopščiai skaičiuoti, yra pasitaikę atvejų, kai turėjome skolintis
2. Pinigų užtenka, pavyksta šiek tiek sutaupyti, nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtiesiems dalykams ir paslaugoms
3. Pinigų užtenka, turime pakankamai santaupų, kad prireikus galėtume įsigyti brangesnį pirkinį (šaldytuvą, televizorių, naudotą automobilį)
4. Pinigų visiškai užtenka, turime daug santaupų ir prireikus galėtume įsigyti brangų pirkinį (virtuvės baldus, naują automobilį iš salono)
5. Sunku pasakyti

A6. Kokios vidutinės vieno Jūsų namų ūkio nario pajamos per mėnesį „į rankas“? Sudėkite visų Jūsų šeimos narių, su kuriais gyvenate kartu ir vedate bendrą ūkį, „į rankas“ gaunamas pajamas (įskaitant pašalpas, stipendijas ir t. t.) ir gautą sumą padalinkite iš šeimos narių skaičiaus.

1. Iki 600 EUR
2. 601-900 EUR
3. 901-1200 EUR
4. 1201-1500 EUR
5. 1501 EUR ar daugiau
6. Sunku pasakyti

A3. Dėkojame, kad patvirtinote savo sutikimą. Dabar norėtume Jūsų paprašyti, kad savo vaiką leistumėte prie kompiuterio ar kito įrenginio, kuriame pildote anketą. Nuo šio momento Jūsų vaikas turėtų pats užpildyti apklausą be Jūsų pagalbos. Norėdami pradėti apklausą, spustelėkite tęsti.

FILTRAS: jei A2 = 1

Rodyti pagrindinę anketą nuo įžangos į K1.

Klausimyno pabaigoje

D8. Ir, pabaigai, keletas klausimų apie Jus.

Koks yra aukščiausias Jūsų įgytas išsimokslinimas?

1. *(Rodyti, jei amžius 16-19 pagrindinėje imtyje)* Šiuo metu mokausi mokykloje
2. Pradinis
3. Pagrindinis
4. Vidurinis
5. Aukštesnysis
6. Aukštasis neuniversitetinis
7. Aukštasis universitetinis

D9. Jūsų tautybė:

Visiems (įskaitant 14–15 m. papildomą imtį)

1. Lietuvis (-ė)
2. Rusas (-ė)
3. Lenkas (-ė)
4. Kita
5. Nenoriu nurodyti

D10. Koks yra Jūsų pagrindinis užsiėmimas šiuo metu?

Visiems pagrindinėje imtyje; neklausti, jei D8=1; priskirti D10=9 automatiškai

1. Samdomas (-a) darbuotojas (-a)
2. Pats (-i) sau darbdavys (-ė)
3. Esate pensijoje
4. Motinystės / tėvystės / vaiko priežiūros atostogose
5. Nedirbate arba šiuo metu ieškote darbo
6. Nedirbate, nes turite negalią
7. Studentas (-ė)
8. Kita (įrašykite):

D11. Kokios yra Jūsų pareigos:

Filtras iš D10: jei pasirinko d10.2 arba d10.3 (samdomas darbuotojas / pats sau darbdavys)

1. Vadovas (-ė) (įmonės, padalinio)
2. Specialistas (-ė), valstybės tarnautojas (-a)
3. Prekybos – paslaugų sferos darbuotojas (-a)
4. Kariškis (-ė), apsaugos darbuotojas (-a), policininkas (-ė) ir pan.
5. Kvalifikuotas (-a) darbininkas (-ė) (dirbantis (-i) su įranga ar mechanika; vairuotojas (-a))
6. Darbininkas (-ė), dirbantis (-i) fizinį darbą
7. Kita (įrašykite):

D12. Kiek darbo laiko Jūs dirbate iš namų ir kiek darbovietėje ar kitoje viešojoje vietoje (kavinėje, bendradarbiystės erdvėje ar pan.)?

Filtras iš D11: jei pasirinko d8.1 arba d8.2 (vadovai / specialistai)

1. Dirbu tik iš namų
2. Daugiausiai dirbu iš namų
3. Maždaug vienodai dirbu iš namų ir nuvykus į darbovietę / viešą vietą
4. Daugiausiai dirbu darbovietėje / viešojoje vietoje
5. Dirbu tik darbovietėje / viešojoje vietoje

D13. Kaip vertinate savo naudojimosi internetu įgūdžius?

Visiems (įskaitant 14–15 m. papildomą imtį)

1. Silpni įgūdžiai
2. Gana silpni įgūdžiai
3. Vidutiniai įgūdžiai
4. Geri įgūdžiai
5. Puikūs įgūdžiai

D14. Kokia Jūsų šeiminių padėtis?

Klausti nuo 18 m.

1. Vedęs / ištekėjusi / turite partnerį (-ę) ir kartu gyvenate
2. Nevedęs / netekėjusi / neturite partnerio (-ės) arba turite, bet kartu negyvenate

D7a. Kuris iš pateiktų teiginių geriausiai apibūdina Jūsų / Jūsų namų ūkio finansinę padėtį?

Klausti, jei pagrindinė anketa (ne 14–15 m. vaikų atranka)

1. Pinigų kartais trūksta, juos tenka kruopščiai skaičiuoti, yra pasitaikę atvejų, kai turėjau skolintis
2. Pinigų užtenka, pavyksta šiek tiek sutaupyti, nekyla rūpesčių dėl išlaidų būtiniams dalykams ir paslaugoms
3. Pinigų užtenka, turiu pakankamai santaupų, kad prireikus galėčiau įsigyti brangesnį pirkinį (šaldytuvą, televizorių, naudotą automobilį)
4. Pinigų visiškai užtenka, turiu daug santaupų ir prireikus galėčiau įsigyti brangų pirkinį (virtuvės baldus, naują automobilį iš salono)
5. Sunku pasakyti

D7b. Prašome nurodyti, kokios yra vidutinės vieno Jūsų namų ūkio nario pajamos per mėnesį „į rankas“?

Klausti, jei pagrindinė anketa (ne 14–15 m. vaikų atranka)

Sudėkite visų Jūsų šeimos narių, su kuriais gyvenate kartu ir vedate bendrą ūkį, „į rankas“ gaunamas pajamas (darbo užmokestį, pašalpas, stipendijas ir panašiai) ir gautą sumą padalinkite iš šeimos narių skaičiaus.

1. Iki 600 EUR
2. 601–900 EUR
3. 901–1200 EUR
4. 1201–1500 EUR
5. 1501 EUR ar daugiau
6. Sunku pasakyti

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

RINKODAROS IR
KOMUNIKACIJOS
MOKSLŲ INSTITUTAS